ATEITIS

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

9 - 10 NR.
1934 METŲ
RUGSĖJO - SPALIŲ
EINA NUO 1911 M.

M. K. ČIURLIONIS PRELIUDAS

TURINYS

Psl.

Pr. Dovydaitis — Sveikas, laimingasis jaunime, naujus mokslo metus pradėjęs 369
Kazys Zupka — Lakūno daina (eil.), Lauko laimė (eil.) 371
K. Augas — Vilniaus laisvėn 372
Kl. Dulkė — Tragedija rugiuos (eil.) 373
M. Lastauskienė - Lazdynų Pelėda — Su Dievo pagelba 374
Pr. Dovydaitis — Kristus valdovas ir jo šventė 380
Vl. Proscevičiūtė — Paskutinė simfonija (eil.) 384
J. Karosas — Prof. J. Naujalį palydėjus 385
P. Markaitis — Amžinas troškimas kilti (eil.) 388
Georg Brandes — Kam ir ką skaityti 389
Era — Vėjuota naktis 398
Kazys Zupka — Mielosios Skaitytojos, malonieji Skaitytojai 399
A. Graževičius — V. Mykolaičio - Putino „Altorių šešėly“ 400
N. V. Gogolis — Baisusai kerštas (Vert. D. Urbas) 407
J. Petrėnas — Ką davė Lietuvai euchar. kongresas 412
Apžvalga — Mokykloj ir gyvenime. — Literatūros naujienos. — Kūno kultūra. — Pastabos. — Šachmatai. — Anketa visiems skaitytojams (iškirpti).

„ATEITIES“ Redakcija ir Administracija

KAUNAS, LAISVĖS ALĖJA 3. TELEF. 26-76

PRENUMERATA

Lietuvoje: metams 15 lit. — pusmečiui 8 lit. — Moksleiviams met. 6 lit. — pusmečiui 3 lit.

Užsieny: met. 20 lit. — pusmečiui 10 lit. — Moksleiviams perpus pigiau. Paskiras numeris 1,75 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos:
pirmadieniais ir penktadieniais nuo 14 iki 15 val.

Platintojams svarbu ir įsidėmėtina

Šio „ATEITIES“ nr. paskutiniuose dviejuose puslapiuose atspausta anketa, kurią platintojai turi surinkti užpildytą iš kiekvieno savo mokyklos skaitytojo ir ligi š. m. lapkričio 1 d. atsiųsti Redakcijai. Pasistenkite, kad šis darbas būtų atliktas kuo uoliausiai, nes tada ir patį žurnalą galėsime dar daugiau patobulinti ir pritaikyti moksleivių nuotaikai.

Nepagailėkite šio triūso, o „ATEITIS“ bus jums be galo dėkinga.

„ATEITIES“ REDAKCIJA
ir ADMINISTRACIJA

P. Babicko foto

Žinote, sunkios pirmosios pamokos

Sveikas, laimingasis jaunime, naujus mokslo metus pradėjęs!

Ligos dėliai tik dabar rašau jums, mielieji(osios) „Ateities" skaitytojai(os), kai jūs jau antrą mėnesį įpusėjote dirbdami mokykloj.

Pavadinau jus laiminguoju jaunimu. Ir sąmoningai taip padariau. Tuojaus paaiškinsiu, kodėl.

Laimingi jūs esate pirmiausia jau dėl to, kad turite galimumo mokytis mokykloj. Nes daug daug Lietuvoj esama jūsų amžiaus labai gero, tauraus, kilnaus jaunimo, kuris labai nori mokytis ir geriausiai mokytųsi, bet sunkios materialinės jų gyvenimo apystovos jiems to neleidžia.

Žinau, kad ir jūsų daugelio materialinė būklė taip pat yra varginga. Bet jūs vis dėlto esate laimingi, daug laimingesni už anuos, kad galite mokykloj mokytis.

Tat kaip jūs turite tą savo laimę mokėt labai brangint! Iš daugelio Lietuvos jaunimo tik jūs, palyginti visai mažas būrelis, esate tie laimingieji! Todėl jūs už tą laimę ypač turite būt dėkingi pirmiausia Dievui ir savo tėveliams.

O geriausias to dėkingumo parodymas bus tuo būdu, kad jūs elgsitės taip, kaip geri Dievo ir savo tėvelių vaikučiai elgiasi: jų nurodymų klausydami, jų neįžeidinėdami, juos mylėdami.

Apie tai, ko Dievas iš savo vaikų, t. y., visų žmonių nori, žinome iš Dievo ir Bažnyčios įsakymų. Taigi, Dievui dėkingumas pirmiausia pareiškiamas Jo įsakymų laikymu ir, be to, dar bendravimu su Juo per maldą.

Vilniaus ilgesiu trokšta Lietuvos moksleivių širdys.

O savo tėveliams geriausias dėkingumo parodymas esant mokykloj, tai kuo stropiausiai mokytis ir kuo gražiausiai elgtis.

Nes jūsų tėveliai, savo sunkiai uždirbtais centais šiokiu krizio metu leisdami jus mokyklon, trokšta, kad iš jūsų išaugtų rimti žmonės, o ne koki „šalapajai", kad jūs nepadarytumėte gėdos savo tėvelių namams ir visai giminei, kad pagaliau savo gimtiems namams padėtumėt ir per visą amžių sunkiai dirbusių savo tėvelių senatvę palengvintumėte.

Kad visam šitam būtumėte tinkami, turite daug ir atsidėję dirbti. Dirbti, mokytis turite ne tik kad patenkinamus, gerus ir labai gerus pažymius galėtumėte gauti ir iš klasės klasėn nesukliūdami pereiti, bet ir kad kuo daugiausia visokeriopų gyvenimui ir savo apšvietimui reikalingų žinių įsigytumėte ir jas į savo dvasinį lagaminą sukrautumėte.

Vienos rūšies žinių jums teikia mokykla. Bet jų toli gražu nepakanka tokiam jaunimui, kuris į gyvenimą rimtai žiūri ir pasiryžęs jame palikt savo pėdsaką. Toksai jaunimas dar šiaip lavinasi daug skaitydamas gerų knygų ir žurnalų.

„Ateitis", taigi, pirmiausia nori būti toks geriausias jūsų kaip moksleivių draugas. Ji siekia jums padėti išsidirbti mokslingai pagrįstą katalikišką pasauližiūrą, duoti jūsų jaunoms sieloms tyro peno dvasiai stiprinti ir taurioms asmenybėms ugdyti. Ji nori jums padėti ir pačios mokyklos programą giliau išeiti, suteikdama įvairiopų žinių iš dvasios ir gamtos mokslų srities (šių pastarųjų per „Gamtos Draugą").

Todėl „Ateitį", šį jūsų geriausią prietelį, jaunime, privalote branginti, ją stropiai skaitydami ir kaip reikiant atsilygindami jos prenumeratą. Antroji pareiga yra ne menkesnė už pirmąją. Tad ir šio antrojo reikalo neužmirškite. Žinokite, kad netvarka atsiskaitant už prenumeratą slopina „Ateities" gyvenimą.

Jūsų palankumu ir parama „Ateičiai" aš visai pasitikiu. Tikiu taip pat, kad „Ateitis", seniausias Lietuvoj moksleivijos žurnalas, jūsų palaikomas gyvuos ir toliau, būdama vis įdomesnė ir moksleiviams naudingesnė. Dėl to mes per jos puslapius dar ilgai ilgai bendrausime.

Tuo noriu pasakyt, kad šis mano laiškas jums dar toli gražu nėra paskutinis. Užtat jį ir baigiu, visam „Ateitį" skaitančiam moksleivių jaunimui nuoširdžiai linkėdamas, kad šie mokslo metai būtų jums kuo laimingiausi!

Su Dievu!

Jūsų **Pr. Dovydaitis**

KĄZYS ZUPKA

LAKŪNO DAINA

Motoras ūžia viesulų šimtu,
Kas mano dalią šiandie apimtų? —

Mano jaunatvei žemės per maža,
Nebeužmiršta tolio miražų.

Skriesiu, išskriesiu laisvės pramokti,
Viesulų šoky viesulu šokti.

Skriesiu jaunyste aro aplenkti —
Pasilik sveikas, tėviškės slenksti!

Galiu sugrįžti, galiu negrįžti
Į kelią seną, į vakarykštį,

Gali užburti tolimi toliai,
Ir nesugrįšiu ašei namolia.

Tada žinokit: ten tik miraže
Laisvai jaunystei laisvės nemaža.

LAUKO LAIMĖ

Lenkia lauko laimę
Plačios pievų pušys,
Gal ir mums tu, laime,
Jau nebesuduši.

Saulė skliauto auksu
Visa apdalino,
Mūsų jaunas žvilgsnis
Su ultramarino.

Suokia mažas paukštis
Erdvėj ir paliepy,
Mūsų kraujo džiaugsmas
Giriomis atliepia.

Nukartoja laukas,
Plačios pievų pūšys,
Kol pavargęs džiaugsmas
Žiede užsiglušys.

Nualpinta laimė.
Nualpintas džiaugsmas.
Tik iš lauko laimės
Niekas nepašauks mūs.

K. AUGAS

Vilniaus laisvėn

Mus, šiandie laisvę gyvenančius, tiesiog karžygių džiaugsmu apipilia tas brolių pasiryžimas ir atkaklumas, su kuriuo jie stojo prieš galingą besikuriančios Lietuvos priešą. Paliko namus, gimtinės žemę, metė į pradalgius dalgį, vagoje — plūgą ir — knygą neužvožtą ir — visi, visi metėsi į Lietuvos pakraščius, prieš galingą, kovose užgrūdintą priešą ir — laimėjo. Laimėjo Lietuvą ir sostinę Vilnių. Ateitis jau turėjo kalbėti už laisvą visų lietuvių gyvenimą, už gražią ir laimingą tėvynę, nes nebebuvo, rodos, tokio priešo, kurs drįstų kovon stoti su šitos mažutės žemės geležiniu žmogum. Tikrai. Nebebuvo. Sutartimis ir valstybių garantijomis užtikrinome sau taiką ir nutarėmė viduje kurtis, atstatyti karų nuteriotą ir nuskurdintą Lietuvą. Tačiau, negalėdami apsieiti be klastos, lenkai neiškentė ir šiai tik susitvarkiusiai jaunutei valstybei nepadaryti blėdies. Ir tai jie padarė pačiu negarbingiausiu būdu. Jei būtų kovon ėję, tie patys narsieji mūsų broliai būtų dar kartą išbandę savo drąsą ir, mes tikime, daugiau lenkas nebūtų drįsęs į vakarus žiūrėti. Matyti, jie jautė tai ir bevelijo pasielgti nekariškai, negarbingai — kaip žemi žmonės. Ir dėl to ištisa metų eilė visa Lietuva — alei vienas žmogus — turi gyventi sostinės vargą, jausti pavergtųjų brolių nelaimę ir diena dienon artinti Vilniaus atvadavimą. Ir tuo bendru visų mūsų žemės vaikų jausmu mes esame įsitikrinę, jog sostinės laisvę mes išvysime, ir visa Lietuva pasidžiaugs bendru džiaugsmu, tars bendrą laisvės žodį.

Vilnijos gyvenimas šiandie mums rodyte rodo, jog lietuvybė ten atkakliai laikosi, nors lenkai ir nežmoniškomis priemonėmis stengiasi ją sunaikinti, išplėšti, tik, žinoma, ne iš širdžių. Jei ten nuolat uždarinėjamos lietuvių mokyklos, skriaudžiami lietuviai moksleiviai ir mokytojai, tai ženklas, kad atsparumo pakanka. Juk kam uždarinėtume mes čia lenkų mokyklas, jei matome, kad tas, buvęs įsimaišęs gaivalas, pats nyksta, baigia uždusti. Jei dar kuriame valsčiuje „šlėktų“ išsilaikomą lenkiškąją mokyklą lanko 3—5 šeimų vaikai, tai mus tik juokingai nuteikia, — daugiau nieko.

Vilniau, tavo kantrybe ir savo pasiryžimu bei pranašingu ilgesiu Lietuva pasitiki. Spalių 9-ji dar kartą sukaupia mus dideliam darbui ir žygiui! O Lietuvos moksleivija trokšta tavęs nevien kaip sostinės, bet ir kaip skaidraus mūsų tautos kultūros židinio. Tavyje amžius krauti religiniai, literatūriniai, meniniai lietuvio turtai tegu kuo greičiau bus ir mūsų lobiu. Laukiame tavęs, Vilniau!

KLEMENSAS DULKĖ

TRAGEDIJA RUGIUOS

Iš vakaro vėjas nuogas pušis lamdė
Ir rugių varpas negailestingai smerkė.
Per dangų ėjo mėnuo nesavam veide — išsigandęs,
Išblyškęs kiek ir beprasmingai užsimerkęs.

Vosilkų melsvi veidai su mėnesiu flirtą vedė,
Su mėnesiu slėpės rugių lauke iš meilės.
Žiūri Visagalintis, kad varpos kukulais sugedę,
Kad vosilka rugiuos beprasmingai sustingus iš meilės.

Diena, tartum merginos skaisčiausias žvilgsnis,
Karštom ugnim į veidus mėnuo šoka.
(Tik aš gal kiek vosilkos meile apsivylęs
Mylėt kaip mėnuo nebemoku).

Diena akis vakarop kukliai užmerkė
Ir krauju nupiltas dangaus pašalys sumirgo.
Tada vosilka negailestingai verkdama mėnesį smerkė,
Tada vosilka jautės rugiuose apsirgus.

O toliau... ji rado šunkelį į nežinias,
Į prarajas, į gilias daubas — pasimirti.
Iš ryto saulė juokės — ji ėjo paruge nešina,
Ji ėjo gyvenimo kartaus patirti.

Aš mačiau, kaip vėjas nuogas pušis lamdė,
Aš mačiau, kaip mėnuo negailestingai vosilką smerkė.
Nuo širdies smūgių krito vosilka išsigandus,
O mėnuo nuėjo užsimerkęs.

MARIJA LASTAUSKIENĖ-LAZDYNŲ PĖLĖDA

Su Dievo pagelba

Redakcijos pastaba. Marija Lastauskienė, Pšybilauskienės Lazdynų Pelėdos sesuo, nors ir senyva, kaip matote iš čia dedamojo šiemet daryto atvaizdo, tačiau dar gana daug rašo. Ji net produktyvesnė už mūsų bet kurį jaunesnį beletristą. Be to, iki šiol jai buvo labai nepalankios kūrybos sąlygos: reikėjo pačiai viskuom apsirūpinti, o gyventi iš sunkiai surankiojamo honoraro. Tačiau šią vasarą vyriausybė paskyrė rašytojai pensiją, ir senutė patenkinta žada atsiduoti kūrybai ir raštų tvarkymui. Iki šiol gyvenusi Kaune, ji ruošiasi grįžti pas žentą į Papragių dvarą (Tirkšlių v.).

Namų sienos, tartum, augte augo. Talkininkai vikriai darbavosi, senelis statytojas taip pat netingėjo. Jonas Damauskis pats su darbininkais visą dieną tašė, pjaustė, sienojus kilnojo. Nuvargęs, prakaitą šluostydamas, džiaugsmingai žiūrėjo į savo namus.

Atsilankydavo ir senelis tėvo draugas. Nustebęs tik pečius kilnojo.

— Auga tavo nameliai, kaip baravykas po lietaus, — sakė šypsodamasis. — Iš kur tiek kantrybės, tiek jėgų?

— Dėl savęs, — sakė Jonas, — dabar pradėsiu gyventi sau!

Senelis tik ranka pamojo šypsodamasis.

— Ė, iki šiolei tai gyvenai sau, o dabar namus pasistatęs, apsivesi ir pradėsi gyventi savo šeimynai.

— Bet aš mylėsiu jus, — pertraukė jaunas šeimininkas.

— Mylėsi, aš neabejoju, tik nesakyk, kad gyvensi sau. Jau ir dabar statai namus, ne dėl savęs; vargsti, prakaitą lieji jiems, tai yra, žmonai, vaikams, sau gyventi nustoji.

— Iki šiolei aš skurdau, — atsiduso Jonas, — tik skurdau... Penkiolika metų kariuomenėj — tai ne juokai.

— Pradžioje, aišku, rekrutu, paprastu kareiviu, gyventi buvo nelengva, bet vėliau puskarininkiu, tai ir pasilinksminti galėjai, — juokavo senukas.

— Kad būdamas puskarininkiu būčiau leidęs linksmai laiką, nesutaupyčiau nieko ir šiandieną negalėčiau statytis namų, — sakė Jonas, žiūrėdamas su meile į baltas sienas. — Dabar aš pradedu gyventi, dabar jaučiu, kad gyvuoju. Kokie čia bus kambariai! Išmušti, su grindimis, langai dideli, šviesūs. Žemelę visą išarsiu, dirvonus išplėšiu, kad mano šeimynai duonelės užtektų.

— Dieve tau padėk!.. — ko tai susijaudinęs ištarė senelis.

— Suprantu jūsų mintį. — Atsiminei tamsta laikus, kada mano tėvas ruošėsi vesti. Jis taipogi tvarkė šią žemelę, svajoda-

mas apie laimingą gyvenimą. Vargšas, neilgai džiaugėsi... Užėjo baisi audra, tas nelaimingas sukilimas. Lenkai įtraukė mūsų jaunuomenę į tą baisią kovą. Atmenu, kaip per sapną, tuos pavargėlius, kurie slapstėsi miškuose — nuvargę, alkani, peršalę. Mažas dar buvau, bet atmenu. Motina šelpdavo juos kiek galė-

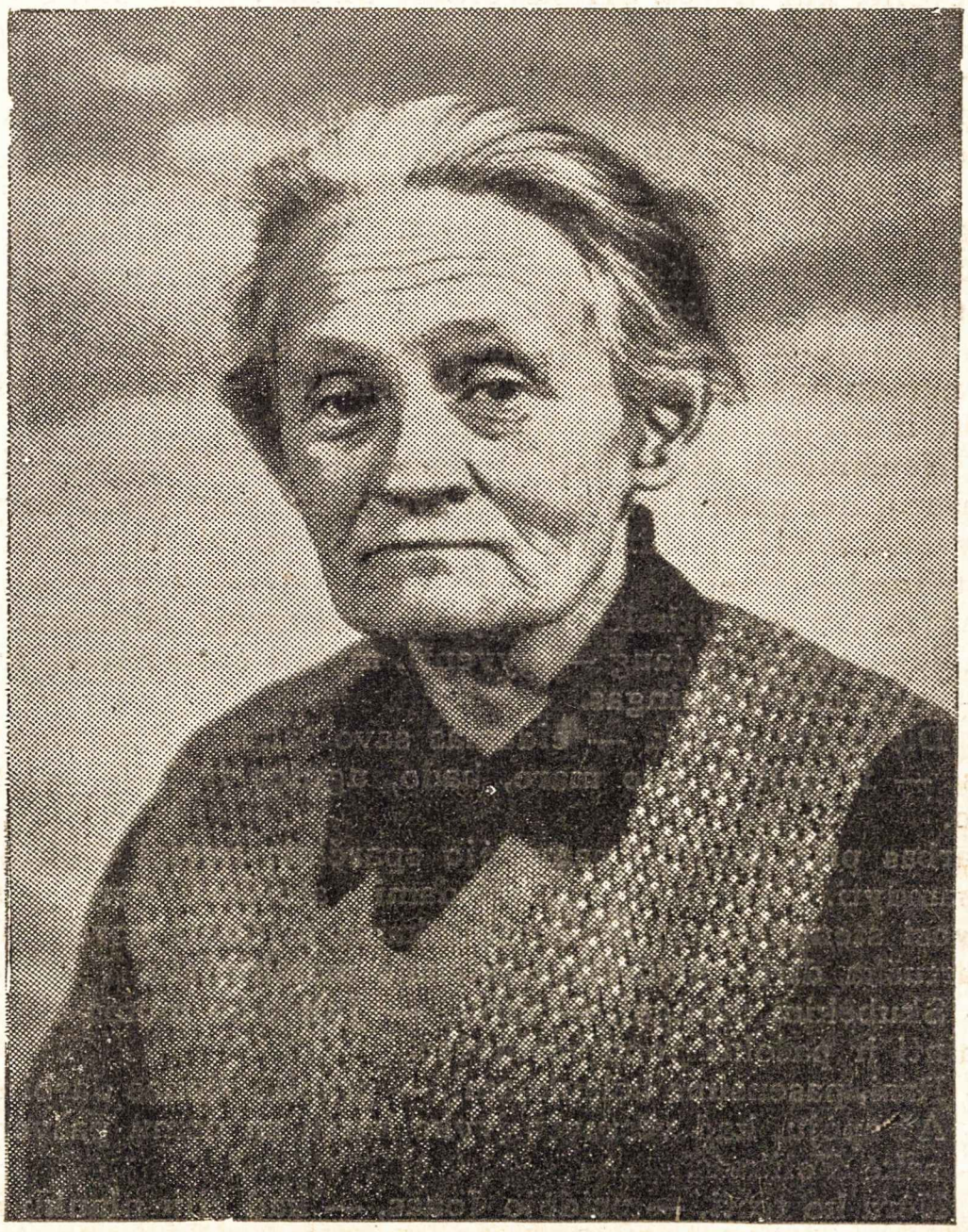

M. Ivanauskaitė - Lastenskienė.

dama. Lankydavosi kareiviai plėšikaudami. Viskas tuštėjo, badas veržėsi į gyvenimą. Baisūs laikai. Šūviai gaudė, vėjas nešė vaitojimus ir klyksmus. Tankiai naktimis ir dabar sapnuojas man anų laikų atsitikimai.

— Tokių pergyvenimų žmogus neįstengi užmiršti, — atsiduso senelis.

— Argi tu atmeni tai? — užklausė Jono vienas draugų. — Aš tuomet ėjau trečius metus, tai ir neatmenu.

— Aš vyresnis, septintus baigiau, kada užėjo daugybė kareivių ir prasidėjo kerštas; plėšė, kankino žmones. Ėjo kaip maras, palikdami skurdą, badą, griūvėsius ir kapus. Nežinojo ir mano tėvelis, kur jį veš. Atsisveikino su motina ir mane palaimino. Kareiviai arklį į ratukus kinkė — tėvo mylimą, išaugintą arklį, — ir krovė įvairius daiktus, žiauriai juokdamiesi; „prireiks, prireiks tau to viso", sakė kraudami, daužydami stiklus ir draskydami nertines staltieses. Veltui motina klausinėjo, kur vargšą išveža, kareiviai stumdė ją. Užkirto arkliui ir nulėkė, it aitvarai, sukeldami dulkių debesis. Tik vakare sužinojome, kad mūsų tėvelį su arkliu ežero gelmėse nuskandino.

Visi nutilo, tik pempės pievose vaitojo.

— Painiojuos aš čia tarp jūsų jaunų, kaip šešėlis, primindamas nelaimingąsias dienas, — sakė senelis. — Jums reikia tai užmiršti ir svajoti apie savo ateitį.

— Neužmiršau aš iki šiol ir neužmiršiu niekuomet, nei motinos ašarų, nei paskutinio tėvelio žvilgsnio, kurs buvo dar jaunas, gyventi norėjo. Širdyje mano yra jiems vieta, kurios niekas neužims!

Padėjo vyrams užkelti sienojus, nusišypsojo linksmai.

— Jėgų turiu aš daug — gyventi, mylėti savo žmoną ir vaikus, — galiu būti laimingas.

— Dieve tau padėk, — eidamas savo takais ežero link sakė senelis, — ir gelbėk nuo maro, bado, ugnies ir karo, — tyliai pridėjo.

Darbas prie naujųjų namų ėjo sparčiai; nevisi darbininkai buvo samdyti. Kasdieną pasikeisdami ateidavo vyrai į talką. Darbavosi stengdamiesi ir samdininkams priduoti noro. Feliksas Bartuška dirbo nusivilkęs, vienais marškiniais.

— Skubėkim draugai, — tarė. — Juk teks mums čia pasilinksminti ir pašokti Jono vestuvėse.

— Rasi, pasensime belaukdami, — prabilo vienas darbininkų.

— Aš spėju, kad vestuvės įvyks kartu su namų pašventinimu, — sakė Feliksas.

— Nėra ko tęsti, — pridėjo Jonas, — kad žilų plaukų nesulauktume.

— Jau ir iš akių galima suprasti, kad turi išsirinkęs, tik tyli, niekam nesako.

— O aš žinau, nors ir man nieko nesakė, žinau kur gyvena Jono patinkamoji mergina; kur rūtos darželyj žaliuoja, žydi tulpės, kur baltos languinės, — galvą pakratydamas paaiškino Feliksas.

— Motina gerai išauklėjo vienturtę dukrelę. Dievobaiminga ir darbšti mergaitė, skaisti kaip lelija. — Ji čia šeimininkaus.

Jonas nukaito, sumišo:

— Ateities niekas negali atspėti.

Nesmagu jam buvo, kad draugas atspėjo giliai paslėptus jausmus. Iš tikrųjų, Jonas galvojo apie mergaitę, su kuria dar neturėjo progos arčiau susipažinti. Sutikdavo ją kas sekmadienis iš bažnyčios einančią. Nors tėvams pažįstamas, vienok nedrįso prisiartinti, sveikinosi iš tolo ir grįžo namo džiaugdamasis nors trumpą valandėlę žiūrėjęs į jos skaistų veidą. Buvo graži, it pražydusi gėlė. Primerkęs akis svajojo nedrąsiai ir troško susipažinti, pasikalbėti. Vieną sykį jų žvilgsniai susitiko. Buvo tai per atlaidus, kada minios žmonių ėjo iš bažnyčios. Stabtelėjo abu nustebę ir tą valandėlę Jonas nutarė: „Ar vesiu ją ir mylėsiu iki mirties, ar amžinai liksiu vienas".

Nutarė, svajojo, vienok neturėjo drąsos lankytis. Šventadieniais vaikščiojo apie dvarelį baltomis langinėmis, iš tolo matė jos darželyje puikias gėles... Ilgesys jam širdį slėgė, norėjo nors iš tolo pamatyti tą smulkutį baltą veidelį ir juodas akutes. Ir atsitiko netikėtas įvykis. Kartą išvydo ją beržynėlyj uogas berenkančią. Neišdrįstų prisiartinti, kad nebūtų priežasties: pamatė du šunis, kurie bėgiojo pėdas uostydami, paskui apstoję mergaitę smarkiai lojo, norėdami įsikibti į jos suknelę. Mergina išsigandusi pradėjo šaukti, kaip mažas vaikas, gynėsi krepšeliu, barstydama uogas. Atbėgo Jonas į pagelbą, nuvarė šunis, mergina dėkodama ištiesė jam mažą rankelę.

— Kaip gerai, kad tamsta čia atsiradote, — šypsodama pro ašaras kalbėjo, — kitaip mane šunes būtų sudraskę.

— Tai „pristavo" šunes, — aiškino Jonas, — bėgo paskui vežimą, bet, iš tolo jus pamatę, pasuko į šalį.

— Aš jau juos pažįstu, — sakė mergina, — ne pirmą sykį apstoja mane ir išgązdina. Ir dabar, štai, laksto aplinkui, laukdami tik, kad tamsta pasitrauktumėt.

— Tai aš pasiliksiu, ar leisite?

— Jei esate toks geras, palydėkite mane iki namų, aš gyvenu tuojau čia ant kalnelio, kur ta aukštoji tvora.

— Žinau, seniai norėjau užsukti, tik nedrįsau. Juk aš kaimynas, štai, ten baltuoja sienos mano statomojo namo.

Kalbėjosi kaip seniai pažįstami, jis pasakojo kelių kambarių bus jo namai, kiek langų ir taip toliau. Pasakojo apie sodelį, kiek kerų obelių ir kriaušių žada diegti. Ji gi pasakojo, kad užbaigusi siūti bažnyčiai kilimą, kuris bus klojamas už grotelių. Neprailgo jiems eiti, bet prie pat namų išdykėlis vėjelis atnešė debesėlį ir pradėjo linoti. Mergaitė prašė savo geradarį įeiti vidun. Motina nustebusi žiūrėjo į savo dukterį su jaunikaičiu pareinančią.

Pirma pažintis padaryta, tartum, ledai pralaužti. Nuo tos dienos meilė sujungė jaunosios poros širdis, ir tėveliai linksmi žiūrėjo į ateitį savo vienintelės, meilėje išauklėtos, dukrelės.

Jonas skubėjo lizdelį ruošti. Dabar jau šventadieniais grįžęs iš bažnyčios skubėjo į kaimo dvarelį. Laukė jo čia ne tik mylima mergaitė, jos tėvai dabar jam pavadavo mirusius globėjus, buvo mylimas ir, jausdamas nepaprastą laimę, buvo dėkingas Dievui.

Buvo ruduo. Naujojoj troboj pradėjo kaminai rūkti. Jonas dirbo už kelius. Valė prinokusius javus, o ir troboj darbas ėjo: nebylys žydelis sienas mušė, langus tepliojo; viduje šilta. Jaunuomenė į vestuves ruošėsi. Petrusė sukneles siuvė, kraitį tvarkė. Žiūrint į baltuosius namus, priemiestyj stovinčius, širdelė neramiai plakė. Iškilmingoji diena artinasi. Ilgu be to mylimo žadėtojo bet ir nedrąsu, baugu! Kaip ten pasilikti reikės — be motutės, tėvelio, vienai su Jonu. O baltieji namai viliote vilioja, jos ateinančios laukia. Valandomis ilgu, bet laikas eina, iškilmingoji diena artinasi. Motinėlė rūpinasi, žiūrėdama į savo jauną dukrelę.

— Per jauna dar, — sako tėvui, — reikėtų jai pasilsėti, subręsti.

— Et, niekus kalbi, — vyras ranka pamojo, — tokį žentą nelengva rasti, ne kasdieną pasitaiko, žmogus doras ir turtingas, o mūsų dvarelį po bylos galime pralaimėti, tuomet kas? Laimė dar, kad Jonas dalies nereikalauja. Aš pinigų neturiu, o pasiskolinti irgi sunku; gali būti dėkinga, kad be pinigų veda.

Motina ašaras nubraukė ir nieko nebesakė, tik dukterį stengėsi paruošti žmonos ir šeimininkės pareigoms. Mokino, kaip reikia vyrą mylėti ir klausyti, mintis jo atspėti, kaip turi žiūrėti, kad visi namų gyventojai vestų save dorai ir dievobaimingai.

— Vyro namai, bus tau visas pasaulis, o jis — vienintėlis tavo valdovas ir teisėjas. Neturėsime valios — nei aš nei tavo tėvas, visa priklausysi jo, slėpsi savo nuovargį ir skausmus, visuomet būsi patenkinta, linksma; tavo pareiga stengtis, kad jis būtų linksmas, tavimi patenkintas. Vyras nevisuomet esti mandagus, kartais be reikalo supyksta, subara, bet viską reikia dovanoti, viską užmiršti.

Petronelė, klausydama ilgų motinos pamokinimų, valandomis drebėjo iš baimės, bet, atsiminusi mylinčiąsias sužadėtinio akis, linksmai šypsojo. Nauji namai iš tolo atrodė, kaip dvaras, o ir viduje Jonas puošė kiek galėdamas. Senus baldus atnaujino. Nekurie daiktai, išgelbėti nuo gaisro, gulėjo pas kaimynus, dar šis tas prisidėjo iš mažų namelių, kuriuose vargšė našlė motina užbaigė savo gyvenimą. Jonas nenorėjo įleisti ten svetimų žmonių, taigi įrengė juose lyg koplytėlę. Sukabino šventųjų paveikslus, o pakraštyje — mirusiųjų tėvelių. Kambarėlis, kuriame ilgus metus verkė jo našlė motina, buvo jam lyg šventovė, ir bijojo, kad svetimi jos neišniekintų. Jonas jautėsi laimingas,

vienok ilgėjosi tėvų, ypač motinos, kurią labiau pažino. Norėjo nors trumpai valandėlei prikelti ją iš kapo, kad palaimintų jį naujojo gyvenimo slenksty. Radęs valandėlę liuoso laiko, bėgo į tą vietą, kur gulėjo mylimos, neužmirštamos motinos kūnas, meldėsi prašydamas palaiminimo. Vieną naktį, kai per dieną nuvargęs kietai užmigo, sapnavo keistą sapną: matė motiną, linksmą, šviesiai pasirėdžiusią. Ištiesus ranką, kažką rodė. Jaunikaitis apsižvalgė ir išvydo savo naujus namus, aukštai iškeltus, nuo kurių skleidės šviesa, šalia mažutės kaimiečių trobelės.

— Kas tai? — paklausė nustebęs.

— Tavo vaikų ateitis! — ištarė motina. Pažymėjo jį šventu kryžiumi ir viskas dingo.

Pabudo Jonas labai persiėmęs. — Argi man paskirta garbė susilaukti nepaprastų vaikų? — klausė savęs, jausdamas nesąs to vertas. Ir nutarė niekam nepasakoti to keisto sapno.

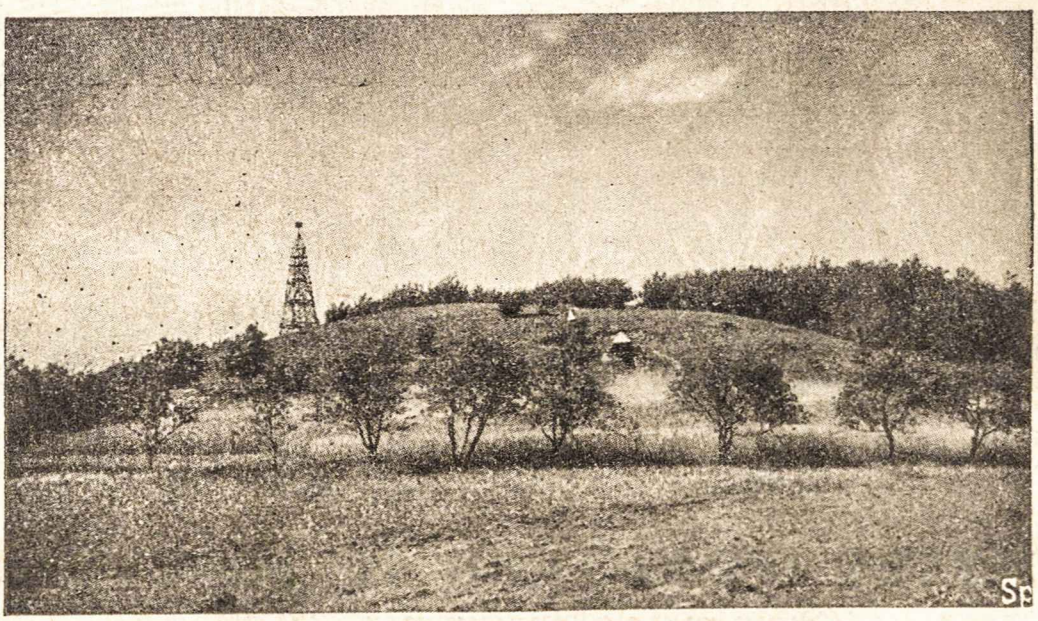

D. karo palikimas — „majakas“

Ruduo buvo gražus, pievos žaliavo kaip pavasarį, darželiuose gėlės žydėjo, tik paukščiai būriais traukė į pietus, atspėdami šalčius. Oras buvo ramus, šiltas. Tą dieną mergina gyveno, tartum, sapne. Atsisveikinimas su tėveliais, bažnyčia papuošta gėlėmis, vainikais, apšviesti altoriai ir tie galingi priesaikos žodžiai jaudinte jaudino. Jaunoji pora net nebenorėtų iškilmingųjų puotų, bet reikia leisti pasilinksminti geriesiems kaimynams ir draugams.

Orkestras linksmai griežė visą naktį...

T. Valius

Piemuo

Kristus valdovas ir jo šventė

(Šiais metais Spalių mėn. 28 d.)

Mieloji „Ateities“ šeimynėle!

Dar ir antrąkart šiame pat sąsiuviny tenka mums kalbėtis aktualiaisiais dalykais.

Nagi, kaip žinote, kiekvienais metais Spalių mėn. paskutinį sekmadienį Katalikų Bažnyčia švenčia Kristaus Valdovo šventę*. Šiais metais paskutinis toks sekmadienis atitenka Spalių mėn.

---

* Dažniau sakoma: „Kristaus *Karaliaus šventė*“. Bet žodis *karalius* yra mūsų kalbai svetimybė (*karalius* lietuvių kalbon yra atėjęs iš slavių (lenkų) kalbos, o visi slaviai tą žodį pasidarė iš jiems baimės įvariusio *Karoliaus* Didžiojo [768—814 m. po Kr.] tikrinio vardo); dėlto lietuviškiau yra kalbėti apie Kristų *Valdovą*, o ne *Karalių*. Mes čia taip ir kalbėsime.

28 dienai. Taigi, kalbamąjį sekmadienį ne tik Lietuvos, bet ir visos žemės katalikai švęs Kristaus Valdovo šventę.

Ši šventė dar visai nauja. Ji švenčiama tik nuo 1925 metų, taigi tik devyneri metai, kai ji įvesta. Ją švęst įvedė dabartinis Kristaus Bažnyčios vyriausias Vairuotojas Šventasis Tėvas popiežius Pijus XI savo popiežiavimo ketvirtaisiais metais.

Šios naujos šventės reikalą ir pagrindimą Kristaus Vietininkas ant Žemės išdėstė tam tikroj enciklikoj (taip vadinami visi popiežių raštai, kuriais jie kreipiasi į visos Žemės katalikus). Jau nuo senai popiežių enciklikos priimta vadint pirmaisiais (paprastai dviem) žodžiais, kuriais enciklika prasideda. Kristaus Valdovo šventės įvedimo enciklika prasideda žodžiais *Quas primas* ir pažymėta 1925 m. Gruodžio mėn. 11 dienos data. Tai ir yra Kristaus Valdovo šventės paskelbimo ir pagrindimo didysis dokumentas, kuris kiekvienam pigiai prieinamas, kadangi yra išverstas ir lietuviškai (išspausdintas Tiesos Kelio" 1926 m. Rugsėjo mėn. N–ry). Kiekvienas gimnazijos ar vidurinės mokyklos kapelionas neabejotinai „Tiesos Kelią" turi, tat ir kiekvienas moksleivis gali į šį dokumentą pažvelgti ir į jį įsistudijuot.

Kai norime bet ką apie bet ką patirti, tai turime pirmiausia pažvelgt į dokumentus, jei jų esama. Tat, norėdami sužinot ir tikruosius Kristaus Valdovo šventės įvedimo motyvus, turime eit į patį dokumentą, o nesivaduot tik kokiais plepalais. O plepalų (per antikatalikiškąją spaudą) skleidžiama ir apie Kristaus Valdovo šventę. Antai, skaičiau viename vad. „kairiosios" spaudos dienrašty, kad popiežius, girdi, šiąja švente norėjęs pasitarnaut... monarchizmui... ir panašiai.

Pagailėtini dvasios vargšai toki rašytojėliai! Ir juokingi jie, kaip tas ispanų riteris Donkišotas, kuris puolė kovot su malūnais, įsivaizdinęs juos esant savo didžiausius gyvus neprietelius.

Panašiai elgiasi ir šių dienų kai kurie antikatalikai. Jie valdovo vaizdą nusipaišo juodžiausiomis spalvomis — monarcho, tirono, diktatoriaus ar kokio kito despoto, — o paskui tokį įvaizdį jungia ir su Kristaus Valdovo bei jo valdžios sąvoka. Bet tai yra pačių savęs apgaudinėjimas, nebūtų daiktų galvon įsikalimas.

Tuo tarpu Kristaus Valdovo šventės įvedimo dokumentas rodo visai ką kita. Šios šventės įvedimo enciklika yra tik tęsinys tų pareiškimų, kuriuos popiežius Pijus XI yra visai žmonijai patiekęs jau savo pačioj pirmutinėj enciklikoj *Ubi arcano Dei* (1922.XII.23), kai Dievo valia yra stojęs prie Katalikų Bažnyčios vairo.

Pijus XI (vienintelis iš 260 popiežių savomis akimis matęs Lietuvą ir dėlto naujoviškai, tiksliai sutvarkęs jos bažnytinius reikalus) savo popiežiavimo tikslą yra taip formulavęs: kelti

reikalą Kristaus taikos ieškot Kristaus valdyme (Pax Christi in regno Christi). Ogi savąją Kristaus Valdovo šventės enciklika Pijus XI tas pirmiau pareikštas mintis norėjo padaryt dar ir šventadieniškomis mintimis. Kristocentrinę katalikybės esmę jis norėjo iš nauja pabrėžti ir seną Kristaus dogmą paskelbti naujais žodžiais, padaryt ją visiems suprantamą per liturgijos kalbą.

Tatai šiandien jau yra padaryta. Tik dirstelkime į lietuviškos liturginės maldaknygės „Šlovinkim Viešpatį" Kristaus Valdovo šventei skirtas šv. Mišių ir Mišparų maldas bei giesmes (806—810, 141—142 ir 810—814 pusl.), o tuomi įsitikinsime. Čia rasime ir Šventojo Rašto Senojo bei Naujojo Testamento svarbiausių tekstų, kuriuose Kristus vadinamas Valdovu (visi atitinkami tekstai sudėti enciklikoj).

Antai, jau pirmieji Mišparai prasideda Kristaus apie save pareiškimu, kai Jis buvo iš numirusių atsikėlęs ir siuntė apaštalus skelbt apie Jį visos Žemės tautoms: „Man duota visa valdžia danguje ir žemėje (šv. Mato evang. 28, 18).

Bet gražiausiai giedama Kristaus Valdovo šventės šv. Mišių prefacijoj: „Tikrai verta ir teisinga, reikalinga ir išganinga, kad mes Tau visados ir visur dėkotumėm, Viešpatie šventasis, Tėve visagalis, amžinasis Dieve: Kurs savo viengimį Sūnų, mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, amžinąjį Kunigą ir Visatos valdovą, džiaugsmo aliejumi patepei, kad Jis, pats save ant Kryžiaus aukuro aukodamas taikos auką be dėmės, žmonių išgelbėjimo šventą darbą atliktų ir, savo valdžiai palenkęs visus sutvėrimus, Tavo neapimamai Didybei atiduotų amžiną ir visuotiną karalystę: tiesos ir gyvybės karalystę, šventumo ir malonės karalystę, teisybės, meilės ir taikos karalystę".

Mes, mieloji „Ateities" šeimynėle, esame pasiryžę dirbti Kristaus valdžiai įgyvendint mūsų brangioj Tėvynėj ir naujai atstatytoj valstybėj, nes pasiryžome „Visa atnaujinti Kristumi". Dėlto Kristaus Valdovo šventė yra mūsų šventė *per exellence* kaip pasakytų prancūzai. Dėlto šios šventės proga mums ypač pravartu atsiminti, kokio Valdovo koki tarnai ir kareiviukai mes esame.

Mūsų Valdovas ir Vadas Kristus, po kurio vėliava mes atsistojome niekeno varu neatvaryti, o tik savo geru noru ir pasiryžę kuodaugiausia padaryt gero mūsų Tėvynei ir savo amžinąjį tikslą pasiekti, — tas mūsų Vadas savo valdžią turi paėmęs ne tuo būdu, kaip ją įsigyja šios žemės valdovai: Kristus patapo tikrasis žmonijos Valdovas ir Vadas po to, kai savo noru buvo pasikėlęs į tokį aukštą ir puošnų sostą, į kurį savo noru nesėdo ir nesėda joks žemiškasis valdovas, — į Kryžiaus Sostą Kalvarijos Kalne.

Taigi, Kristus su kitais valdovais turi tik tą patį bendrą vardą, kurį mes, dėl mūsų žmogiškos kalbos bėdinumo, taikome

ir Dievui ir žmonėms. Šiaip, Kristus yra ne iš tos rūšies valdovų, su kuriais reikia žmonėms turėti reikalų juos išrenkant, atstatant arba nuverčiant nuo jų sostų, kai jų žmonėms uždėtas jungas pasidaro nebepakeliamas, nebepakenčiamas.

Kristus Valdovas, kviesdamas prie savęs visus nuvargusius ir apsunkintus, pasakė: „Mano jungas saldus, mano našta lengva". To, Kristaus uždedamo, saldaus jungo nenorėti gali nebent tik beprotis, kadangi tas jungas suteikia žmogui, kas jam yra maloniausia ir vertingiausia: jo paties nuskaidrintą prigimtį.

Žemės valdovai per savo švenčiamas šventes mėgsta susišaukti visokius savo pataikūnus, žiūrėt į jų liokajiškus kinkavimus, priimt iš jų meilikaujamus sveikinimus, kuriuose paprastai yra daugiau veidmainybės kaip tikro nuoširdumo, daugiau melo kaip tiesos, nes sveikintojai meluoja arba avansu, tikėdamiesi naudos, arba *post factum* — už jau gautąją kokią stambią naudą.

Kristaus Valdovo santykiai su savo pavaldiniais kitoki: „Ateikite pas mane visi vargų apsunkinti, aš jus atgaivinsiu" — kviečia Jis visus, ne tik savo draugus, bet ir pikčiausius priešus.

Tad kaip priderėtų švęsti Kristaus Valdovo šventę mums, Kristų mylintis jaunime? Kas reikėtų mums veikti šių metų Spalių mėn. 28 dienos sekmadienį?

Nagi, pirmiausia šiąja proga panaudokime Jam ištikimumą, pagarbą ir meilę pareikšti. Dėlto bent tą dieną nueikime į Jo puotą, į kurią Jis kasdien visus mus kviečia; bet nueikime tai puotai ir tinkamais drabužiais pasipuošę. Kitaip pasakant, surenkime sau jaukias ekstra pamaldas.

Paskui paprašykime savo kapelionų, kad jie ir mokykloj surengtų šios šventės minėjimą, kad visi moksleiviai turėtų progos įsigyti teisingų žinių apie Kristų Valdovą ir Jo šventės tikslą.

Ši šventė turi taip praeiti, kad mes pasisemtume iš Kristaus stiprybės jam ir toliau ištikimai tarnauti. O Jo teikiamoji stiprybė visiems jos pašauktiems juk yra neišpasakyta. Tik atsiminkime pirmuosius Kristaus naujo mokslo platinimosi amžius! Kiek ten būta didvyrių, netik išaugusių vyrų ir moterų, bet ir iš silpnučių mergaičių tarpo. Jų vardų žiupsnį, pav., randame suminint kiekvienų šv. Mišių kanone.

Mūsų šį pasikalbėjimą baigdami dar atsiminkime, kad Kristus, įžengdamas į savo valdymą, „kuriam nebus galo" (Luk. 1, 33), yra buvęs toks pat berniukas, kaip kad kiekvienas mūsų kad yra buvęs arba dabar kad yra. Todėl kiekvienam „Ateities" skaitytojui jaunas Kristus yra didžiausias, kilniausias, bet ir paprasčiausias, lengviausiai pasiekiamas pavyzdys. Kristaus Valdovo tikrais kariais ir talkininkais jau dabar, o dar daugiau vėliau, kai išeisim į platųjį gyvenimą, įstengsime būti ne kitais būdais auklėjęsi ir jaunatvę praleidę kaip tik taip, kaip kad Jis

VL. PROSCEVIČIŪTĖ

PASKUTINĖ SIMFONIJA

Gal paskutinį kart rudens simfoniją šią naktį klykė vėjas
Ir uosius virkdė, lyg našlaičius.
Tik, rodos, vakar dar auksinę vasarą teišlydėjom,
O liepos tuoj bus sniego nuometais jau apsikaišę.

Dar vakar, rodos, laimė ugniažiedė
Širdy dainavo paslaptingą užbūrimo dainą,
Šiandien likimas viską, kas brangu, kažkur nusviedė,
O man... už laimę sumokėti begalinio skausmo kainą...

Lyg audroje žaibai, kryžiuojasi jausmai širdyje,
Išsikryžiavo ir gyvenimas —
Kelias tik laimės valandėles užfiksavo praeityje,
O dabartis vėl skausmo vejama...

Gal paskutinį kart rudens simfoniją šią naktį grojo vėjas
Ir uosius virkdė, lyg našlaičius
Tik, rodos, vakar dar auksinę vasarą teišlydėjom,
O liepos tuoj bus sniego nuometais jau apsikaišę...

---

yra praleidęs, būtent: „Jis augo išmintimi, metais ir malone pas Dievą ir pas žmones“ (Luk. 2,52).

Taigi ir šių metų Kristaus Valdovo šventė tegul padidins jumyse, mielieji(osios), „Ateities“ skaitytojai(jos), dieviškos išminties ir malonės. Jei tuo tarpu mes dar ir nepelnysime žmonių malonės, tų žmonių, kurie į mus šnairuoja, tai padidinimas savy Dievo malonės bus didesnis laimėjimas, kaip žmoniųi malonės pelnymas. Tat pasistenkime!

Jūsų *Pr. Dovydaitis*

J. Šermann — Vaizdas

J. KAROSAS

Prof. Juozą Naujalį palydėjus

Yra priimta, kad kiekvieno kultūros darbininko nuveiktieji darbai ir jų vaisiai daugiau iškeliami ir įvertinami dažniausiai tada, kai mes juos palydime į amžinastį. Dažniausiai tik tada jų pasigendame ir pastebime tą spragą, kurią jie palieka mūsų jaunoj kultūros dirvoj.

Paskutinis smūgis, tekęs mūsų neskaitlingai muzikų šeimai, itin skaudus ir labai ryškus. Čia negailestingoje mirtis išplėšė iš mūsų tarpo vieną vyriausį ir reikšmingiausį mūsų muzikos šulą. Mirtis aplankė mūsų muziką kaip tik tada, kada taip gražiai galingai ir tikrai lietuviškai prabilo naujų kūrinių garsai. (Pastatymas dviejų St. Šimkaus ir J. Karnavičiaus kantatų iškilmingoje tautinio pasireiškimo dienoje, kurias, kaip žinome, ruošėsi išgirsti ir velionis J. Naujalis, yra labai reikšmingas mūsų muzikos kultūroj). Jis daugiau negu kas kitas yra paruošęs dirvą šioms gėlėms. Jis savo darbu ir triusu kuone visą pusę šimtmečio atsidėjęs dirbo sunkų ir kartais labai nedėkingą muziko darbą. Jam daugiau, negu kam kitam, teko plėšti pačių sunkiausių dirvonų, kad nors sulauktų tinkamų vaisių šioje meno srityje.

Velionis Juozas Naujalis buvo pirmutinis išmokslintas muzikas. Anais laikais niekam į galvą neatėjo leisti vaiką mokytis muzikos. Vargonininko vardas nė vienų bent kiek pasiturinčių tėvų neviliojo. Tėvai, kurie leido savo vaikus į mokslą, surasdavo daug praktiškesnių profesijų, negu muzika. Iš vargonininkų buvo reikalaujama daugiau mokėjimo dirbti ūkiškus darbus, negu muzikoj nusimanyti. Esant tokiai padėčiai, vargoni-

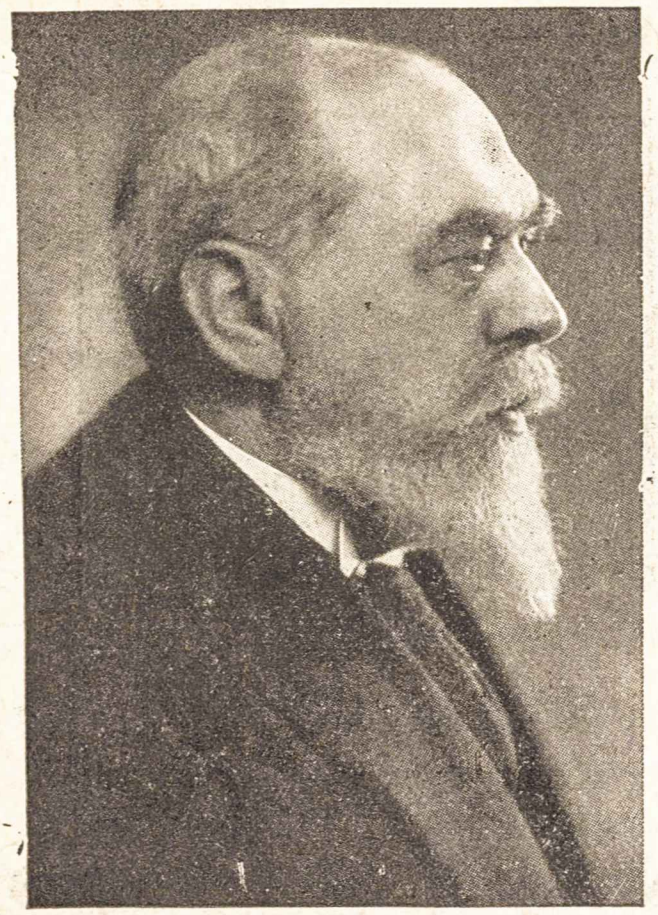

A. a. prof. J. Naujalis

ninkai visai neprogresavo. Apsipratę su savo nualyta padėtimi, taip ir vilko muzikalį jungą.

Pasirodymas pirmojo išmokslinto muziko vargonininko buvo didelė naujiena. J. Naujalio vardas pasiekė visus Lietuvos kampelius. Jaunesnieji vargonininkai pradėjo svajoti, kaip pamatyti šį garbingą žmogų ir išgirsti jo muzikos meno. Atsirado norinčiųjų pas jį mokytis. Mokiniai vargonininkai plaukė iš visų Lietuvos kraštų. Kurie negalėjo bent kiek ilgesnį laiką studijuoti, pasitenkindavo vos keletu mėnesių. Tiesa, jie nesugebėdavo daug ko pasiekti tokiu trumpu laiku, bet galėjo įsitikinti, ko jiems stinga ir kokie čia neriboti horizontai atsiveria prieš juos muzikos mene. Čia jie žavėjosi velionies tikrai virtuoziškų vargonavimu, choro dirigavimu, o ypatingai choralu, kurio taip visi nemėgo už tai, kad nesuprato ir nemokėjo. Tik vėliau, šiek tiek suprastą, pradėdavo tinkamiau įvertinti.

Sukultūrinimas mūsų vargonininkų, kurie yra tikrieji mūsų muzikos meno skleidėjai visuose Lietuvos kampeliuose, yra labai didelis velionies nuopelnas mūsų bažnytinės ir tautinės muzikos menui. Kaip džiaugsmingai buvo sutiktas ne tik vargonininkų, bet ir sodiečių bažnytinių chorų giedotojų jo paties lėšomis išleistas *Bažnytinis giesmynas*, kurio dėka labai daug kur buvo išstumtas iš mūsų bažnyčių lenkiškasis giedojimas. Jo įkurtoji vargonininkų mokykla nenutraukė savo darbuotės ir vokiečių okupacijos metu. Vėliau ta pati mokykla buvo suvalstybin-

ta. Iš jos išsivystė dabartinė Kauno konservatorija. Čia velionis J. Naujalis garbingai profesoriavo iki paskutinės dienos. Dėstė vargonų ir bažnytinės muzikos meną, kuriame pasireiškė kaipo pasižymėjęs tos srities muzikos žinovas ir kūrėjas.

Jo bažnytinei kūrybai priklauso daug mišių: vienam balsui, mišriems ir lygių balsų chorams. Bene daugiausia paplitusios po visą Lietuvą mišios „Sancti Leonardi". Jo, kaipo bažnytinio muziko, kūryba yra žinoma toli už Lietuvos sienų, kas daro mums nemaža garbės.

Būdamas tikros, jautrios lietuviškosios sielos patrijotas, nepaliko skolingas jis savo talentu ir mūsų tautinei muzikai. Grįžęs iš Varšuvos ir Regensburgo, kur baigė muzikos mokslus, apsigyvenęs anuomet sulenkėjusiame Kaune, pajuto didelį trūkumą lietuviškosios dainos, lietuviškosios muzikos. Čia jis komponuoja visą eilę dainų, kurios labai greitai plinta po visą Lietuvą ir žadina lietuvių sielas. Tokios dainos, kaip „Lietuva brangi", „Eina garsas", „Ant kalno karklai siūbavo", o ypatingai savo laiku pas mus (Leliūnuos) buvo mėgiamos „Kur bėga Šešupė" ir kiek vėliau „Jaunimo giesmė". Dauguma jų ir dabar nenustojo savo žavingumo. Pranašinga Maironio poezija bene artimiausia buvo vėlioniui J. Naujaliui. Viena be kitos šios, dviejų mūsų talentingiausių kūrėjų kūrybos, nebūtų atnešusios tokių naudingų vaisių mūsų atgimstančiai Lietuvai, kokių yra davę dabar.

Visoje velionies J. Naujalio kūryboje jaučiasi tėvynės meilė ir prisirišimas prie gimtojo krašto. Pati jo kūryba, žiūrint muzikaliniu žvilgsniu nėra naujoviška ir net nedaranti pastangų būti tokia—ko nors naujo surasti, — bet yra grynai meniška. Yra pajautimas tikro muzikalinio estetinio grožio. Muzikos menas tai yra grožiu skambančių garsų menas. Muzika turi būti skirta mūsų sielos troškimų nuraminimams, jos skausmų ir nerimų sušvelninimams. Tokią pažiūrą ir įsitikinimą turėjo velionis J. Naujalis į muziką, ir, šių principų prisilaikydamas, reiškė savo sielos jausmus muzikos garsais.

Visa jo kūryba pasižymi melodingumu, dažniausiai lirinės nuotaikos, linkusi į sentimentalumą. Jo harmonija visuomet švelni, maloni, neieškanti perdaug netikėtų ir ryškių spalvų. Visuose kūriniuose jaučiasi klasiškasis atspindis, ne tik formoj, bet ir turinyje.

Pavyzdingu savo darbštumu velionis J. Naujalis yra pasižymėjęs per visą savo gyvenimą. Kaip visuose darbuose, taip ir kūryboje buvo nenuilstamas darbininkas. Dėka tokio pasišventimo jo paliktasis muzikalis turtas mūsų jaunai muzikai yra labai didelis. Be daugybės liaudies dainų, originalių kūrinių chorams, duetų, solo dainų su fortepijonu, jam priklauso dar keletas didesnių simfoninės muzikos dalykų, kurių pažymėtina simfoninė poema „Ruduo".

PETRAS MARKAITIS

AMŽINAS TROŠKIMAS KILTI

Per sustingusį arimą
imsiu tiesti tiesią vagą:
lai vilties gyvi varpeliai
po pasaulį skamba, žvaga.

Manyje ugnis atbudo,
kaip gaisrai erdves apėmę,
amžinas troškimas kilti
nuplėšė nelemtą dėmę.

Nevilties keliai sutirpo
iš gaivinančių svajonių:
šviečia saulė vieno aukso
už naujų pakalnės bonių!

Greta pedagoginės ir kūrybinės darbuotės jam buvo artima ir visuomenine veikla. Jo pastangomis buvo slaptai įkurta 1899 met. „Dainos“ draugija, kuriai teko didelis vaidmuo mūsų tautiniame atgimime. Gaila, kad šiemet „Dainos“ draugija, minėdama savo gyvavimo 35 metus, nebematys savųjų tarpe įkūrėjo ir garbės nario.

Taigi, sumetus visus suminėtus ir nesuminėtus šio garbingo vyro — mūsų muzikos patrijarko — nuveiktuosius darbus, darosi aišku, kad mūsų muzika nustojo didelio ir labai reikšmingo nario. Būdamas švelnios sielos žmogus, visiems buvo malonus. Paskutiniuoju laiku buvo rečiau matomas viešame gyvenime net ir mūsų muzikų tarpe, bet savo pareigose buvo uolus. Ir kiekvieną sekmadienį visa Lietuva galėjo gėrėtis jo bažnytinės muzikos menu, transliuojamųjų pamaldų iš Kauno Arkikatedros–Bazilikos. Jo nuveiktieji darbai yra lygūs visų mūsų žymesniųjų žmonių — kilniųjų Lietuvos sūnų darbams. Jo vardas yra nusipelnęs labai garbingą lapą mūsų kultūros istorijoj. O mes, atsistoję prie velionies tik ką supilto kapo, susikaupę valandėlei, galime kiekvienas sau pasakyti: nors ir iškeliavai į tolimą ir nežinomą pasaulį, iš kurio niekas nėra grįžęs, bet mums palikai savo darbus ir pavyzdį, kaip reikia dirbti tėvynės labui, netrokštant nei tuščios garbės, nei bet kokio materijalio pelno. Tavo darbų vaisiai dar ilgai gyvens mūsų tarpe ir susilauks dar didesnio ir teisingesnio jų įvertinimo. Taigi, ilsėkis ramiai laisvoj Tėvynėj, kurią žadinai ir kėlei savo lyros garsais.

GEORG BRANDES*

Kam ir ką skaityti

Kitų kraštų spaudoje gana dažnai keliamas klausimas: kokios yra visų geriausios knygos, kurias verta įsigyti kiekvienam, norinčiam sudaryti gerą biblioteką? Ir eina atsakymai: Biblija ir Robinzonas, Homėras ir Horatius, Dante ir Šekspyras, Goldbergas ir Oelenšlėgeris, Goethe ir Mickevičius, Rasinas ir Paskalis, Arany ir Petöfi, Servantes ir Kalderonas, Bjoersonas ir Ibsenas... Atsakymai įvairūs, žiūrint kuriame krašte šis klausimas keliamas ir kokia asmenybė į jį atsako.

Tokiems klausimams ir atsakymams vadovauja nayvus manymas, kad, sakytum, esama keleto knygų, kurios gali būti laikomos geriausiomis visiems ir kiekvienam.

O tuo tarpu paprasčiausias gyvenimo pažinimas rodo, kad tatai ne taip: kartais gera, gal būt, visų puikiausia knyga, kuri stipriai veikia vieną, nepadaro jokio įspūdžio antram, ir raštai, kurie turėjo neginčijamos įtakos į ką nors jaunystėje, jau nebeturi tos reikšmės jam suaugus.

Ir ypatingai mūsų laikais, kai, apskritai, labai nedaugelis moka skaityti ir turi tam skaitymui noro bei pasisemia iš jo kokią-ne-kokią naudą. Šis mokėjimas — dabar beveik išnykęs įpratimas, kuris buvo imtas užmiršti nuo to laiko, kai visi ėmė jį įsigyti.

Iš šimto žmonių, mokančių skaityti, devynios dešimtys paprastai neskaito nieko kito, kaip tiktai laikraščius, kurių skaitymas nereikalauja jokio įsitempimo ir duoda galimybės praleisti tuos straipsnius, kurie atrodo sunkūs O tie, kurie skaito ir ką nors kita, be laikraščių, skaito paprastai taip, jog būtų visiškai tas pat, jei jie ir visiškai nebeskaitytų.

Daugumas skaito be jokio dėmesio ir, greičiausia, dargi pasirenka sau skaityti tai, kas nereikalauja proto įtempimo; o juk vistiek, perskaitę jie užmiršta tą, ką skaitė. Daugelis, apskritai, neįprato pilnai pasisavinti ką beskaitą. Kai, pavyzdžiui, jauni žmonės užtinka knygose mažai suprantamą svetimą žodį, jie nedažnai kada ieško žodyne paaiškinimo ir stengiasi atspėti jo reikšmę „iš prasmės“, — kaip jie sako, t. y. supranta tiktai per pusę, ir to jiems pakanka.

Kūriniuose, kurie dėl meniškosios savo kūrybos lyties gali būti suprantami be galvojimo pagalbos, kaip, pav., lirika, skaitytojas paprastai iš anksto atsisako suprasti tikrąją rašytojo mintį. Vienas mano pažįstamas pabandė kartą damų draugijoje padeklamuoti Goethės eilėraštį *Dievas ir bajedarė* tokiu būdu: jis kiekvieną posmą pradėjo paskutine eilute ir baigė pirmaja, skaitant iš apačios į viršų. Rimai pasiliko tie patys, eilėraščio melodija buvo išlaikyta, — ir visoms jis atrodė žavėjantis.

---

*) Georg Brandes yra žymiausias šių dienų prancūzų ir net Europos kritikas.

Šiek tiek prasmės buvo, o jos daugiau skaitytojų ratas eilėraščiuose nė nebeieško. Žinoma, naudos iš tokio eilėraščio supratimo bemaž jokios.

Turint prieš akis tokių reiškinių, lengvai iškyla klausimai: 1. Kam reikia skaityti? 2. Ką reikia skaityti? 3. Kaip reikia skaityti?

Ne pro šalį ir ne be naudos yra laikas nuo laiko šiuos klausimus iškelti. Aš keletą kartų, kviečiamas, lankiausi vienoje turtingoje ir žinomoje šeimoje užsieny, užimančioje žymią vietą vienos sostinės meno gyvenime, kaip štai, kartą, aš buvau nustebintas tuo, kad nė karto nemačiau ten nei knygų spintos, nei knygų etežerės visuose namuose. Į mano klausimą apie tai — sužinojau, kad iš tikrųjų tenai nebuvo nei spintų su knygomis, nei knygų, neskaitant dviejų trijų, kurios gulėjo ant stalo svečių kambaryje.

— Bet juk tamstos skaitote, arba, pagaliau, gana daug skaitote? — aš paklausiau.

— Žinoma, — buvo man atsakymas, — mes, kaip tamsta žinai, daug keliaujame ir per metus priperkame gana daug knygų bet paliekame jas paprastai vagono „tinklelyje“. Juk argi skaitysi tą pačią knygą du sykiu!

Aš, tur būt, būčiau juos didžiai nustebinęs, jeigu būčiau atšovęs, kad kaip tiktai šitoje srityje — gal būt vienintėlėje — galima laikyti taisykle, kad vieną sykį — tas pat, ką niekad, ir kad jeigu kas tenkinasi vieną sykį perskaitęs gerą knygą, tai tas parodo, kad jos turinys mažai jį tedomino, nes priešingu atveju jis ją būtinai perskaitytų antrą sykį. Tas knygas, kurias aš brangiau, aš dažnai skaitau daugiau kaip dešimtį sykių; esti ir taip, kad aš kai kada net negaliu tiksliai atsakyti, kiek kartų aš jas skaičiau; norint gerai žinoti knygą, reikalinga ji beveik atmintinai mokėti.

Jeigu leidžia lėšos, būtinai reikia įsigyti savo knygų. Knygos — tai geriausi draugai ir patarėjai, gi mūsų laikais daugelis visiškai nebeturi knygų, nepaisant to, kad jie galėtų jų turėti. Kartą, užsienyje, aš buvau pakviestas į vieno turtingo meno bei mokslo rėmėjo namus, — žmogus, turįs daugiau kaip už milijoną dailės kūrinių. Apžiūrėjęs jo paveikslus, aš paklausiau:

— Būtų įdomu dabar pamatyti knygas; kame jas turite?

— Aš knygų nerenku, — atsakė jis su kai kuriuo nepasitenkinimu.

Yra žmonių, kurie tenkinasi tuo, kad ima iš bibliotekos knygų skaityti; tai labai blogas knygomis apsirūpinimo būdas, jei tam nėra būtino reikalo. Tokioje didelėje šalyje, kaip Vokietija, visuose kurortuose dažnai sutinki damų, apsirengusių brangiais drabužiais, suterštais „bibliotekiniais“ romanais rankose. Tai yra kažin tik ar ne visų teisingiausias nekultūringumo ir kvailo skonio požymis. Tos damos gėdytųsi išsinuomoti vilkėtus drabužius, bet skaityti sujauktą knygą joms nėra gėdos. Jos taip

skaito vieną romaną po kito, ir, be to, paskutinysis išstumia iš jų atminties visus pirmesniuosius. Jos niekados nieko neskaito du sykiu. Net aukščiausiojo luomo damos Vokietijoje ima knygų skaityti iš bibliotekų.

Tik nedaugelis žmonių žiūri į knygą su ta meilė, kuri juos verčia pačią knygą tausoti, ja gėrėtis ir pasirūinti jos įrišimu, pritinkančiu knygai pagal jos turinį ir atitinkantį savo skoniui.

Žmogus, kuris atsakė: „aš nerenku knygų", nematė reikalo jas skaityti. Jis priklauė turtingajai pirklių klasei, o tie žmonės, išskiriant laikraščius, skaito labai mažai; jie nedažnai turi tam laiko. Mūsų laikais stipriai ir karštai domisi skaitymu, be mokslo žmonių, kaip sykis, tie, kurie neturi tam nei lėšų, nei laisvo laiko: smulkūs prekybininkai, amatininkai ir darbininkai. Jie dar tebeturi tą žinojimo troškimą, kuriuo senesniaisiais laikais gyveno aukštesnieji sluoksniai, ir kuris juose taip greit išnyko.

Taigi, pirmutinis klausimas, reikalaująs atsakymo, tai šis: k a m r e i k i a s k a i t y t i.

Aš neperdedu išsimokslinimo, kuris galima įsigyti skaitant, reikšmės. Daugeliu atvejų tatai yra tiktai būtinas surrogatas, neturint galimumo betarpiškai gyvenimą pažinti. Daug naudingiau yra leistis į ilgas keliones, negu skaityti smulkius ir išplėstus keliuonių aprašymus. Žmones pažinti taip pat yra lengviau juos asmeniškai stebint, negu mokantis apie juos iš knygų. Aš net daugiau pasakysiu: skulptūros kūriniai, paveikslai, piešiniai, — jeigu tik jie didžiųjų dailininkų darbo, — kur kas labiau moko, negu daugelis knygų. Mikel Andželis, Ticianas, Rembrandtas buvo man geresni mokytojai negu ištisos bibliotekos. Bet knyga — tai teorija, be kurios negali apsieiti nė vienas praktikas.

Taip lygiai kaip gydytojas negali įsigyti jam reikalingų žinių iš vienų tiktai knygų, bet turi stebėti ir ligonius, taip ir mes negalime ko nors išmokti tiktai iš knygų, jeigu sykiu nestebėsime gyvenimo. Jei mes neturime savistovaus žmonių gyvenimo pažinimo, tai negalime suprasti nė bet kurio romano, kadangi negalime spręsti kiek teisingi yra jame piešiamieji paveikslai bei buitys ir kiek jie atitinka tikrenybę.

Kad iš tikrųjų taip esti, galima matyti iš daugelio neigiamų, netikusių atsiliepimų. kokių taip dažnai tenka išgirsti apie geras knygas: „taip niekas nejaučia ir nesielgia". Šitaip neapgalvotai protauja kai kada tie, kurie tepažįsta tiktai ankštą žmonių ratą ir nesupranta, kas dedas vidujiniame aplinkui juos esančių žmonių pasaulyje. Žmonės kai kada vadina knygą bloga vien dėl to, kad ji neatitinka tą tikrenybę, kurią j i e pažįsta, gi tuo tarpu kai jų žinomoji tikrenybė, palyginus su tikrąja, yra lygiai tas pat, kas bala prieš vandenyną.

Taigi, klaidinga manyti, kad galima išsimokslinti tiktai knygas ryjant — kuo daugiausia jų skaitant. Daug įvairių sąlygų būtinai reigalinga jau vien tam, kad galėtume pasisemti nors būtinąją dalį žinių, glūdinčių gerose knygose.

Bet, iš kitos pusės, reikia imti dėmesin ir tai, kuo knygos prašoksta žmones, kokia joms tenka pirmenybė prieš juos. Jos vienos teduoda darbo mintims, kas, tačiau, tegalima tik labai apie nedaugelį žmonių pasakyti. Jos tyli, kai jų niekas neklausia; o žmonės nėra tiek mandagūs, kad jas dažnai šnekintų. Kaip dažnai mums įgrysta savo atsilankymais įkyrūs žmonės! O mano kabinete stovi 7—8 tūkstančiai knygų, kurių esimas manęs niekuomet neapsunkino.

Knygos, pagaliau, retai esti tokios beturiningos ir tuščios, kaip žmonės, kuriems kai kada labai dera šie Goethės žodžiai: „Jeigu tai būtų knygos — aš jų nebeskaityčiau".

Leisiu sau padaryti visiems žinomą pastabą: skaityti yra netiktai reikalinga, bet ir būtina tam, kad patys prie savo patyrimų prijungtume išmintingesnių, daugiau žinančių ir labiau prityrusių žmonių stebėjimus. Mums reikia skaityti todėl, kad mokslas mums teikia amžių darbus ir tyrinėjimus suglaustoje ir aiškesnėje formoje, ir dar todėl, kad meno kūriniuose mes užtinkame tam tikrą grožį ir estetiškąjį asmenybės idealą, kuriuos tiktai šituo keliu mes galime išmokti suprasti. Skaitymas mumyse vysto aštresnį estetikos jautimą ir stipresnį veržimąsi į tai, kas aukšta.

Betgi, jeigu skaitymas mums teikia nors ir vien tiktai nekaltą pramogą, tai ir tas turi svarbios reikšmės kasdieninėje kamšatyje ir teigiamai paįvairina kasdieninio triūso vienodumą. Meniškųjų lengvų knygų skaitymo anaiptol nereikia neigti ir niekinti, jeigu tiktai jos teikia pramogos.

Daugelis, gal būt, tam, kas čia aukščiau sakyta, prikiš: „Mums reikia skaityti dar ir dėl to, kad taptume geresniais žmonėmis", — o dėl to reikia duoti pirmenybė doros mokančioms knygoms, jas statant pirmon eilėn prieš visus kitus literatūros kūrinius. Tokie žmonės reikalauja iš knygos, kad ji būtinai savyje turėtų moralę ir dorinamai veiktų į skaitytoją. Aš nemanau neigti to, kad skaitymas žmogų gali padaryti geresniu, bet tatai užvis labiau priklauso nuo to, k a i p skaitoma, o šio klausimo nagrinėjimo dar mes nepriėjome. Kol kas galima pasakyti, kad niekas neturi tokios nereikšmingos dorinės įtakos, kaip doros mokančios knygos bei kalbos ,niekas kitas nesukelia tokio nuobodulio, nekalbant jau apie tai, kad nesama nieko daugiau taip nemeniško. Panašiai, kaip negalima auklėti nuolatiniu barniu, taip lygiai negalima auklėti amžinais pamokslais. Dorinė auklėjamoji, t. y. naudingai imponuojanti reikšmė dažnai gali kilti iš pavyzdžio, bet dorinė pamokančioji knyga — ne pavyzdys. Visi žmonės žino iš pat kūdikystės, atmindami pirmuosius pamokymus, jog nereikia būti savinaudžiu, pavyduoliu, kad nedera meluoti, apgaudinėti, daryti kitam skriaudą, užmušti. Mes šitai taip gerai žinome, jog mums nedaro jokio įspudžio, kai užtinkame tatai knygoje. Todėl nieku būdu nereikia reikalauti iš rašytojo, kad jis imtųsi mus perauklėti, — tas būtų jam nepake-

liama našta. Mes turime teisę iš jo reikalauti tiktai to, kad jis rašytų sąžiningai ir sugebėtų mus ko nors mokyti. O knygas, nuo kurių skaitymo mes neabejotinai daromės blogesni, galime ignoruoti.

Pereikime dabar į kitą klausimą: k ą r e i k i a s k a i t y t i. Ką mes paprastai skaitome? Laikraščius. Niekas negali neigti, kad laikraščių skaitymas mūsų laikais virto mums būtinu dalyku ir net malonumu, kadangi laikraščiai mums greitai ir (kartais) gana sąžiningai, nors gana chaotiškai ir paviršutiniškai, teikia įvairių žinių. Jie diena dienon pasakoja mums įvairių įdomių naujienų ir net prabėgamai nurodo vieną ar kitą knygą. Mes negalim apsieiti be to, kad atsikėlę nepadarytume kelionės aplink pasaulį. Drauge su tuo laikraščiai mums teikia įvairių vietos gyvenimo naujienų, kartais gana įdomių — kaip štai: biržos makleris N išvyko vasaroti, arba: dailininkas M praleis vasarą tokiam tai apskrityje. O prie visa to dar mums įdomu matyti, kad mūsų nuomonės, — kai kada niekas kita, kaip iš kitų pasigauti prietarai, — laikraštyje išreiškiama ir ginama daug geriau, negu mes patys tatai sugebame daryti. Be to, bloga publika savo bloguose laikraščiuose ieško pranešimų apie įvairius privatiško gyvenimo skandalus ir džiaugiasi, kai savistovūs politikoje ar literatūroje asmenys, ko dėliai jie ir nesti populiarūs, apdrabstomi toje spaudoje purvu. Šis paskutinysis reiškinys pas mus yra tarytum specijalus, lyg žmonių sielos kilnumui atitiktų tiek pat gilus dūkimas dėl smulkmenų. Panašiai, kaip kitur žmonės gėrisi bulių imtynėmis, gaidžių kautynėmis arba sukruvintomis boksininkų nosimis, pas mus gi — randama daug malonumo asmens persekiojimuose ir spaudos skleidžiamuose įvairiuose skandaluose besiknisinėjant.

Reikia palinkėti laikraščių skaitytojams dviejų dalykų: kad jie skatytų savo mėgiamąjį laikraštį su kai kuria kritika ir kad tokis skaitymo būdas nebetenkintų jų tiek, kad jie vien tuo savo skaitymą apribotų.

Aš pradėjau savo straipsnį griaudamas nuomonę apie tai, būk esąs tam tikras knygų skaičius, kurios tarytum gali būti laikomos geriausiomis visiems.

Paprastai tarpe kitų knygų, šalia Šventojo Rašto, rodomi klasikai, kaip kūriniai be abejonės naudingi visiems ir kiekvienam, — tačiau kažin ar tas iš tikrųjų taip. Daugelyje pasiturinčių namų randami tie kūriniai knygų spintose, bet jie tebestovi tenai greičiau pažibai ar pasigyrimui, negu skaitymui, niekad arba labai nedažnai skaitomi, retai jiems suteikiama malonumo, kai juos atsitiktinai išima paskaityti, kadangi juos tiktai dalinai supranta. Klasikai rašė ankstybesnei kartai ir todėl jų raštuose esama nemaža to, kas nesuprantama ir svetima naujajai kartai. Todėl jaunoji karta, gal būt, dargi gerai daro, pradėdama skaityti savo laikų rašytojus, kurie jaunuomenei pilnai suprantami, o nuo jų jau lengviau pereiti prie didžiųjų senesnių laikų rašy-

tojų. Dažnai klasikai puošia knygų spintas tarytum tiktai tam, kad liudytų savininką jų visiškai nepaisant. Asmeniškai jis mažai juos brangina, ir jie nieku jo nevilioja, o juo labiau, kad jis juos ir įsigijo tiktai dėl to, kad juosius paprastai turi visi jo turtingi pažįstamieji. Tiesa, tokiu būdu atsiradusių jis gali turėti ir gerų knygų, tačiau tas nedaug sako jo naudai: juk argi jis jas išsirinko. Be to, dažnai tokiuose namuose teužtinkami tiktai senųjų rašytojų kūriniai, o vėlesniųjų autorių kūrinių randama labai maža.

Vidurinis žmogus į naujas mintis ir naujas formas paprastai žiūri su neišsitikėjimu ir esti jų atžvilgiu toli gražu nedraugingai nusiteikęs. Genijai, kol jie gyvi, — jeigu jie neprigyvena senatvės, — visada turi dauguma prieš save. Nieko nuostabaus nėra tame, kad jie gyvena ir miršta nepripažinti; reikia stebėtis greičiau tuo, kad juos kai kada pripažįsta. Toks reiškinys iš dalies paaiškinamas nenugalima, prispiriamąja genijaus jėga. Tai, kas gera, veikia daugumą įsisiurbiamu būdu: masė tuo persisunkia. O tatai iškyla svarbiausia dėl to, kad atsiranda keletas žmonių — žinovų ir meno kainotojų, kurie ilgai ir primygtinai skelbia gerų knygų vertę ir iš pradžių baugina savo riksmu filisterius, kurie bijo, kad nepragarsėtų nežinėliais, jeigu mėgintų apjuokti naują rašytoją, paskui hipnotizuojamai veikia į masę, kuri iš pradžių tiki, kad ta knyga esanti vertinga, o pagaliau pati tame įsitikina.

Visai taisingai, žinoma, elgiasi, kai duoda kūdikiui skaityti pasakas, Robinzoną, Odisėją, pasiūlo berniukui ar mergaitei perskaityti Valterį Skotą, o jauniems žmonėms — tai, kas jiems įmanoma suprasti iš Šekspyro ir Goethės. Ir priešingai, būtų visiškai nenormalu, jeigu priaugančioji karta neapsipažintų su geresniaisiais savo tėvynės rašytojais. Tas, kuris menkai tepažįsta gimtąją literatūrą, stovi už kultūros ryšio, jungiančio jo bendratėvynainius.

Pažymėtina, kaip mažai yra žmonių, turinčių mėgiamą rašytoją ar mėgiamų knygų, nors, žinoma, esti ir išimčių. Anglų istorininkas Gibbonas, pav., šiais laikais daugiau nebeskaitomas. Tačiau gi aš žinau vieną vokiečių dailininką ir rašytoją, kuris daug kartų su pasigėrėjimu skaitė jo veikalą apie Romos žlugimą. Tolimas Gibbono akiratis, jo dvasios laisvė ir nedažnai tesutinkamas dėstymo meninigumas duoda jo kūriniams nuolatinę reikšmę, ir minėtasis skaitytojas jame rado savo mylimąjį istorininką.

Bet, kas nors paklaus manęs, kaip aš susirandu tas knygas, kurios gali man tikti? Tas, žinoma, nėra lengva. Nurodyti šiam reikalui koks nors būdas irgi sunku, lygiai kaip sunku susitikti su tais žmonėmis, kurių pažintis teikia mums malonumo ir naudos. Bet užtat lengva pasaugoti nuo tų būdų, kurie neveda prie tikslo arba veda prie jo aplinkiniais keliais.

Yra žmonių, kurie mano, kad jiems neverta skaityti knygų, nes juk galima žinoti, tik knygų turinį visiškai jų neskaitant. Tokie žmonės paprastai mėgsta skaityti bibliografines ištraukas, manydami, kad juo platesnis ir pilnesnis tasai atsiliepimas, tuo daugiau žinių galima iš jo pasisemti; jie stveriasi už tokių knygų, kurios pradeda nuo pasaulio įkūrimo ir baigia pačiu paskutiniuoju laiku — už taip vadinamosios pasaulinės literatūros istorijos.

Šios rūšies knygų kaip tiktai reikia vengti. Niekas negali pats vienas tokios knygos parašyti, gi tokios, kokios jos yra, jos greičiau aptemdo, negu nušviečia. Tokios „pasaulinės literatūros" autorius kalba apie knygas, parašytas pusė šimto kalbų, kurių jisai tiktai menką dalelytę tepažįsta. Jeigu jis būtų pradėjęs skaityti dar savo motinos ysčiuje būdamas, ir nieko kito neveiktų, o vien tiktai skaitytų, niekad nemiegotų, nevalgytų ir negertų, o ištisai skaitytų, kol rašys savo veikalą, tai ir tada jam būtų maža laiko, kad jis galėtų suskubti perskaityti bent nedidelę dalį tų kūrinių, kuriuos jis mini ir nagrinėja. Be to, juk jis pats dažnai tik labai paviršutiniškai tepažįsta tuos, kuriuos jis ima kaip vadovus kitiems vesti.

Tam, kad knyga iš tikrųjų galėtų būti vadovu, ji turi apimti arba atskirą šaką arba bet kurį trumpą laiko perijodą; ir kuo perijodas trumpesnis, tuo geriau. Pridurtina, kad temos apribojimas dar neapriboja knygos kokybės. Ne subruktosios medžiagos gausumas daro kūrinį ypatingesniu bei platesniu, o mokėjimas tą medžiagą apdirbti, puikus dėstymas ir plati autoriaus pažvalga tikrąją jo vertybę sudaro. Galima, kaip gamtininkui, tyrinėti vabzdį ir sykiu aiškinti bedruosius gamtos dėsnius. Lygiai tokiu pat būdu žymesnis rašytojas apdirba savo temas. Jeigu pagaliau jis aprašinėja ir trumpą laiko perijodą arba piešia atskirą asmenybę, jis ir tada savuoju temos dėstymo būdu, jos aiškinimu bei narginėjimu parodo dvasinės kūrybos įstatymų žinojimą.

Todėl reikia vengti visokių apžvalgų, o jas pakeisti enciklopedijos žodynu. Žodynas nedėsto asmeniškų nuomonių, o turi patiekti nuogus faktus ir tikras žinias.

Mūsų laikais perdaug didelės reikšmės duoda taip vadinamam bendrajam išsilavinimui. Ir skaito žmonės, kad įgytų tą „bendrąjį išsilavinimą", — ir tiek jau bendrą, kad jis pilnai prilygsta visiškam išsilavinimo neturėjimui. Tai skaito apie Kinus, tai apie Kongą, tai apie scenos meną, tai apie dantis, tai apie socijalizmą ir apie serbų liaudies dainas, tai, pagaliau, apie 1830 m. revoliuciją, — ir vis su tikslu įgyti tą bendrąjį išsilavinimą.

Ir dėlto į klausimą: ką skaityti, aš atsakau — geriau skaityti dešimtį knygų apie vieną daiktą arba vieną žmogų, negu šimtą knygų apie šimtą įvairių daiktų.

Man kartą atsirado įdomumo pažinti anglų politiką ir rašytoją lordą Bikensfildą, — interesas viliojąs tiktai į jį vieną. Aš perskaičiau visus jo romanus ir noveles, paskui ėmiau skaityti jo visuomeninio veikimo istoriją ir tiktai tada aš susidūriau su jo poltinėmis kalbomis parlamente. O kadangi mano domėjimasis buvo sutelktas tam tikrame taške, tai mane ėmė interesuoti jo kalbos apie daiktus, kurie anksčiau manęs nė kiek nebeinteresavo, ir netiktai jo kalbos, bet ir tos, kurios buvo pasakytos jo šalininkų, o dar labiau jo priešininkų. Priešų jis turėjo nemaža, ir kiekvienas iš jų pats savimi buvo savotiška asmenybė. Mane pradėjo dominti tų asmenybių charakteriai, dėl to, kad aš domėjausi asmeniu, prieš kurį jie ėjo; tuo būdu didelis anglų politikos istorijos skirsnys, kuris ligi tol man buvo nežinomas, pagavo mano dėmesį.

Taigi, jeigu kuri nors asmenybė arba koks nors daiktas interesuoja skaitytoją, tai aš jam patariu pagrindiniai tą dalyką išstudijuoti, gerai į jį įsigilinti; tas bus jam tūkstantį kartų naudingiau ir turės daugiau mokomosios reikšmės, negu apsipažinimas su šimtu kitų daiktų. Daiktas plinta prieš žvilgsnį ir pamažu apima visą horizontą; niekad nereikia pradėti nuo horizonto.

Žodžiu, ne tame reikalas k ą skaito, bet tame k a i p skaito.

Tuo, tačiau, anaiptol neneigiama, kad esama daug blogų knygų, ir dažnai esti, kad tos knygos, kurios laikomos netikusiomis, ir iš tikrųjų tokios yra. Bet ne vien tiktai tos knygos yra nenaudingos, kurios siekia paveikti jauno skatytojo jauslesniąsias puses arba talkininkauja jo lengvabūdiškumui bei ištižimui, bet taip pat ir tos, kurios piešia bjaurius ir žemus reiškinius, kaip vertus nusistebėjimo, o ir tos — kurios skleidžia prietarus arba siūlo laisvamanybę iškraipytoj šviesoj.

Be to, reikia turėti galvoj, kad nauda ir blėdis, pavojus ir nepavojingumas — sąvokos nuo daug ko pareinančios. Knygas, duodančias tiktai vaikišką ir netikrą supratimą apie žmogaus prigimtį, kaip, pav., istoriškus Ingemanno romanus, gali be ypatingos sau žalos saityti 10—12 metų vaikai, bet vyresniems vaikams jos nėra nekenksmingos. Kitaip sakant, knygos, kurios neduoda jokio maisto suaugusiųjų protui, gali kai kada teikti malonumo ir maitinti vaikų protą, ir priešingai, yra daug knygų, kurios, kad ir neturėdamos tiesioginio tikslo žadinti žemuosius jausmus, piešia šlykščius santykius, ydas, aistrų kovas ir jausmų grumtynes su pareiga; būtų ypač negeistina duoti tokių knygų jauniems, neišlavintiems žmonėms, tačiau tas nieku būdu nemažina jųjų vertės ir nerodo, kad jų negali skaityti suaugę žmonės, išsilavinę, turį susidėjusį tvirtą charakterį.

Beveik tiek pat blogos, kaip ir blėdingosios knygos, esti ir nuobodžios knygos, ir apgailėtinu prietaru reikia laikyti tai, kad kurie-ne-kurie žmonės nenoromis jaučia kažin kokios ypatingos

pagarbos rimtumui ir mokslingumui, nešantiems nuobodulį. Nuobodūs kūriniai tiktai atima žmonėms norą lavintis.

Istorinės knygos, pavyzdžiui, dažnai esti baisiai nuobodžios. Jas skaito su kažkokiu pasiaukojimu, laikydami tatai savo rūšies pareiga. Nepatariu veltui eikvoti savo jėgų ir laiko tokiai sausrai, jeigu nebent tiktai tuo atveju, jei tamsta, kaip specijalistas, ieškai naujos medžiagos! Nelaužykite sau dantų į tuos akmenis! Istorija gal ir turėtų būti įdomiausias skaitymas; — daug įdomiau, man rodosi, sužinoti ką nors apie tikrus žmones, negu apie išgalvotus, parašytus, o dargi ir tuo atveju, jeigu jų prototipais yra buvę gyvi asmenys. Bet istorijos rašytojai dažnai žiūri į savo darbą pernelyg lengvai, piešdami tiktai vieną žmonių paviršių, neįsiskverbdami giliau į jų vidujinį pasaulį.

Kartą aš susitikau viename Vokietijos mieste, turinčiame universitetą, su vienu mažu istorijos profesorium, kuris kalbė-

Ruduo čigonus pradeda vyti iš miško.

damasis su manim man pranešė, kad jis užsiėmęs triūsu apie Botvelį, Marijos Stiuart favoritą, žiaurų Šotlandijos jarlą, Darili nužudytoją. Pažvelgus į bendrakalbį, man nejučiomis ištrūko šauksmas: „Aš laikau tą darbą perdaug sunkiu“ (aš turėjau galvoje: t a m s t a i). „O, ne taip jau labai“, — atsakė jis man, — „aš turiu visus dokumentus“. Jau dvidešimts metų praėjo nuo to laiko, o aš dar puikiai atsimenu tą atsakymą: tokio gilaus įspūdžio jis man padarė. Taip, dokumentai buvo visi, bet nebuvo nė kibirkšties gyvybės, nei rašytojo dovanos.

Juo labiau klausimas apie tai, ką skaityti, negali būti vienas sau išspręstas, atskirai išnagrinėtas; jis neatskiriamai tempia paskui save kitą klausimą: *kaip reikia skaityti?* (Bet apie tai kitą kartą).

Vėjuota naktis

Mėnuo pro baisaus debesio kraštą dar vertė kūlius žalsvų spindulių, o jie stumdydamiesi linko pro mažą, keturių stiklų langelį. Spinduliai pynėsi ir, kaip Baltjūrių smiltys, griuvo ant mažo, girgždančio lopšelio. Jame gulėjo kūdikis suvystytas namų darbo vystyklais.

Žvaigždės, rodos pastatytos sargyboje, lindo pro langus ir kvatojo. Nuo lovos atsikėlė moteriškė. Ji buvo dar jauna, dar graži, dar neišbalusiomis lūpomis. Ji paėmė kūdikį ir glaudė prie širdies, ir bučiavo jį, bet... vis verkė. Senas, pilkas katinas nulipo nuo šilto mūrelio, tarsi, protestuodamas už sutrukdytą miegą, ir, nuėjęs iki dūrų, vėl sugrįžo.

Ant šiltos krosnies sena sena bobutė giliai miegojo ir sapnavo praeities pasaką. Ji kartas nuo karto patraukdavo savo pagalvėlę čia į dešinę, čia į kairę ir nepabusdama vėl ramiai alsuodavo. Tupėdamas ant mūrėlio katinas žvilgčiojo į bobutę pavydu persisunkusiomis žalsvomis akimis ir stengėsi pats užmigti, o širdyje gailėjosi kvailo žygio iki pat durų.

Dangus susiraukė, žiūrėdamas į pasaulį, ir pajuodavo. Pirkaitės kampuose kažkokios moteriškės, apsigobusios juodomis skaromis, tiesė rankas į vidurį. Staiga jos susikibo ir, mosuodamos tomis skaromis, pradėjo šokti. Išdriko rūbai, prisipildė kambarys tamsos.

Kilo pragaras. Kamine vėjas klykė, kaip nekrikštas. Už lango įsiųtęs daužėsi jaunose slyvų viršūnėlėse ir bėrė žemyn nugeltusius lapus. Toli, toli, ten, kur pilkumą sugeria juodumas, sustaugė šuo. Alkanas, benamis šuo.

Dangus nesustodamas taškė didelius lietaus lašus. Senas, pilkas katinas murkė vis tą pačią gaidą. Motina dingusios jaunystės giesmę dainavo, o vėjas daužė į taktą langinę, jai pritardamas. Už lango dūko vėjas, rodos, net ir pirkelės kertėse tamsios būtybės žvangino geležiniais pančiais apjuostas rankas. „Žuvo“, — sušuko kažkas už lango. Gal tai buvo jaunosios moteriškės likimo laumė, o gal tik šiaurys. „Gema dar“, — suklyko kažkas už sienos ir sukaleno dantimis nuo šalčio. Motina užsimerkė. Štai, rodos, mato, kaip skrenda sakalas. Margas, puikus sakalas. Audra jį mėto, bet jis dar laikosi. Vėl sukaukė vėjas, vėl stipriau sutėškė dideli, stambūs lašai ir nebėra jau sakalo, nebėra jo gražiųjų sparnų karpančių erdvyną. Laukais eina senas, senas žmogus. Jis atranda sakalą — priblokštą, pavargusį. Paima jį ant rankų, pakelia ir paleidžia per audras.

Nubudo moteriškė. Ji negalėjo atspėti, ką reiškia skrendąs sakalas vėjuotą naktį. Kas jis? Sūnus ar vyras? Kieno tai likimas? Audra rimo.

Mielosios Skaitytojos, malonieji Skaitytojai,

Jums juk įdomu esti, kai, rudenį grįžę gimnazijon, randate naujų mokytojų. Tada laukiate, ką naujo įneš jie į tuos įprastuosius rūmus, kokio keisto būdo jie bus. Lygiai taip pat Jus domina ir Jūsų mylimojo laikraščio redaktorių pasikeitimai. Jūs tada beveik numanote, kad naujojo redaktoriaus numery bus kažkas netaip, kad jis įdės į jį savo kitokios sielos, parodys kitokesnių palinkimų. Gal ir teisingai Jūs laukiate, nes, apskritai aš norėčiau pasakyti, kad Jūs laukiate, jog viskas keistųsi, būtų įvairu, kaip ir Jūs patys keičiatės ir visada srauniai tekančio savo kraujo srovėse esate įvairūs. Tam esame jauni, nerimstame ir norime gyvenimą gyventi — gyventi ir ieškoti, gyventi ir kurti savo ateinančias dienas. Šito troškimo neturime bijoti. Juo daugiau trokšime, tuo daugiau pasieksime, nes žinome, jog ne viskas pasiekiama, ko trokštame. Būkime tais mūsų marių ir ežerų žvejais, kurie plačiai tinklus meta, nes žino, kad tušti tikrai nebus.

Susitikdami *Ateity*, man rodos, nesijaučiame labai svetimi, nes matydavomės ir pirmiau — tegu ir eilėraščiuose, tegu, pasakysite, tik šventadieniškai.

Aš pats šiuo kartu į žurnalo tvarkytoją žiūriu lyg į žemės nuomininką. Nežinau, kodėl taip rodos, gal, kad vasara neseniai buvo ir žemė buvo mūsų džiaugsmas. Kaip nuomininkas stengiasi, kad jo plotai daugiau naudos neštų, ir rūpinasi gerais darbininkais, taip ir *Ateitin* bus svarbu suburti daugiau žmonių, nes darbo daug. Čia turėsime matyti mūsų vyresniuosius, nesgi mes norime dar mokomi būti, turėsime ir patys dirbti, nes turime įprasti darbui ir pasireiškimui. Mes stengsimės *Ateitį* daryti ne redaktorių dvasios atspindžiu, bet — jos skaitytojų. Tam reikalui netgi anketa kreipiamės į Jus, tik nepagailėkite savo dvasios nuoširdžiu ir atviru žodžiu. Rūpinsimės mes, bet neužmirškite ir Jūs, nes įdomūs ir puikūs laikraščiai leidžiami ne vien redakcijų ir administracijų, bet ir visų skaitytojų. Redakcija tik tada galės savo visus norus pildyti, kai skaitytojai bus rūpestingi, laiku ir tvarkingai atsilygins, kai kiekvienas turės minty kuo daugiausia praplatinti savo žurnalą draugių ir draugų tarpe.

Tikimės — visi ištesėsime!

Darbą pradedame rudenį, bet sieloje — pavasaris ir entuzijazmas.

Redaktorius **Kazys Zupka**

1934.X.2.

Mergaitės pasitenkinimas

V. Mykolaičio-Putino „Altorių Šešėly“*

A. GRAŽEVIČIUS

IV

Putino romane veikėjų, kaip minėjom, gana gausu. Jie atstovauja įvairius visuomenės luomus, daugelis jų epizodiniai.

Visas romano centras — Liudas Vasaris. Jį pradžioj romano sutinkame vos šešiolikmetį vaikinuką, tik ką įstojusį į kunigų seminariją, pirmukart besivelkantį sutaną ir kalbantį „Dominus pars haereditatis meae“, o jo draugo Varioko apibūdinimą viena „mizerija“, gi romano pabaigoj jau matome subrendusį žmogų, baigusį aukštuosius mokslus, bet kunigą nevykėlį. Pradžioj matome kuklų, nedrąsų, gerų norų, kad ir menko idealizmo, religingą jaunuolį, o pabaigoj — atšalėlį, neinantį išpažinties, pildantį didžiausią šventvagystę be jokios Dievo baimės, dėl visuomenės akių ir savo naudos piktnaudojantį kunigo vardą, pasišovusį įeiti į intymius santykius su Aukse ir net ją vesti ir tuo pat laiku belankantį Liucę, kur „nesidrovėdamas glostė žvilgsniu ir jos kelių apskritimus ir pro nusmukusią dekolte įspėjamas jos krūtis“, galų gale ir visai atsisakantį kunigystės.

Vasaris, be to, kad jis poetas, nieku neprasikiša iš pilkos minios ir nieku neimponuoja — nei protu, nei valia, nei emocijomis ir aistromis, nei temperamentu, nei šiaip kuriais gabumais. Jo interesavimosi plotas yra nepaprastai siaurutėlis —

---

* Tęsinys iš „At.“ 8 nr.

Pastaba. Ne su visomis autoriaus mintimis ir tonu Redakcija sutaria.

už savo asmeniškų interesų ribos niekur neišeina. Jis tik apie tai galvoja, kas liečia jo asmenį — kas jam patinka, kas ne, kas varžo jo įgeidžius ir palinkimus, kuri moteris jam patinka, kad pasaulis jį vilioja, o kunigystė nuo jo skiria, kad ne jam meilė ir t. t. Bet kokios nors religinės, moralinės, socijalinės, tautinės idėjos jam visiškai svetimos, jokios problemos, jokie „prakeikti“ gyvenimo klausimai, kurie daugeliui gilesnio proto žmonių neduoda ramybės, pasaulėžiūros ir gyvenimožiūros principai — jam visai nerūpi, gyvenimo tragizmas, kentėjimai, mirtis — jo smegenų nepaliečia. Galų gale jis — teologas ir filosofijos daktaras — prisipažįsta neturįs griežtų ir aiškių įsitikinimų... Jo mintis amžinai prikibus prie vieno ir to paties dalyko — kad jam kunigauti nepatinka, kad jį pasaulis vilioja, o kunigystė tam stovi skersai kelio, ir dėl to jam sunku ir liūdna gyventi. Jokio idealizmo, jokios aukštesnės idėjos, kuri stumtų žmogų griebtis kilnių dalykų, Vasaris neturi.

Per gyvenimą Vasaris neina: jį stumia visoki atsitiktinumai, nes neturi valios.

Vienintelis jo ryškus jausmas — tai nepasitenkinimas, kad jis kunigas. Bet šiaip jokio gyvesnio ir stipresnio jausmo, aistros, temperamento jis neparodo. Jis jaučia, kad jį vilioja pasaulis, moterys, poeto laisvė, bet mes nematome, kad jis gyvai pajustų visą svaiginantį ir žavintį pasaulio viliojimą, kad meilė uždegtų jo širdį, audrintų kraują, svaigintų protą, kad moters šypsnis nenugalimais burtais jį viliotų, nematome, kad pajustų skausmą ir deginantį pasiilgimą laisvės, kad jį užlietų juodo nusiminimo ir nepakeliamo skausmo vilnis dėl to, jog ir moters meilė, ir pasaulio žavėjimas, ir laisvė, ir garbė, ir džiaugsmas — ne jam, kad jis pasmerktas visą gyvenimą vartyti rūščios moralės traktatus, kad jis Dievo vardu surištas ir jau jam nebeištrūkti, nes ir kape jis nenustos būt kunigas. Jei toks liūdnas jo gyvenimo kelias, tai tik dėl jo dvasios menkumo, gi jame visai nėra tos dvasios galios, išdidumo, maištingumo, audringų jausmų, kurie žmogui sukelia nepakeliamo skausmo, išugdo išdidžią jokiems nei Dievo nei žmonių įstatymams nesilenkiančią dvasią, stumia maištauti prieš visokį kieno nors uždedamą jam varžtą. Jis tik surūgęs, nepatenkintas, bet ką nors veikti neįgali ir iš to menkos rūšies fakto, pasirodo, net principą sau susidaręs. Kai docentas Varnėnas jį ragina galų gale šiaip ar taip į savo gyvenimo klausimą atsakyti, o ne tūnoti tokioj dviprasmiškoj būklėj, jis atrėžia, esą, laissez passer, laissez faire, gi kai jam primenamas jo bevališkumas, tai jis atšauna, esą jam spiaut į tą stiprią valią, jo idealas esąs humaniškumas, tarsi, humaniškumas ir valios tvirtumas būtų vienas kito negacija. Apskritai, Vasaris labai mėgsta, kaip ir paprastai silpnavaliai žmonės, savo nevykusiems elgesiams surasti kilnius motyvus ir išrasti gilią ir išmintingą prasmę.

Šalia Vasario, „A. š.“ matom visą eilę jo konfratrų ku-

nigų — kanauninką Kimšą, kleboną Platūną, Stripaitį, Strikauskį, Ramutį, Vasario seminarijos profesorius ir eilę kitų. Beveik visi tie kunigai — kaip žmonės — vienas geresnis, kitas prastesnis, — yra kunigai nevykėliai: vienas sumužikėjęs ūkininkas, šykštuolis, kitas net dukterį auginąs, auklėtine ją vadindamas, trečias nevykęs visuomenininkas, cinikas, flirtininkas, gėrikas, lošėjas, puikybės pilnas ir t. t. Autorius gėrisi tik Šlavantų tėveliu ir kun. Ramučiu, nors jo pavaizduotas kunigo idealas (bent taip atrodo, kad Šlavantų tėvelį autorius kunigo idealu laiko) neatrodo taip be atodairos priimtinas.

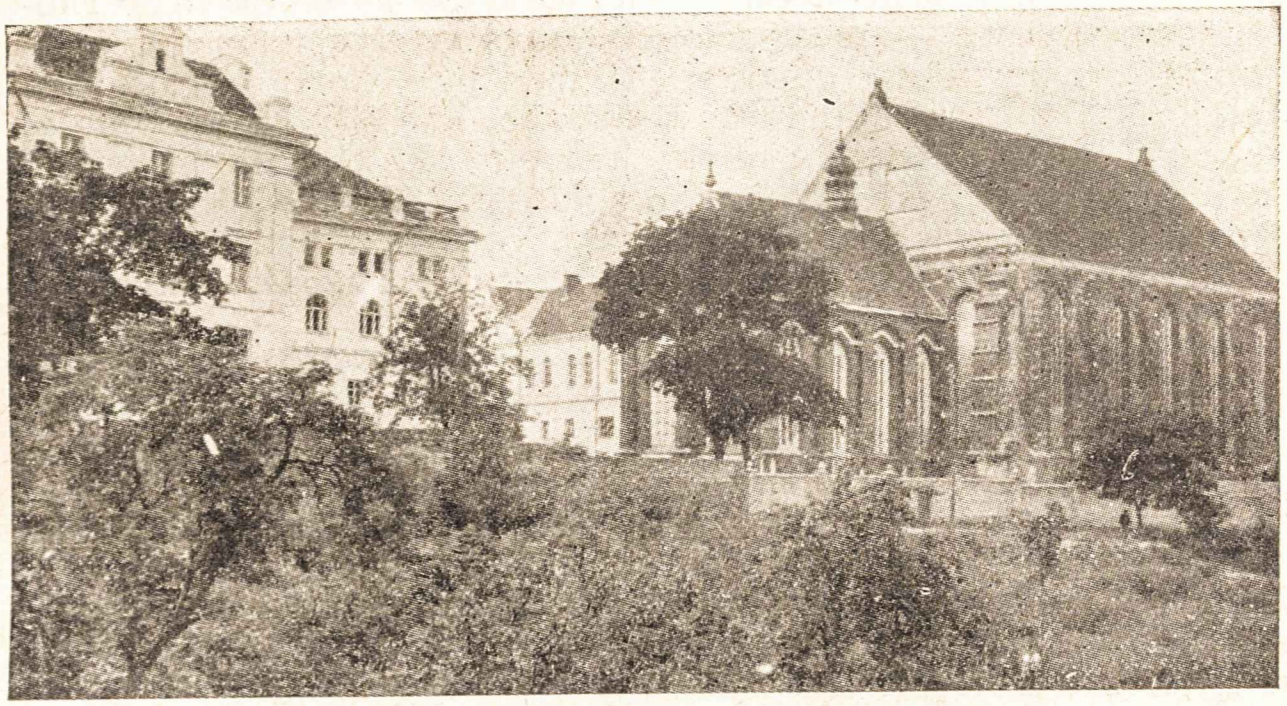

Kauno Kunigų Seminarija

Šiaip tie visi kunigų tipai nė vienas nėra kuo nors ypatingas ar įdomus. Tai kasdieniškiausio masto žmonės su ryškiomis žmogiškomis silpnybėmis, ir tiek. Autorius į jų psichiką visai nesigilina, neanalizuoja, neieško jų elgesio gilesnių priežasčių.

Įdomiau pavaizduotos moterys, su kuriomis Vasariui tenka gyvenime susitikti. Autorius jų parodo visą trejetą — Liucę, baronienę Rainakienę ir Auksę. Liucė buvo pirmoji, kurią Vasaris įsimylėjo, būdamas dar klierikėlis. Tai aistringos ir gyvos dvasios moteris, gana nelaiminga ir, pagaliau, net tragiška asmenybė. Jos tragedija kyla iš to, kad iš vienos pusės jos gyvenimas nelaimingai susideda, o iš antros, ji neturi jokio stipraus nepajudinamo principo, jokio idealo, kurio negalėtų gyvenimo audros išgriauti ir sunaikinti. Jaunystėj ji norėjo mylėti ir būti mylima, bet meilės nepasiekė. Paskui ji norėjo gyventi savo sūnui, bet sūnus mirė. Gyvenimo malonumai jos dvasios negalėjo patenkinti, ir ji žuvo. Tiesa, ji nemaža išbraidė gyvenime purvo, vis dėlto ji daug kilnesnė asmenybė už Vasarį, daug

jautresnės širdies, gilesnio proto, galingesnių aistrų, tiesesnio būdo. Ji myli ir neapkenčia, ji turi išdidumo ir savigarbos, ji supranta savo nuopuolį, bet ir prisipažįsta prie jo, jaučia dėl to kartumą, jaučia tragišką savo gyvenimo eigą ir kenčia. Ji nebando Vasario metodu savo gyvenimo klaidų kelti į nuopelnus ir jo purvus auksinti. Prieš nusižudant jos suruošta orgija yra šiurpaus jos dvasios tragizmo išraiška. Tai galutinai pergeltos, sumintos širdies, skausmo žudomos dvasios panieka visam pasauliui persisunkusio proto kartumo, paniekos ir neapykantos išraiška.

Liucė visam „A. š.“ romane turtingiausios dvasios personažas ir įdomiausia asmenybė. Ji Putinui geriausiai pavyko atvaizduoti.

Mažiau įdomi baronienė Rainakienė. Tai išlavinto skonio, bet lėkštos dvasios moteris. Ji tipinga liberalinės buržuazijos atstovė, tos buržuazijos, kuriai gyvenimas yra vainikais išpuoštoj salėj puotos stalas, pilnas saldžių valgių ir gėrimų. Ji turi susidariusi savo estetiškai epikurinę ideologiją, kurios visas „cimusas“ sutraukiamas į šūkį: „Daugiau malonumų!“ Ta neturinti darbo poniutė tariasi čia tokia savo filosofija suradusi naują ameriką ir uoliai ja šviečia ir Vasarį, užantspauduodama savo mokslą bučiniais. Ji taip toli siekia, kad į malonumus suveda net pareigas, religiją. Tiesą sakant, tai tik švelniau išreikštas tas pats vulgariškas ir seniai tuščiadvasės minios vartojamas šūkis „Panem et circenses!“ Vasario santykiai su ja, kaip pats Vasaris vėliau apibūdina, — vienų metų romantiškas epizodas, po kurio ta moteris, kaip pats Vasaris mano, jo negailėjo nė vienos dienos.

Galų gale Vasaris, po 10 metų grįžęs iš užsienio, pradeda naują romaną su Aurelija (Aukse) Gražulyte, turtinga amerikone. Šia pastarąja Vasaris yra labai susižavėjęs, mato Auksėje tikrą idealą. Anot autoriaus, „jos sielos kilnumas, širdies gerumas ir visas dvasinis jos grožis dabar vertė jį manyti, kad tobulesnės moteries savo gyvenime jis nebuvo sutikęs ir vargu ar besutiks.

Tuo tarpu šita Vasario ir autoriaus tobulybė veiksmo eigoje pasirodo gana nemoteriška, nejautri ir net nesimpatiška. Tiesa, ji moka labai protingai išspręsti įvairius klausimus, išlavinta, bet jokio ypatingo jos dvasinio grožio mes nematome ir, nežiūrint viso Vasario susižavėjimo, mes nematome, kad ji kokiais savo darbais tą dvasios turtingumą pareikštų. Mokėjimas pusėtinai paskambinti, vesti banalų salioninį flirtą ir šiek tiek nusimanyti apie literatūrą dar nėra koks stebinantis dvasinis turtas. Kad ji būtų kiek gilesnės dvasios, nematyti. Nors autorius ir sako ją esant įsimylėjusią, bet mes nei iš vieno jos žodžio negauname pamatyt, kad ji tikrai turi gyvo moteriško jausmo. Mes, žinoma, nemanom, kad ji turi sentimentalumuose lyg šešiolikmetė mergiotė plaukyti

ir austi iš remunės žiedo myli nemyli, bet šiaip ar taip negalima suprasti, kad įsimylėjusi mergina nei svajotų, nei krimstųsi ir abejotų, juo labiau, kad Vasaris nėra mylimasis iš pavyzdingųjų, ar kurtų savo ateities planus, viltis puoselėtų.

Be to, ji yra ne iš tų moterų, kurios išteka, bet iš tų, kurios veda — ji be didelių ceremonijų kalbina Vasarį tuoktis ir besispyriuojančiam Vasariui visai nemoteriškai piešia šaunias perspektyvas susituokus.

Aš tau neprikaišioju ir neverčiu mane vesti, bet duok tu man tavo priežastis panagrinėti. Pirmiausia, jeigu meti kunigystę, tai be jokių abejonių turi teisę gyventi kaip kiekvienas kitas doras žmogus. Visuomenės smerkimas tau nėra baisus nei pavojingas. Ne visi nė smerks. Kiti pakalbės ir nutils. Tavo talentui jokis pavojus negręsia. Jokio suvaržymo ir skurdo tau kęsti nereikės. Aš esu pakankamai turtinga, o tu pakankamai gabus. Mūsų gyvenimas bus visa ko pilnas, — ir t. t.

Bet kai Vasaris vis dar nesiduoda sukalbamas, Auksė piktai šaukia: „Ak, kaip tu visko bijai! Tu matai šimtus pavojų ir bijai pajudėti iš vietos!“ —

Girdi, jei jis iš tos ligos neišsigydys, tai ji pamesianti jį. Šitai išgirdęs vargšas poetas užsičiaupia su visomis savo baimėmis ir ruošias pildyti Auksės norus.

Gi kai pasirodo, kad Vasaris vis dėlto neperdaug jai ištikimas, net bučiuojasi su Glaudžiuviene, tai ji be jokių ceremonijų ir sentimentų pasišaukusi iškamantinėja jo „griekus“ ir paskiria „pakūtą“. Moteriško jautrumo, abejonių, susikrimtimo dėl tokio mylimojo neištikimumo — nė ženklo. Ji tik viską sprendžia, rikiuoja, tvarko, net pagaliau baudžia, paskiria ištyrimo ir pasitaisymo laikotarpį, o Vasaris tik galva linguoja pritardinėdamas. Šitokia rikiuotoja su „glostančiu žvilgsniu“ ir dar romantiškai tikinti mitu, kad žmogus teturi vieną pusę širdies ir laimingas tampa tik antrąją suradęs, — tiesiog neįsivaizduojama. Į vieną asmenį visi tie švelnumai ir tas bejausmiškumas, toks ultrapraktiškas vedybų klausimo sprendimas sunkiai sutalpinamas.

Dėl vyriausio romano herojaus būdo pasyvumo ir valios stokos ryžtis ir veikti, taip pat ir dėl visų kitų jo personažų kasdieniškumo ir vidutinybės, tūnojimo ir bastymosi vien asmeninių interesų ribose „A. š.“. veiksmas eina lėtu tempu, be įtempimo ir be smarkių konfliktų. Čia nerandame nei galingų aistrų siautimo, nei gilaus jausmo, nei stipraus ir neramaus proto veržimosi, ryžtingos valios, nerandame nei kokių netikėtų avantiūrų, ekstravagantiškų ekscesų, tragiškų situacijų, heroizmo ar stebinančių savo dvasios didumu ir tragiška galia maištininkų prieš Dievo ir žmonių įstatymus. Visas veiksmas vyksta kasdieniškiausioj aplinkumoj, kur vyriausias herojus, nepatenkintas savo gyvenimu ir jautrus visa tam, kas jį patį liečia, visą laiką vargsta savo paties pergyvenimuose. Dėl to ir veiksmas neina nuosakiai, vienas veiksmo momentas neplaukia iš

ankstyvesniojo kaip pasėka iš savo priežasties, pati toliau virsdama naujų įvykių priežastimi. Autorius rodo eilę tarp savęs silpnai surištų epizodų. Juos tejungia pats herojus, jie charakteringi tik dėl to, kad kiekvienas leidžia pajusti Vasariui, kad jis kunigauti netinkąs, kad kunigavimas jį apsunkina, bet tuos epizodus galėtum sukeisti, nukeldamas juos pirmyn ar atgal, išmesti, pridėti kiek tik nori naujų, ir romanas iš esmės nieku nepasikeis. Kiti atrodo ir visai nereikalingi, su romano dalyku nieku nesusiję (Radastino iš seminarijos pašalinimas, skandalingas jo laiškas etc.). Tie epizodai yra taip parinkti, kad juose parodoma herojaus situacija ne patį veiksmą pastumia, bet, tarsi, vis daugiau paruošia įvykiams dirvą. Žodžiu, šio Putino romano veiksmo eiga yra ne gaivalinga srovė, kurioj eina smarkus trynimasis, gaivalų kova, bet nuolatinis lėtas lašų kritimas ant akmens, kuris pamažu turi būt suskaldytas ar iš vietos išjudintas. Vasario nukunigėjimas nėra pasėka žymių konfliktų, didelių intrigų, stambių įvykių, bet daugelio smulkių veiksnių, kurie kiekvienas po truputį jį ruošė ir artino. Nė vienas tų epizodų neturi sprendžiamosios reikšmės herojaus likimui, nei viename jų veiksmas nepasiekia tokio įtempimo, kad įvvyktų katastrofa ir galutinai būtų išspręstas herojaus likimas.

V

Visa, ką čia mums autorius yra papasakojęs, kaip matėme, yra smulkmeniška ir kasdieniška — mat, jis, kaip iš prakalbos matyti, norėjo parodyti kunigo gyvenimą kasdieniškoje, nepareiginėje šviesoje. Rodo jis čia visą galeriją kasdieniškiausių žmonių, silpnų ir dažnai niekingų, geroką skaičių nevykėlių kunigų. Žinoma, būtų neprotinga tvirtint, kad neteisingai autorius elgėsi imdamas mums parodyti kasdieniškąjį, pilkąjį gyvenimo šoną ir žmones nykštukus, smulkius, nublukusius nusidėjėlius. Menininkui tai gali būti taip pat įdomu kaip ir gyvenimo didybė. Kai kas mano, kad autorius gal be reikalo parodęs ypač kunigų neigiamų tipų eilę. Galima, regis, sutikti, kad nesusipratusiam žmogui gali tai blogo įspūdžio sudaryti, bet juk gali pasitaikyt ir, be abejo, gyvenime pasitaiko vienas kitas kunigas nevykėlis, ir menininkas gali imtis jį atvaizduoti, parodyti jo gyvenimo eigą. Svarbu, kad tai būtų objektyviai parodyta, kad tai būtų meniškas vaizdavimas be jokių, su menu nieko bendro neturinčių, priedų. Deja, Putinas šito neišvengė — per visą romaną kyšo aiški — ką gi bendra su menu turinti — pastanga išteisinti Vasarį, surasti jo dažnai nepateisinamam elgesiui aukštus, pateisinančius motyvus. Dėl to romane, kaip jau minėjome, randame visai prozaiškų publicistinių įtarpų, kur autorius, nepasitenkindamas pavaizdavęs asmenis ir įvykius, imasi dar juos interpretuot, savo nuomonę piršti, kai reiktų skaitytojui pačiam pagal savo įsitikinimą dalykus įvertinti.

Antras dalykas, kuris skaitytojui krinta į akį, tai pačių autoriaus vartojamų matų nelygumas — vieniems jis labai tolerantiškas ir liberališkas, o kitiems tos tolerancijos visai neturi. Šiaip ar taip kalbėsime, Vasaris vis dėlto yra sukrikusi ir žema asmenybė. Bet visos jo silpnybės autoriui atrodo ir leistinos ir pateisinamos. Savo viso to sukrikusio gyvenimo kompanijonus-es jis net idealų padangėn kelia (Auksę), ne tik išteisina. Tuo tarpu kitus jis putliai smerkia už tai, ką sau leidžia. Jis ne be pasipiktinimo žiūri į tokį ciniką Stripaitį, kažkokias poniutes, palankias kunigams, lyg Liucė Gliaudžiuvienė nebūtų palanki kunigui Vasariui poniutė, arba Vasario nėjimas išpažinties ir šventvagiškas mišių laikymas būtų kuo kilnesni dalykai už Stripaičio suniekšėjimą. Apskritai, kas tik nėra jo draugas, Vasaris tuoj atranda jame visokiausių ydų. Pats būdamas labai jautrus savo širdies polinkiams, kituose jis nemato visai širdies ir nenori jų elgesio motyvų suprasti, kai tie motyvai eina net iš tikro kilnumo. Net toks tėvas Severinas jam atrodo kažkoks nelemtas prikibėlis, kai rimtas žmogus, kad ir nesutikdamas su tėvu Severinu, jį įžiūrėtų tikrai didelės sielos žmogų, kuris, giliai susirūpinęs savo klystančiu broliu, bando jį gelbėti. Vasario elgesys su juo atrodo tiesiog vulgariškas. Nežiūrint visa to, ir autorius visur į Vasarį žiūri kaip į padorų žmogų ir kaip tokį traktuoja. Žinoma, kol mes dar turime dorovės kodeksą ir pagal jo normas žmones vertinam, negalim Vasariui padorumo pripažinti. Galime sutikti, kad jis nelaimingas, kad yra pateisinančių aplinkybių, kodėl jis toks tapo, bet kad jis doras — niekuomet.

Be to, autorius, stovėdamas Vasario pusėj, tiek yra šališkas, kad ir Vasario priešus vis mato ne kokioj šviesoj ir dėl to prirašo stačiai nesuprantamų keistenybių. Pavyzdžiui, kad ir Indrulio piršlybos Auksei. Girdi, ėmęs jis ir pasipiršęs, o kai ta jam atsakiusi, tai išėjo apsidžiaugęs dėl to namo, nes jau buvo nužiūrėjęs kitą pinigingą paną. Kaip sau norit, bet Indrulis šitokioms piršlyboms turėjo tik pusbutelį išmetęs pasišauti. Blaivus ir sveiko proto žmogus tokių absurdų nedaro: eit pirštis ir paskui džiaugtis, kad nesutinka tekėti. . . .

Pažymėtina, kad autorius, pasistatęs sau tezes, kurias norėjo parodyti romano veiksmu, priėjęs prie paties dalyko, romaną nei iš šio nei iš to, nutraukė. Veiksmas prieina tik ligi to momento, kai Vasaris imasi rašyt kūrijai pareiškimą apie atsisakymą nuo kunigystės, bet atsisakė toliau pavaizduoti jo gyvenimą. Ar atsieks Vasaris savo tikslą, ar pasiteisins jo teorija apie kunigavimą ir meno kūrybą — nežinia. Ar nepasibaigs jo karjera taip kaip prieš metus pasibaigė vieno žinomo ekskunigo arba ar nereiks jam eiti į Kanosą, kaip daugelis kad ėjo — galim vien spėlioti. Dėl to pats romanas mums daro įspūdį to namo, kuris pamestas statyti išvedus tik pusiau langų.

Galas.

N. V. GOGOLIS

Baisusai kerštas

Jau pasirodė ponas Danyla su savo ištikimuoju bernioku ant išsikišusio kranto. Šit jau jų ir nebesimato; neperregimas miškas, supantis pilį, paslėpė ir juos. Viršutinis langiukas tykiai švystelėjo; apačioje stovi kazokai ir galvoja, kaip jiems ten užsikarti: nei vartų nei durų nesimato; iš kiemo, žinoma, gali įeiti, bet kaip tu kieman pateksi? Jau nuo tolo girdisi, kaip terška grandiniai ir šunes laksto.

— Ką aš čia ilgai galvoju? — tarė ponas Danyla, pamatęs priešais langą didelį ąžuolą: — stok čia, mielas! Aš lipsiu į ąžuolą: iš jo tiesiai gali veizėti į langelį.

Tad nusijuosė diržą, numetė žemėn kardą, kad nežvangėtų, ir, kibdamas į šakas, pakilo aukštyn. Langely vis dar tebebuvo šviesu. Pritūpęs ant šakos, prie paties langelio, tvirtai įsikabino į medį ir žiūri: kambary nėr nei žvakės, nei ko, o šviesu. Pasieniais keisti padarai; kaba ginklai, bet irgi keisti: tokių nenešiojo nei turkai, nei totoriai, nei lenkai, nei krikščionys, nei šaunieji švedai. Palubėmis šmišeliuoja šikšnosparniai, ir jų šešėliai slankioja sienomis, durimis, grindimis. Štai patyliukais durys atsidarė. Įeina kažkas raudonu žiuponu ir eina tiesiai prie stalo, užkloto balta staldengte.

Tai jis! Tai uošvis! — ponas Danyla pasileido kiek žemėliau ir tvirčiau prisispaudė prie medžio.

Bet uošviui nėr kada dairytis, ar žvalgos, kas į jį pro langelį, ar ne. Jis parėjo surūgęs, be ūpo, nutraukė nuo stalo staldengtę, ir staiga kambary pasklido patyliukais skysta mėlyna šviesa; tačiau pirminės palšai auksinės spalvos šviesa bangavo, narstėsi, kaip marmure. Tada pastatė jisai ant stalo puodžiuką ir ėmė mėčioti į jį kažinkokias žoles.

Ponas Danyla ėmė geriau žiūrėti ir pastebėjo, kad jis raudonojo žiupono jau nebeturi; dabar jis jau buvo su plačiomis kelinėmis, tokiomis, kaip kad turkai nešioja; pajuostėj pistolietai; ant galvos kažinkokia keista kepurė, išrašyta ne tai turkišku, ne tai lenkišku raštu. Žvelgė į veidą — ir veidas ėmė keisti: nosis ištįso ir nusikorė ant burnos; burna akimirką prasiplėtė iki ausų; dantys išlindo; užlinko į šalis, priešais jį dabar stovėjo lygiai tas pats raganius, kuris andai pasirodė pas esaulą vestuvėse.

— Tavo sapnas teisus, Katerina! — pamanė sau Burulbašas.

Raganius ėmė vaikščioti aplink stalą, keistieji ženklai sienose ėmė mainytis, o šikšnosparniai ėmė smarkiau plasnoti aukštyn ir žemyn, pirmyn ir atgal. Mėlynoji šviesa vis sklido, sklido ir pagaliau, tarsi, visai pranyko. Seklyčia suplisko jau skaisčiai ružava šviesa. Atrodė, kad ta keista šviesa, patyliukais

---

*) Tęsinys iš 8 nr.

skambėdama, pasiliejo po visas kertes ir staiga pražuvo, ir liko visiškai tamsu. Girdėjosi tik ūžėsys, tarsi tylaus vakaro vėjas sūkaliotųsi lygiu vandens paviršiumi, lenkdamas dar žemiau sidabrinius gluosnius svyruoklius. Ir vaidenas ponui Danylai, kad lyg seklyčioj švyturiuoja mėnulis, vaikštinėja žvaigždutės, neaiškiai kruta tamsiai mėlynas dangus, ir net naktinio oro vėsa padvelkė jam į veidą. Ir vaidenas ponui Danylai (čia jau jis peštelėjo sau už ūso, norėdamas įsitikinti, ar ne sapnuoja kartais), jog jau nebe dangus seklyčioj, bet lygiai jo paties miegamasis: kaba sienose jo paties totoriški ir turkiški kardai; pasieniais lentynos, o ant lentynų indai ir padargai; ant stalo duona ir druska; kaba lopšys..., bet tik vietoj paveikslų kyšo baisūs veidai; ant pečionės..., bet sutirštėjęs rūkas viską apklojo, ir vėl pasidarė tamsu. Ir vėl keistai skambėdama nušvito ružava šviesa seklyčia, ir vėl stovi raganius nejudėdamas, keistai apsimatarojęs galvą. Garsai stiprėjo ir tankėjo, skaidri ružava šviesa tirštėjo, ir kažkas baltas, kaip debesėlis, nusileido vidurin grįčios; ir rodos ponui Danylai, kad tas debesėlis tai ne debesėlis, bet tai jo paties moteriškė; tiktai iš ko ji: iš oro suausta, ar ką? Kaip gi tai čia dabar ji stovi, ir žemės nesiekia, ir nepasirėmusi nieko, ir kiaurai ją švykso ružavoji šviesa, ir ženklai sienose šmišeliuoja? Šit jinai kažkaip pajudino perregimą galvą: spingso jos balsganai mėlynos akys; plaukai padrikę gaubia pečius, tarsi šviesiai pilkas rūkas; lūpos balsganai rausvos, tarsi pro perregimą baltą ryto aušrą dangų ima veržtis vos pastebimas aušros gaisas; antakiai vos vos juoduoja... Ach! Tai Katerina! Čia pajuto Danyla, kad jam sąnariai stingsta; mėgino prakalbėti, bet lūpos tik patyliais sukrutėjo.

Nejudėdamas stovėjo raganius savo vietoj.

— Kame buvai? — paklausė jisai, ir stovėjusioji priešais jį sudrebėjo.

— O! kam tu mane iššaukei, — tykiai suvaitojo jinai. — Man buvo taip linksma. Aš buvau ten pat, kame gimiau ir penkiolika metų pragyvenau. O, kaip tenai gera. Kokios žalios ir kaip kvepia tos lankos, kuriose aš mažutė žaisdavau! Ir laukų žiedeliai tie patys, ir grįčiutė, ir sodelis! O, kaip mane mylimoji motutė apkabino! Kiek meilės jos akyse! Ji mane primylavo, priglamonėjo, išbučiavo į skruostus ir burną, tankiomis šukomis mano rudus plaukus iššukavo... Tėve! — čia ji įsmeigė į raganių savo balkšvas akis: — kam tu mano mamą papjovei?

Nuožmiai pagrasė pirštu raganius.

— Argi aš prašiau tave apie tai kalbėti — ir sudrebėjo oro gražuolė. — Kame dabar tavo ponia?

— Mano ponia, Katerina, dabar užmigo, ir aš, nudžiugusi, purptelėjau ir išskridau. Man jau seniai rodėjo pamatyti mamą. Aš staiga pasidariau penkiolikos metų; likau lengvutė kaip paukštytė. Kam tu mane iššaukei?

— Ar atmeni viską, ką aš tau vakar kalbėjau? — paklausė raganius taip tyliai, kad vos tik buvo galima nugirsti.

Atmenu, atmenu; bet kiek aš duočiau už tai, kad tik tatai užmiršč iau. Vargšė Katerina! ji daug ko nežino, ką žino jos siela!

— Tai Katerinos siela, — pamanė ponas Danyla; bet vis dar nedrįso pasikrutinti.

— Atgailok, tėve! Argi tau ne baisu, kad po kiekvienos tavo žmogžudystės numirėliai iš grabų sujunda?

— Tu ir vėl senąją giesmę! — nuožmiai nutraukė raganius. — Aš padarysiu savo, aš priversiu tave daryti tai, ko aš noriu. Katerina pamils mane!..

— O, tu pabaisa, o ne tėvas man! — suvaitojo jinai. — Ne, nebus kaip tu nori! Tiesa, tu gavai galią prakeiktais burtais iššaukinėti sielą ir ją kankinti, bet vienas tiktai Dievas gali priversti ją daryti tai, kas jam patinka. Ne, niekados, kol aš laikysiuos jos kūne, Katerina nesiryš darbui, kuris Dievui priešingas.

Gražiosios Aukštadvario apylinkės

Tėve! arti baisusis teismas! Jeigu tu ir nebūtumei man tėvas, ir tai nepriverstumei manęs apgaudinėti savo mylimąjį, ištikimąjį vyrą. Ir net jei mano vyras man nebūtų nei ištikimas nei mielas, ir tai aš jo neapgaudinėčiau, nes Dievas nemyli sielų, kurios laužo priesaikas ir ištikimybę.

Toliau ji įsmeigė savo balkšvas akis į langą, už kurio rytėjo ponas Danyla, ir pastingo...

— Kur tu žiūri? Ką tu ten matai? — sušuko raganius.

Lengvutė Katerina ėmė virpėti. Bet ponas Danyla jau seniai buvo žemėj ir skubėjo su savo ištikimuoju Steckiu į savo kalnus.

— Baisu! baisu! — kalbėjo jisai pats sau, pajutęs kažin kokią bailę savo kazokiškoje širdyje, ir greit žingsniavo per savo

kiemą, kuriame taip pat kietai miegojo kazokai, be vieno, kuris sėdėjo sargyboje ir rūkė pypkę.

Dangus visas mirgėjo žvaigždžių prižarstytas.

V.

— Kaip gerai, kad tu mane pabudinai! — kalbėjo Katerina, trindamasi akis siuvinėta marškinių rankove ir žiūrinėdama priešais stovintį vyrą nuo galvos ligi kojų. — Kokį baisų sapną aš sapnavau! Kaip sunkiai dūsavo man krūtinė!.. Uch!.. Rodės, kad aš mirštu...

— Kokį sapną Ar tik ne tą — ir ėmė Burulbašas apsakinėti žmonai viską, ką tik matęs.

— O tu kaip tatai sužinojai, mano vyre? — klausė nustebusi Katerina. — Na ne, man daug kas nežinoma iš to, ką tu kalbi. Ne, aš nesapnavau, kad mano tėvas būtų mano mamą papjovęs; nei numirėlių, nieko aš nesapnavau. Ne, Danyla, tu ne taip pasakoji. Och, koks baisus tas mano tėvas!

— Ir nestebėtina, kad tu daug ko nematei. Tu ir dešimtosios dalies nežinai to, ką žino siela. Ar tu žinai, kad tavo tėvas antikristas. Dar pernai metais, kada aš išvien su lenkais ruošiausi prieš Krymo totorius (tada aš dar padėdavau tai netikėlių tautai), man kalbėjo Brolių vienuolyno viršininkas (jis, žmonele, šventas žmogus!), jog antikristas turįs galios iššaukti kiekvieno žmogaus sielą; o siela laisvai sau vaikštinėja, kada žmogus nemiega, ir skraido sau kartu su archangelais po Dievo seklyčią. Aš iš karto nepermaniau tavo tėvogymio. Jei būčiau žinojęs, kad tavo tokis tėvas, aš nebūčiau tavęs vedęs; aš būčiau tave pametęs ir neprisiėmęs nuodėmės, giminiuodamasis su antikristo kiltimi.

— Danyla! — sušuko Katerina, užsidengusi veidą rankomis ir skurdžiai pravirkusi: — argi aš kuo nors tau kalta? Argi aš apgaudinėjau tave, mano mylimas vyre?! Kuogi pelniausi aš tavo rūstybės? Ar ne ištikimai tau tarnavau? Ar aš tau pasakiau nors vieną priešingą žodelį, kada tu grįždavai įkaušęs iš balių Ar aš tau juodbrūvio sūnaus nepagimdžiau?

— Neverk, Katerina; aš dabar tave pažįstu ir nemesiu nė už ką. Visos nuodėmės tik tavo tėvą slegia.

— Ne, nevadink jo mano tėvu! Jis man ne tėvas. Dievas mato, aš jo išsižadu, — išsižadu tėvo! Jis antikristas, Dievo priešininkas! Tegu jis pražūva, tegu jis paskęsta, — aš rankos nepaduosiu jam pagelbėti! Tegu jis nuodingomis žolėmis apsinuodijęs sudžiūsta, — aš jam vandens nepaduosiu atsigerti. Tu man tėvas!

VI.

Giliame pono Danylos pogrindy, už trijų spynų, sėdi raganius, geležiniais sukaustytas; o toliau, prie Dniepro, tranoja liepsnose jo velniška pilis, o raudonos kaip kraujas bangos plakasi ir šnera aplink senobines sienas. Ne už raganystes ir ne už Dievui priešingus darbus sėdi raganius pogrindy: už tai tegu Dievas teis; sėdi jis už slaptą išdavimą, už sankalbį su pravoslaviškosios rusų žemės priešininkais — parduoti katalikams Ukrainą ir sudeginti krikščioniškąsias cerkves[1]). Paniuręs raganius; juodos kaip naktis dūmos jo galvoje; viso labo tik viena dienelė beliko jam gyventi, o rytoj jau reiks atsiveikinti su šiuo baltu pasauliu: rytoj laukia: tai dar malonė, jeigu ji gyvą katile išvirs, arba gyvam nuodėmingąjį kailį nuners. Rūškanas raganius, galvą panarinęs. Gal būt, jis jau ir atgailauja, mirties valandai artėjant; tik jo nuodėmės ne tokios, kad jam jas Dievas atleistų. Viršuj jo siaurutis langelis, geležies virbais išpintas. Barškindamas grandiniais, pakilo jis prie langelio pasižiūrėti, ar nepraeina kartais jo duktė. Ji kukli, nekerštinga, kaip balandėlė: argi ji tėvo nepasigailėtų?.. Bet nieko nėr. Žemyn rangosi kelias; juo niekas nevaikšto. Dar žemiau vingiuoja Dniepras; jam niekas negalvoj: jis tik ūžia sau, ir liūdna kaliniui klausytis jo vienodo ūžimo.

Šit kažkas pasirodė kely — kazokas! Ir sunkiai atsidūso kalinys. Vėl visur tuščia. Šit kažkas iš tolo leidžiasi žemyn pasirodo žalias kontušas... dega ant galvos auksinis čepčius... Tai ji! Dar arčiau prilipo prie lango. Štai jau visai arti prieina...

— Katerina! dukra! Pasigailėk! išmaldą suteik!..

Ji nebylė, ji klausyti nenori, ji ir akių nepasuko į kalėjimo pusę, ir jau praėjo, jau pranyko. Tuščia visam pasauly; liūdnai ūžia Dniepras; gėla apčiaupia širdį; tik ar jaučia tą gėlą raganius?

Diena eina vakarop. Jau saulė nusileido; jau jos nebesimato. Jau ir vakaras: vėsu; kažkur subaubia jautis; iš kažkur vėjas garsų atneša; gal kame nors žmonės eina nuo darbų ir linksminasi; Dniepru valtelė šmišeliuoja... kam galvoj kalinys? Blykštelėjo danguj sidabrinis pjautuvas; štai, kažkas eina iš ano galo keliu; sunku patamsy įstebeilyti; tai grįžta Katerina!

— Dukra, Kristaus vardu! ir žiaurieji vilkiukai savo motinos neplėšo, — dukra, tu norint pažvelk į nusikaltėlį tėvą savo!

Ji neklauso ir eina.

— Dukra, ne laimingosios motinos vardu!..

Ji sustojo.

— Prieik mano paskutinio žodžio išgirsti!

(Bus daugiau)

---

[1]) Gogolio beletristikoj *krikščionybės* žodis paprastai reiškia *tik pravoslaviją*. Vert.

J. PETRĖNAS

Ką davė Lietuvai Eucharistinis Kongresas

Lietuvos katalikai, norėdami vieningai pagarbinti Eucharistijos Kristų, šią vasarą birželio 29, 30 ir liepos 1 d. gausingai suplaukė Kaunan į I Tautinį Eucharistinį Kongresą. Laikinojoj sostinėj sugūžėjo 100.000 žmonių.

Birželio 28 d. 17 val. Katedroje J. E. Ark. J. Skvireckas reikšminga kalba pradėjo I Taut. Eucharistinį Kongresą.

Birželio 29 — Šv. Petro ir Povilo — diena buvo paskirta Lietuvos vaikams: tegu ir mažieji parodo Kristui meilę, pasiryžimus.

10.000 vaikų išklausė iškilmingų pamaldų, gi 600 vaikų choras lydėjo jas gražiomis giesmėmis.

Birželio 30 — *jaunimo diena*. J. E. Vysk. M. Reinys laikė šv. Mišias ir sakė pamokslą. Po pamaldų jaunimo eilės išsitiesė į didžiąją eiseną — paradą, kurį prie Įgulos bažnyčios priėmė J. E. Respublikos Prezidentas A. Smetona, J. E. Arkivyskupas J. Skvireckas su kitais Lietuvos Vyskupais ir daugybe aukštųjų svečių. Toje eisenoje organizuotai dalyvavo ir daugybė įvairių Lietuvos gimnazijų moksleivių. Gražu buvo žiūrėti į tą tvarkingai, rikiuotai žengiantį pulką — su vėliava, plakatais, kurie tyliai, bet entuzijastingai skelbė mūsų priaugančiosios kartos prisirišimą Dievui, pasiaukojimą Lietuvai ir rimtumą savo pareigose — „Mūsų idėjos — tikybos brangybė", ant kitų — „Mokslas, dorumas, tautos reikalai".

Birželio 30 d., naktį, 21.000 minia ėjo įspūdingiausią Eucharistinio Kongreso *tyliąją naktinę procesiją į Baziliką*.

Liepos 1 dieną sutartinė visų Kongreso dalyvių eisena atsisveikino su būdinčiu Kristum. Procesijoj plaukė apie 50.000 žmonių, giedojo šventas giesmes, širdyse brandino didžias religinio atgimimo mintis. Švenč. Sakramentą monstrancijoj nešė J. E. Ark. J. Skvireckas.

Kongreso pabaiga įvyko Katedroje. Palaiminus žmones Švenč. Sakramentu ir pagiedojus Te Deum laudamus, Arkivyskupas Metropolitas Kongresą uždarė, dėkodamas Dievui už gražų orą ir visiems už triūsą ir pasiaukavimą.

Taip pasibaigė istoriškoji lietuvių eucharistinė šventė. Šis I Tautinis Eucharistinis Kongresas visų lietuvių širdyse įžiebė eucharistinio atgimimo žiežirbą, parodė Lietuvos katalikų religinį galingumą ir nuteikė visus tolimesniems religinio tobulinimosi ir tautinės kultūros žygiams. Jame mes pamatėm, kad sugebame būti vieninga tauta, kad turime vieną Dievą, kurį tikime ir žemę, kurią mylime ir branginame.

Apžvalga

Katalikų Veikimo Centro Konferencija. Rugsėjo 25 ir 26 d. Kaune posėdžiavo Katalikų Veikimo Centro atstovai, kurių suvažiavo apie 170, svečių — 318. Tarp jų buvo Ark. Metropolitas J. Skvireckas, vysk. Būčys, vysk. Kukta, vysk. Reinys, šiaip žymių visuomenininkų, profesorių. Kiti vyskupai, negalėję šioje konferencijoje dalyvauti, atsiuntė širdingų linkėjimų.

Kaip iš pranešimų paaiškėjo, katalikų veikimas Lietuvoje reiškiasi visu judrumu. Daug gaivalingumo įneša ateitininkai, kurių sendraugių yra virš 300 (organizuotų), kiti pasilieka individualiai. Studentų ateitininkų s-ga, 1912 m. turėjusi apie 50 narių, 1927 m. — 357, dabar paoiekė 800. Jų apie 600 V. D. Universitete, 115 — Ž. Ūkio Akademijoj ir apie 100 užsieny bei kitose specijalėse mokyklose. Apie 250 studentų V. D. Universitete per Atstovybės rinkimus taip pat pasisako už ateitininkus, nors juose ir nepriklauso.

Vysk. M. Reinys pranešė Katalikų Universiteto reikalu. Pasirodo, yra vilties iš atitinkamų organų gauti teigiamą atsakymą atidarymui. Aukos ir knygos plaukia. Knygų jau apie 5000 tomų.

Panašiai gyvumo rodo ir kitos Katalikų Akcijos sritys.

K. V. C. naująją valdybą sudarys: prof. Pr. Dovydaitis, dr. Pr. Dielininkaitis, dr. Ūsoris, dr. Karvelienė, dr. Leimonas ir prof. Pr. Kuraitis.

Studentų Ateitininkų S-gos konferencija įvyko po poros dienų. Posėdį pradėjo dr. Pr. Dielininkaitis, kviesdamas visus rimtai svarstyti konferencijos patiektus klausimus, nes ši konferencija yra be galo svarbi — ja ateitininkija pradeda jubiliejinius — 25 — metus. Konferencijos žodis turi būti ne tik ateitininkams, studentijai, bet ir visai Lietuvai. Konferencijoj, be daugybės studentų, dalyvavo: vysk. M. Reinys, prof. Šalkauskis, prof. Kuraitis, prof. Pakštas, prof. Dovydaitis ir šiaip įvairaus luomo įžymybių, o paskutiniąją dieną net vysk. Būčys. Darbo prezidijumą sudarė naujasis dr. J. Pankauskas, stud. Batutytė ir stud. J. B. Laučka (naujasis stud. ateitininkų pirmininkas). Paskaitas skaitė doc. B. Vitkus, pavasarį viešėjęs pas Amerikos lietuvius, atvežė ir dabar viešai įteikė Amerikos Liet. Katailkų studentų bendradarbiavimo su ateitininkais aktą. Tokiu būdu mūsų išeivijos gausiausioji studentų dalis bus dar labiau surišta su savo tėvyne.

Antrąją konferencijos dieną (sekmadienį) studentų bažnyčioj buvo iškilmingos pamaldos, kurias laikė vysk. M. Reinys. Pamokslą sakė vysk. Būčys. Per šv. mišias ateitininkai ėjo komunijos. Dalyvavo 13 jų pačių korporacijų vėliavų. Paskum visi tvarkingoje rikiuotėje su 5 p. pulko orkestru padarė Laisvės alėja gražią eiseną.

Vakare, baigę visus konferencijos darbus, tokioje pat didingoje eisenoje aplankė karo muziejų, kad pagerbtų visus kritusius už Lietuvos laisvę karžygius, kartu ir ateitininkijos draugus, kurių tiek daug padėjo galvas Nepriklausomybės kovose.

Konferencijoje buvo iškelta labai svarbių minčių, su kuriomis gal plačiau teks susipažinti.

Į naująją sąjungos valdybą išrinkta: dr. Pr. Dielininkaitis, K. Ulvydas, J. Paplauskas (Dotnuva), E. Drungaitė, A. Dambrauskas.

Dr. V. Kudirkos simfoniniai koncertai pradėti Kaune rugsėjo 23 d., bus tęsiami ir toliau, gal būt, kiekvieną sekmadienį. Koncertams parenkami patys gerieji muzikos dalykai. Nors jie čia atliekami kino Metropolitaine salėje, tačiau galima girdėti ir visoje Lietuvoje, nes transliuojami per radijo. Pasistenkite prieš sekmadienį peržiūrėti radijo programą, kad sekmadieniais galėtumete pasiklausyti.

Mokykloj ir gyvenime

SKAITYTOJAI, SAU NEGAILĖKIME. Visiems mums įdomu, ką dirba visų kitų mokyklų moksleiviai, ką jie išgalvoja, kuo užsiima šalia pamokų, kas atsitinka ir darosi gimnazijų ir tolygių mokyklų sienose. Taip pat mes domimės, jei ir apie mūsų mokyklą kas parašoma. O visa tai paklauso mūsų pačių. Tat negailėikme sau šio įdomumo ir stenkimės, kad „Ateities" naujai įvestasis skyrius *Mokykloj ir gyvenime* nuo šiol būtų lyg veidrodis, kuriame būtų galima susirasti visų Lietuvos mokyklų gyvenimą. Tenelieka nė vienos aukštesniosios mokyklos, apie kurią jūsų mylimam žurnale nebūtų vienos kitos žinutės. Ypač kreipti dėmesio į klutūrinius faktus. Pati gi Redakcija savo korespondentams planuoja gausų vertingų ir įdomių knygų konkursą. Kitame nr. jau galimas daiktas bus paskelbta. Tat pradėkime nuo šiandie, kad nepraleistume progos paįvairinti „Ateitį", atnešti naujo įdomumo jos skaitytojams ir sau laimėti vertingų dovanų. Raštai 11 nr. priimami iki spalių 20 d.

Ramygala. Su šių mokslo metų pradžia mūsų šešiaklasė mokykla atsisveikino su ilgamečiu jos direktorium ir steigėju p. Broniu Liesiu, kuris paskirtas toliau direktoriauti Jurbarko gimnazijoj. Buv. direktorius netiktai moksleivių, bet ir apylinkės žmonių buvo labai mylimas ir gerbiamas. Jo pastangomis ir rūpesčiu pastatyta dideli ir puikūs mokyklos dviejų aukštų mūrai, kuriuose lengvai galėtų tilpti visa gimnazija. Direktorius ypatingo dėmesio kreipė į mokinių išmokslinimą ir todėl nenuostabu, girdėti, kad jo auklėtiniai visur pasižymi dideliu lietuvių kalbos žinojimu (jo dėstomasis dalykas). Neseniai miręs mokyt. Albinas Kisielius (vadoklietis), rodęs gražių vilčių lietuvių kalbos moksle, buvo taip pat jo mokinys. Taip pat svarbūs buvo jam ir dorovės dalykai. Jis visada minėdavo, kad reikia augti gerais žmonėmis ir naudingais krašto piliečiais. Naujuoju direktorium paskirtas buv. Anykščių vid. mokyklos direkt. p. Misevičius, kuris, tikimės, sugebės būti tokiu pat geru mokytoju ir auklėtoju. Pakeista keletas ir kitų mokytojų. Daugiausia su Anykščiais.

— Mūsų mokykla labai mėgsta spaudą. Daugiausia skaito *„Ateities Spindulių"*, paskui *„Ateities"*, *„Kario"*.

DAUGAILIAI. Prie draugo kapo. Toli nuo savo gimtinės, šakietis a. a. leit. Jurgis Siderevičius, buvęs Marijampolės ateitininkas, garbingai žuvo mūšyje su bolševikais 1919 m. rugp. 24 dienos rytą, Antalieptės apylinkėse, ties Brūžais. Jo kūnas palaidotas Daugailių kapinėse. Šių metų rugpiūčio 24 dieną suėjo lygiai 15 metų nuo jo mirties. Tų sukaktuvių vietoje paminėti atvyko į Daugailius 1 p. pulko karininkų delegacija su pulko vadu pulk. Reklaičiu. Mat, a. a. karininkas Jurgis tame pulke kovojo prieš bolševikus. 9 val. ryto gedulingas pamaldas už a. a. karininko Jurgio vėlę atlaikė ir pamokslą pasakė, iškeldamas charakteringus jo gyvenimo bruožus, karo kapelionas Keblaitis, buvęs a. a. Jurgio mokslo draugas. Po pamaldų išsirikiavo gedulinga eisena ir 1 p. pulko orkestrui grojant gedulingą maršą nužygiavo į kapines. Po maldos už žuvusiojo vėlę kalbą pasakė ir pareiškė 1 p. pulko karininkų vardu užuojautą a. a. Jurgio sesutei Pranei pulk. Reklaitis. Jis pabrėžė Jurgio linksmumą, nuoširdumą ir drąsumą. Baigdamas pridūrė, kad šitas kapas bus paminklas, iš kurio ateinančios kartos galės semtis stiprybės narsumo. Tada ant a. a. karininko Jurgio Sideravičiaus kapo uždėjo vainikus — karininkai, šauliai, ateitininkai, pavasarininkai, jaunieji ūkininkai, jaunalietuviai. Uždedant vainikus grojo kariuomenės orkestras. Paskui organizacijų atstovai pasakė kalbų. Visą laiką kapinėse ir tarp šiokią dieną gausingai susirinkusių daugailiškių viešpatavo gili liūdesio nuotaika ir daugelio akyse blizgėjo ašaros. Žuvusiojo se-

sutė tarė keletą gražių padėkos žodžių, kariuomenės orkestras sugrojo maldą, žmonės išsiskirstė ir kapas paliko vienui vienas... Kad tas kapas ir į jį panašūs nepaliktų lietuviams sau vieni, reikėtų pasirūpinti išleisti jų aprašymus su žuvusiųjų biografijomis ir kiek galint gausiau iliustruotus. Tiesa, „Ateities“ 3 nr. 1924 metų yra dabartinio 1 p. p. karo kapeliono Keblaičio ir kitų bijografiniai aprašymai, bet reikėtų platesnių. Dar reikia prdurt, kad a. a. karininko Sidervičiaus kapo papuošimu ypatingai susirūpino buvęs jo mokslo draugas, kap. Rugys ir maj. Šepetys. Garbė jiems!

REDAKCIJA BENDADARBIAMS praneša, jog numeriu panaikinamas su šiuomi atsakymų skyrius. Nesgi tokiame mažame kiekyje eilučių ir dar bent keliems aiškiai ir su didesne nauda atsakyti stačiai neįmanoma. Kai kuriems net nepatinka. O visiems kitiems, suprantama, tie atsakymai net neįdomūs, nes jie liečia asmeninius reikalus. Manoma, bus daugiau naudos retkarčiais kyštelėjus ilgesnį straipsnelį kūrybos reikalu. O kad bendradarbiai neliktų visai atskirti nuo redakcijos galvojimo, redaktorius, nors ir apsikraudamas save šiokiu tokiu darbu, mielai sutinka bendradarbiams rašyti platesnių nurodymų, kas, žinoma, ypač pradedantiesiems turės daryti geros įtakos, pasirenkant darbo kelią ir formuojant savo sugebėjimus. Norintieji nenaudotinus rankraščius gauti atgal, būtinai tai pažymi. Tačiau niekada neužmiršti, kad atsakoma bus ir grąžinami rankraščiai tiktai pridėjusiems 30 ct. pašto ženklų. Nepilnai apmokėtų siuntinių nepriimame, nes pas mus tam reikalui lėšų nėra. Rankraščiai Redakcijai siunčiami kaipo reikalų raštai, apmokėti 30 ct. pašto ženklu.

Kaunas. „Aušros“ mergaičių gimnazija. Bedaugėjant moksleivių skaičiui, mūsų gimnazijoj darosi gana ankšta. Jei visi namai būtų paskirti mokymuisi, tai tada gal ir būtų galima pakenčiamai sutilpti, nors, sako, rusai, statydami šią įstaigą, tikėjosi sutalpinti 400 moksleivių, o mūsų šiemet yra net 694. Be to, visu pirmuoju aukštu negalime naudotis, nes ten yra centralinis valstybės knygynas. Lieka antrasis ir trečiasis aukštai. Visos, kad. ir specijalios pamokos, esti toje pačioje klasėje. Tur būt, nė viena didesnė Lietuvos gimnazija taip nepatogiai jaučiasi. Net Kauno „Aušros“ berniukų gimnazijai pernai buvo pridurta naujų patalpų, o mergaitėmis taip ir nepasirūpinama. Mes nepatenkintos

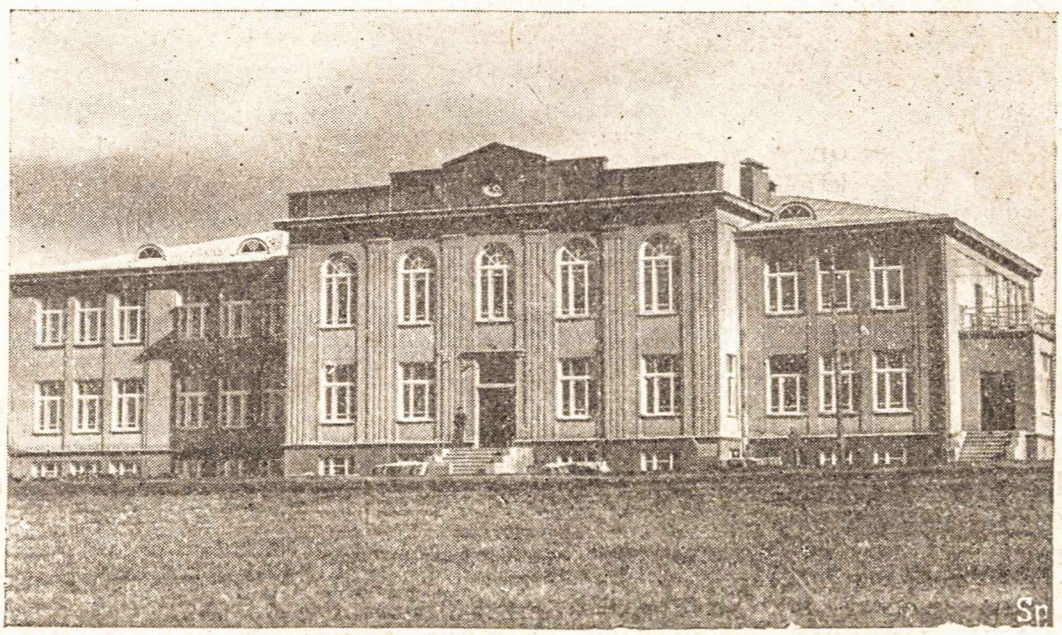

Rokiškio gimnazija

Klaipėda. Vytauto D. gimnazija visą laiką nuo pat įsisteigimo dienos — visus 12 metų — turėjo talpintis mokytojų seminarijos rūmuose. Tačiau šiemet tą kamšatį turėjome laimės baigti ir persikėlėme į puikius, be abejo, ir jums girdėtus nuosavus rūmus. Persikėlimas įvyko rugsėjo 10 d. Prieš pietus miesto stadijone darėme sporto šventę, kur buvo paskelbtas ir pats persikėlimo aktas, o paskui, senosiose patalpose atsisveikinę su mokytojų seminarija, karfuomenės orkestro vedami nužygiavom į naujuosius rūmus. Čia kartu buvo atliktas ir Valstybės Prezidento 60 mtų minėjimas. Kartu buvo pranešta, jog įkurtuvių proga gauname lig rugsėjo 20 d. atostogu. Taigi, po atostogų ir vėl pradėjome atostogas. Per tą laiką daugumas ruošiasi padaryti ekskursijų po kraštą ir Neringos pajūriu.

Kur dėjosi mūsų abiturijentai. Daugiausia, be abejo, atvažiavo universitetan. Tokių yra jau visai arti 800. Kartu su grįžusiais, pavasario semestrą buvusiais išstojusiais studentais jie sudarę apie 1.100. Palygint su pernykščiais metais įstojančiųjų skaičius sumažėjo apie 700. Kiek pastebėta, mažėja ūkininkaičių skaičius, nes ūkininkams, kad ir daug žemės turintiems, mokyti nebėra lėšų. Reiškinys tautiniu ir savos kultūros žvilgsniu labai liūdnas.

Universitete studentų sumažėjimui padarė įtakos Klaipėdoje prekybos instituto įsteigimas. Nes ten nuvažiavo kai kurių aukštesniųjų mokyklų (ypač komercinių) beveik visi abiturijentai. Institutan stojo 183.

Žemės ūkio akademijon — 35.

Karo Mokykla, Kunigų Seminarijos ir kitos specijalės mokyklos taip pat surinko apie 200 abiturijentų.

POETŲ IR RAŠYTOJŲ GRUPĖ, daugumoje Lietuvių Rašytojų Draugijos nariai, kurie praeitus mokslo metus Marijampolės Mokytojų Seminarijoj suruošė puikų literatūros vakarą, šįmet žada aplankyti Kėdainius, Panevėžį, Rokiškį, na, gal dar ir Ukmergę, į kurią buv. gimnazijos direktorius p. Ambraziejus grupę buvo pakvietęs. Tų literatūros vakarų reikšmė yra be galo didelė. Mokleiviai, kurie gausiai juos lanko, susipažįsta su įdomiausiąja mūsų jaunąja literatūra ir jos kūrėjais ir įgauna noro gyventi ir jausti ta kilnia, aukšta ir gražia dvasia.

UŽSIENY

Lietuvių studentų seimas Marianapolyje.

Amerikos Lietuvių Katalikų Studentų organizacija Amerikoje gyvuoja jau treti metai. Organizacija turi 20 kuopų ir 900 narių, bernaičių ir mergaičių, lankančių aukštesniąsias mokyklas, akademijas, kolegijas, seminarijas ir universitetus. Studentai leidžią mėnesinį žurnalą „Studentų Žodį". Viso stšdentų veikimo centras yra Lietuvių Kolegijoje — Marianapolyje, Thompson, Conn.

Metinis organizacijos seimas įvyko liepos mėnesio 2—3 dienomis Marianapolio kolegijoje. Seime dalyvavo 92 studentų-čių atstovai ir 36 sendraugiai, didelis būrys svečių ir mokslą einančio jaunimo prietelių. Svečių tarpe buvo ir Lietuvos Ateitininkų atstovas prof. *B. Vitkus,* kuris pasirašė Ateitininkų vardu draugiškumo aktą su Amerikos lietuvių studentų organizacija.

Iškilmės. Seimas buvo pradėtas iškilmingomis pamaldomis kolegijos koplyčioje. Iškilmingas šv. Mišias celebravo organizacijos dvasios vadas kun. *Jonas Kripas,* asistuojant kun. *Stasiui Vembrei* ir kun. *Juozui Petrauskui.* Iškilmėms pritaikintą pamokslą pasakė kun. *Petras Karlonas.* Pamaldų metu giedojo kolegijos choras.

Pamaldoms pasibaigus, kolegijos gimnastikos salėje įvyko iškilmingas seimo atidarymas. Seimo atidarymą paskelbė centro pirm. Jonas Čelkys-Morkūnas, Rochester, N. Y. universiteto medicinos studentas. Jisai pasakė įžanginę kalbą, pakviesdamas į garbės prezidijumą gerb. kun. *Joną Jakaitį,* TT. Marijonų provincijolą Amerikoje, gerb. kun. *Kazimierą Urbonavičių — Joną Kmitą,* prof. *B. Vitkų* ir Marianapolio kolegijos direktorių kun. dr. *Joną Navicką.*

Visa eilė garbingų svečių ir studentų seimą sveikino įvairių organizacijų ir įstaigų vardu. Nemaža pasveikinimų gauta iš užsienio — Kauno, Romos ir kt. Pasiųsti pasveikinimai Bažnyčios ir valstybės valdytojams. Seimo dalyviai nufotografuoti. Iškilmingi visiems seimo dalyviams kolegijos valgomajam kambaryje pietūs.

Posėdžiai. — Po pietų prasidėjo seimo posėdžiai. Išrinkta seimo valdyba ir įvairios komisijos. Seimo pirmininku išrinktas p. *Jonas Pilipauskas,* sekretoriais p. *Antanas Miciūnas* ir p–lė *Izabelė Ignotaitė.* Kuopose esama didelio įvairumo. Daugumoje kuopų veikimas ėjo plačia srove: žiemos metu buvo vedami lietuvių kalbos kursai, suruošta nemaža paskaitų ir debatų; daug veikimo pasireiškė sporte: sviedinio ir basketbolo rateliai parodė didelio aktyvumo, važiuodami net ir šimtus mylių žaisti su kitais rateliais.

Gražiausias reiškinys yra tas, kad daugelio organizacijos narių lietuviška kryptis atkreipė jau į save visuomenės dėmesį. Jais pasekė nemaža inteligentų ir jaunuolių, pradėjusių tarp savęs kalbėti lietuviškai. Studentų straipsniai plačia srove pasipylė ir kituose laikraščiuose. Tai džiūginą naujojo tautiškai tikybinio klestėjimo reiškiniai.

Sendraugių posėdis. Po vakarienės jaunimas suruošė pasilinksminimą — šokius. Tuo pačiu laiku sendraugiai — įvairių profesijų inteligentai — posėdžiavo. Čia buvo galutinai priimtas sendraugių arba profesijonalų statutas — dalis organizacijos Konstitucijos. Tasai statutas nurodo narių pareigas ir privilegijas, nustato jų darbuotę, ypatingai daug dėmesio kreipiama į paramą, kurią turi teikti studentijai įvairiais, aiškiai nubrėžtais būdais.

„Studentų Žodis" padalomas į dvi dali — profesijonalų ir studentų, nes leisti du atskiru laikraščiu neįmanoma: nėra nei tinkamų žmonių, nei reikalingų pajamų. Į centro valdybą, pagal Konstituciją, įėjo šie nariai: pirmininku p. *Leonardas Šimutis,* „Draugo" redaktorius (Chicago, Ill.), iždininkas p. *J. Barziliauskas* (Broklyn. N. Y.), redaktorius kun. *Kazimieras Urbonavičius* (Boston, Mass). dvasios vadu numatytas ir Kunigų Vienybės patvirtintas kun. *J. Jonas Balkūnas* (Maspeth, N. Y.). Kiti centro valdybos nariai renkami iš studentų.

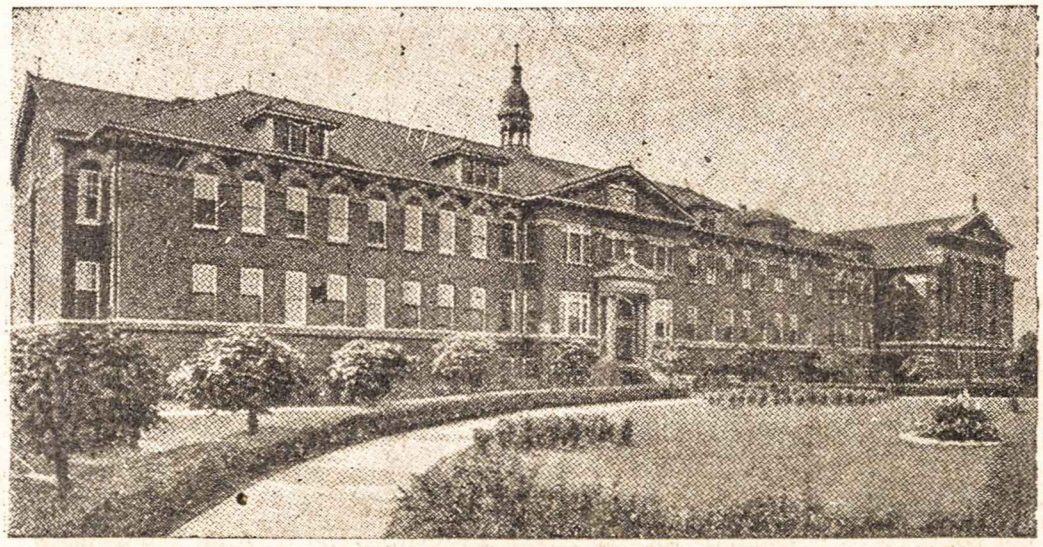

Lietuvių Šv. Kazimiero Kolegijos rūmai Amerikoj

Plenumo posėdis. Antrą dieną įvyko plenumo posėdis, kuriame buvo subendrinti šių dviejų skyrių kooperacijos dėsniai. Galutinai nustatytas patsai organizacijos vardas — *Amerikos Lietuvių Katalikų Studentų ir Profesijonalų Sąjunga,* duodant profesijonalams tolygias teises organizacijoje.

Iškilmingiausias seimo momentas

buvo tas, kada Studentų Sąjunga pasirašė Draugiškumo Aktą su Lietuvos Ateitininkais. Visų pirma prof. *Balys Vitkus* perskaitė Ateitininkų Draugiškumo Aktą su mūsiškiais pernai pasirašytą Kaune Ateitininkų konferencijoj. Pasakė prakalbą ir iškilmingai įteikė Aktą. Paskui kun. dr. *J. Navickas* perskaitė Amerikos Lietuvių Studentų Draugiškumo Aktą su Ateitininkais ir pasakė kalbą. Aktą pasirašė organizacijos valdyba, garbės nariai ir Ateitininkų atstovas prof. *B. Vitkus*. Visiems sustojus ir šaukiant griausmingą valio organizacijos pirmininkas įteikė Aktą prof. Vitkui. Perdavus Aktą Ateitininkų p. Atstovui sugiedotas Lietuvos himnas.

tas pačiam pirmininkui p. *L. Šimučiui*. 5. Visa eilė rezoliucijų ir nutarimų pačios organizacijos būklei pagerinti.

Paskutinis posėdis. Po pietų įvyko bendras paskutinis seimo posėdis. Čia perskaitytos telegramos — sveikinimai iš aukštųjų Bažnyčios ir valstybės asmenų: šv. Tėvo Atstovo Washingtone Arkivyskupo Cicognani, vietinės vyskupijos ganytojo, Hartfordo vyskupo McAuliffe; Jungtinių Amerikos Valstybės Prezidento Roosevelt ir Connecticut valstybės gubernatoriaus Corss.

Į centro valdyba, išrinkti šie asmenys: pirm. stud. *Jonas Čelkys-Morkūnas* (Rochester, N. Y.); vicepirmininkais keletas asmenų iš įvai-

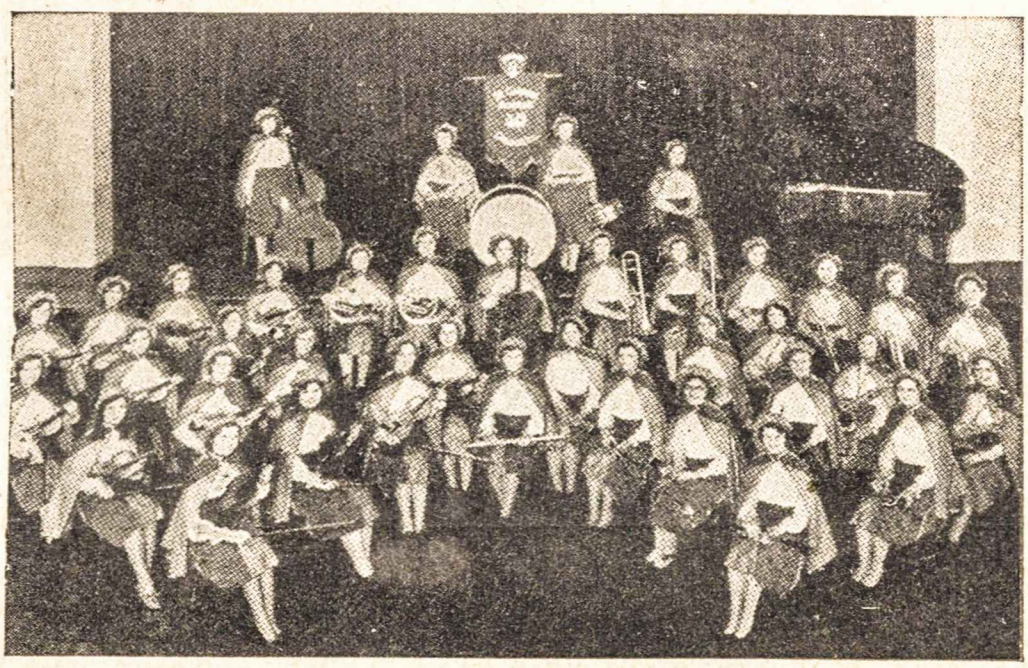

Šv. Kazimiero Kolegijos orkestras

Po neilgos pertraukos buvo toliau posėdžiaujama. Rezoliucijų komisija patiekė visą eilę pasiūlymų ir rezoliucijų. Svarbiausios rezoliucijos buvo šios: **Protestuojama prieš vokiečių propagandą Klaipėdos krašte. 2. Protestuojama prieš lenkų valdžios persekiojimus okupuotoje Lietuvoje.** 3. Pasižadėta remti ierarchijos paskelbtą kovą su nešvariais kino paveikslais. 4. Nutarta ruošti ekskursija ateinančią vasarą į Lietuvą, į Ateitininkų jubiliejinį kongresą. Organizacinis darbas pavesrių valstybių; sekretoriais stud. *Antanas Miciūnas* (Marianapolis, Conn.) ir p-lė *Izabelė Rovaitė* (Rochester, N. Y.); organo redaktorium p. *Jonas Pilipauskas* ir administratorium stud. *Juozas Gudanavičius* (abudu iš Marianapolio kolegijos).

Ant rytojaus įvyko trijumfališka l i e t u v i ų d i e n a.

Konstatuojamas faktas, kad lietuviai Naujoje Anglijoje stovi pirmose kultūrinio gyvenimo eilėse kartu su kitomis tautomis.

L. K.

Literatūros naujienos

Vincas Romanas. DAILININKAS RAUBA. „Žaibo“ b–vės leid. Kaune. 242 psl. 3 lit.

Vinco Romano novelės šių dienų dažnokai skurdžioje ir nutendencintoje beletristikoje atrodo kaip skaidrus krislas. Jis mato gyvenimą, kurį persunkia kūrėjo krauju ir atiduoda žmogui. Ir taip miela pajausti gyvenimą tikrą, nefalsifikuojamą jokiomis žemomis mintimis, negriaunamą, kaip dažnai nukairėjusiųjų, savo siauru fanatizmu.

Visose 8–niose novelėse autorius apima kaimo žmogaus *(Lino žiedai, 30 metų)*, kariškio *(Kapitonas Boruta)*, turtuolio *(Atsiskyrėlis)*, menininko (Lova, Dailininkas Rauba) ir darbininko *(Streikas)* kai kuriuos gyvenimo fragmentus, gal geriau, stambiausius gyvenimo bruožus. Nesgi Romanas nemėgsta per daug smulkintis, listi į detales. Jis moka pagauti tai, kas skaitytoją verčia papildyti, praplėsti. Žodžiu, jis dinaminio kurimo šalininkas. Todėl jo ir žmonės ir gamta ir šiaip aplinkuma — viskas sukurta, taip ir jaučiasi — kaip dailininko, pasakytume dailininko Raubos, genijaliame kūriny. Matosi ir tie bruožai — viskas. Tačiau negalima pasakyti, kad tai netikra. Be galo tikra. O kai autorius nebe pats savo plunksna šneka, o leidžia pačiam žmogui išsižioti, taip, žinote, ir atsiduoda kaimu. Ir tas šienas taip kvepia, lyg vežimą minant ir bernas toks draugiškas, jog pagatavas čiupti už kišenės ir pakišti jam, sakysim „Renome“. O merga tokia karšta ir viliojanti, kad, rodos, vos gali iškęsti nepakibinęs. Matote! Štai, jo dualistinio stiliaus vientisas pavyzdys:

Pievoj, ties beržu, ji pamatė savo berną. Jis piovė šieną išsivilkęs, ir buvo marškinių rankovės atraitotos, ir prasegta krūtinė įdegusi saule. Ir juodi plaukai sutaršyti vėjo. Jis jai patiko šiandie, kažkodėl. Po nemigos nakties. Tos tvirtos rankos, ta krūtinė ir plaukai tie juodi! Išsisklaidę ant kaktos.

— Padėk, Dieve. Na, ar jau daug prikabei smilgų?

— Dėkui. Užtektų mudviem pasikloti. (6 psl.).

Jei šitoje recenzijoje norėtumėt sužinoti pagrindines mintis, tai šit ką galėtume pasakyti: pirmoje vietoje meilės siekimo kančios ir sunkumai. Vienur jie atneša laimėjimą, kitur ne (dažniausiai!). Novelėse apie menininkus matosi visi kūrėjo sielos keistumai, galvosena ir viskas, ką tegali pergyventi pats kūrėjas ir kas gali būti nesuprantama šiaip žmogui.

Jei norėtume įsikabinti į šitų novelių autorių, tai, žinoma, taip pat rastume šį tą. Gal vietomis tie trumpasakiai sakiniai perkirsti ne toje vietoje. Ir tie pažyminiai už daiktavardžio kaikur nesutaria. Kaikur abstraktu bent kiek. Juk kiekvienuose namuose turi būti dūmų.

K. Augas

Zigmantas Kuzmickis. LIETUVIŲ LITERATŪRA. V dalis. XX amžius. Vadovėlis aukštesniosioms mokykloms. Sakalo b–vės leid. Kaunas, 1934. 236 psl. 5 lit.

Tai bus stambiausias iš paskutiniųjų Sakalo ir kitų leidyklų vadovėlių. Jis tkslu turi apimti visą XX amžiaus literatūrą. Čia ir medžiagos daug sudėta. Savo sistema jis moksleiviams bus nepainus ir kartu įdomus. Tiktai pats vadovėlio galas prašosi kai kurių pastabų. Pav., rašoma apie Vaičiūną, o apie Balį Sruogą ir Kiršą nieko, nors šie poetai kur kas pranešesni. Dar blogiau su 6–šiais paskutiniaisiais puslapiais, kur duodama moderniosios mūsų literatūros apžvalga. Jeigu jau supažindinti su kuo nors, tai bent kad būtų aišku, o šiaip paviršutiniškai, tai moksleiviui nepaliks jokio vaizdo. Tuo labiau, kad mūsų literatūros mokytojai, jei jie patys nėra literatai, praplėsti visai negalės, nes jiems ir tai bus nauja. Kitų kraštų literatūroje nebijoma ir giliau įsileisti į jaunuosius, nes jie moksleivijai yra savi ir ypač mėgiami. J. Ambrazevičius savo metodu čia galėtų būti pavyzdžiu visiems kitiems.

Charakterizuoti žurnalus (*Piūvį*, *Trečią Frontą* ir k.) iš jų pasisakymų taip pat netikslu, nes ne visi jie jų laikėsi. Dar vienas, rodos, nekoks dalykas, tai masto nevienodumas. Ten, kur užsiminta apie *Trečią Frontą*, išvardyti ir jo bendradarbiai. Tuo tarpu *Granito* ir *Piūvio* žmonės nepaminėti, nors tai rinktinės jaunųjų pajėgos. Argi didesnis „rašytojas" Br. Raila, sakysim, už Bern. Brazdžionį ar Ant. Miškinį. Moksleiviai vis dėlto numano, kas rašytojas, o kas reklamos dėka sau rašytojo vardą prisiklijavęs. 285 psl. nežinia kaip įsipainiojęs dar didesnis netikslumas. *Tr. Fr.* gyveno 1930—1, o *Piūvis* 1928—9. Tačiau autorius išvadoje paskelbia, jog *reakcija* prieš *Trečią Frontą* buvo *Piūvis*. Kaip galėjo *Piūvis* kovoti prieš tas idėjas, kurių tada dar nebuvo. Ištraukos iš šių žurnalų taip pat ne visos charakteringos. Borutos pavyzdėlis visai nieko apie berniškąją poeziją neužsimena. F. Kirša *Piūviui* netgi tolimas buvo, pešėsi. O jei ką atsispausdino, tai dar nebūtinai sutapo.

Iškeldami šias pastabas, manome, moksleivijai padarysime naudos, nes ji jau galės orientuotis, kai šie dalykai bus dėstomi. K. Augas

P. Šležas ir Ig. Malinauskas. LIETUVOS ISTORIJA. Pradžios mokyklai ir pirmosioms gimnazijos klasėms. Švietimo M–jos rekomenduojamas. Sakalo b–vės leid. Kaune. 1934. 120 psl. Kaina 2 lt.

Tai tobuliausias iš visų ligi šiol turėtų šios srities vadovėlių. Jis netik dėsto mūsų istoriją, bet kartu ugdo mūsų patrijotinius jausmus, lietuvišką dvasią ir t.t. Jau patys autorių vardai knygą perša: vienas — puikus istorikas, antrasis — nepamainomas pedagogas.

K. Kliuksinas. SENOVĖS ISTORIJA. Elementarinis kursas. Sakalo b–vės leid. 1934. 132 psl. Kaina 3 lit.

Tai Panevėžio gimnazijos istorijos mokytojo parašytas vadovėlis. Švietimo M–ja ji rado tinkamu mokyklai. Parašytas kruopsčiai.

Ig. Malinauskas ir J. Talmantas. LIETUVIŲ KALBOS GRAMATIKA PRATIMAIS. V–jam ir VI–jam skyriams ir II–jai klasei. Šv. Kazimiero d–jos leid. Kaina 1,50 lit. Vadovėlis labai suprantamas ir naudingas, nes tai ne vien kalbininko, bet ir pedagogo darbas.

Sigrid Undset. KRISTINA. Romanas III—IV. Vertė Juoz. Žagrakalys, Zarasai. 328 psl. Kaina 3 lt.

Dr. E. L. Kaukas, MARCELĖ ir GYDYTOJAS PASAKOJA II d. Sakalo b–vės leid. Kaune. 208 psl. 2,50 lit.

J. Mackevičius (Nord) **PELIUKĖS MICĖS LAIŠKAI I—II.** Iliustravo graf. E. Totlebenaitė. Sakalo b–vės leid. Kaune. 160 psl. 2,50 lit. Švietimo M–ja pripažino tinkama visų mokyklų knygynams.

Juozas Baltūsis. ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS. I dalis. Vidurinių ir aukštesniųjų mokyklų I klasei. „Vyties" b–vės leid. 1934. 114 psl. 2 lit.

Švietimo M–ja knygą rekomenduoja. Uždavinių medžiaga labai praktiška, gyvenimiška ir todėl įdomauja. Šiuo vadovėliu ne tik mokoma aritmetikos, bet teikiama žinių ir praktiškajam gyvenimui.

Jurgis Lapienis, NYKŪS VERPETAI. eilėraščių rinkinys. Autoriaus leidinys, Ukmergė, 1934 m., 48 p., 1 lit.

Daug jaunuolių, užsidegę jaunystės karščiu, dažniausiai nelaimingai įsimylėję, pradeda kurt eilėraščius. Tie eilėraščiai, daugiausia, būna himnai visokioms „deivėms", „undinėms". Retas atstikimas, kad akstinu kurt būtų kiti, pašaliniai dalykai. Prie tų antrųjų reikia priskirti tik senesniuosius poetus, bet ne pradedančius rašyt jaunuolius. Nors mūsų autorius iš visko matyt yra dar jaunas, bet taip pat reikia priskirti prie antrųjų.

Knygelės pradžioj motto —

Nors tu esi
tiktai žmogus, —
tavyje jungias
žemė ir dangus.

visai neatitinka šiam rinkinėliui. Rinkiny autorius niekur neprisimena ir net, matyti, neturėjo galvoj to žmogaus, „kuriame jungtųsi žemė ir dangus".

Kiekvieno kūrėjo pirmasis uždavinys — vedamoji mintis ir idėja, tačiau mūsų autorius dažnai nežinia ko siekia. Daugumoje tai tik stebėtojo proziški užrašai „apie visokius dalykus".

Pav.,

Tik vakar žmoną išlydėjo,
o štai vėl merdėjo dukrelė,
Liga ir badas smaugia
jo visą viltį ir guodelę.
(10 p.)

Labai dar yra gaila tas, kad autorius, reik pasakyti, savo nevykusio rinkinio gale net tyčia išvažiuoja iš tono ir poezijos vardu ima skatinti prie to, kas yra net nemoralu. Prieš-paskutiniam rinkinėlio eilėrašty nori garsiau sušukti jauniesiems, kad girdi, „gyvenk" ir vietoj tikrojo gyvenimo vieškelio, nurodo aistrų kelią:

Išgerk, merginą pamyluok...
Širdis džiaugsmais lai minta.
.....
Dainuok, mylėk, išgerk, svajok;
juk žemės puotoj ūžti gimęs.
Sušuk valio ir daužk stiklus,
nors kvies mirtis nakvinės.
(47 p.–

Rimavimas — daugiausia garsų asonansai. Kai kur — tiesiog nepakenčiama.

Taigi, nekokios mūsų išvados. Bet, žinoma, tai dar nereiškia, kad autorius negali žengti pirmyn.

Č. V. Grincevičius.

Marija Lastauskienė. GYVENIMO PERLAI. Apsakymėliai jaunimui. „Sakalo" b-vės leidinys 115 p. Kaina 2 lt.

Knygutėje yra aštuoni apsakymėliai. Pirmasis — „Kruvini perlai"— labiau tiktų pavadinti stilizuotą pasaka, nors, tiesą pasakius, apsakymėlis nuo pasakos, apskritai, nedaug skiriasi, nebent tuo, kad apsakymėli sukuria labiau prasilavinęs žmogus, atseit rašytojas, o pasaka yra kuriama visos tautos, eina, keičiasi, daugiau joje fantastiško elemento.

Šiame apsakymėly autorė duoda vaizdą iš baudžiavos laikų. Gyvena našlys ponas, turi daug iš protėvių paveldėtų brangenybių. o žmonės kalba, kad dvare vaidinasi. Kartą išgirsta bedainuojant piemenaitę. Jos balsas primena jam jo žmonos balsą, ir jis liepia ją pašaukti. Parodo jai brangenybes, žada vesti. Nuo brangenybių užšąla mergaitei širdis, ir ji išvažiuoja neatsisveikinusi, nei su motina, nei su broliais, nors juos matė. O tapusi ponia, nepažista saso buvusiųjų draugių, net motinos nenori prisileisti ir liepia užsiundyt šunimis. Motinos malda pergali burtus: sutrunka papuošalų segtukai, nukrinta jie žemėn, o dukteriai poniai „pasidarė lengva, ant širdies... Ir pabudo užšalusi širdis ir visi žmoniški jausmai..." Atsitikimas, kad vaikas taip lengvai užmirštų savuosius, ypač motiną, retas, bet tas dar nereiškia, kad tikio atsitikimo negali būt. Yra gyvenime tokių dalykų. Autorė, duodama brangenybėms magišką galią, tą motyvą tik sustiprino.

Antrasis apsakymėlis „Kas tai buvo" yra labiau simbolistinis. Čia pasakoja apie drąsuolį, kuris, išgirdęs iš savo giminaičio apie ugnelę klajūnę, laiko tai liaudies fantazja ir sako:

— Prisiduok, ponas Steponai, kad savo akimis tos ugnelės nematei. Pasakojo tamstai žmonelė, girdėjai iš savo draugės... (31—32 p.)

Pamatęs ugnelę klajūnę, vejasi ją, paklysta pelkėse ir būt įkritęs į duobę, jei nebūt atsimušęs į kryžių ir po juo sukniubęs, kur sulaukė ryto. Kryžius išgelbsti — štai apsakymėlio mintis.

Vienas iš geresniųjų apsakymėlių yra „Pamotė". Čia gražiai parodo vaikų galvojimą apie jiems nežinomą būtybę—pamotę:

— Bijau pamotės, — kuždėjo drebėdama, — tur būt ji labai baisi.. muš, kankins... aš bijau.

— Nebijok, — ramino Petrukas, aš jos neleistu, paspesiu spastus, žinai, tuos, kuriuose tetušis šešką sugavo. Jei nenuspaus jos geležys, su mietu pribaigsiu.

— Ana daugiau turi jėgų. Rasi, yra tokia didelė, kaip karvė...

„Kirtimuos" perdaug mes numatom intrigą ir veiksmą. Grįžta pirmą kartą pasigėręs ūkininkas namo ir matom, kad kas nors blogo atsitiks. Eina į daržinę, brėžia

degtuką... Oi, ką jis daro? Tikrai degs. Ir sudega. Išeina jo senas tėvas su anūku per žmones pinigų. Rengias grįžti, skaito pinigus. Oi, ką jie daro? Juk tikrai kas nors juos mato. Ir mato. Ir t.t.

„Pirmas ledas" būtų gražus, jei jis baigtųsi be pabaigos. Vieno pono sūnus čiaužo ant plono ledo, ilūžta, skautai ji išgelbsti. „Alfukas atgavęs sąmonę, labai džiaugės, norėjo dėkoti už išgelbėjimą, bet skautų jau nebebuvo"...

Jei tuo būtų baigta, būtų gražu. Bet autorė pridėjo dar tam tikrą prielipą, kur tas pats kartojama, pagaliau net pati vaizdelio mintis griaunama. Beieškantiems išgelbėtojų moteriškė su pilka skara sako: „Neieškokit jų. Mano sūnūs yra skautai, jie pildo savo pareigas ir atlyginimo nereikalauja". Iš šių žodžių aiškėja, kad išgelbėjo ponaiti jos sūnūs, o žodžiai atrodo neįtikimi. Atrodo lyg sako: „Girdit, man užmokėkit..." Geriau būtų padarius ta moteriškė, jei būtų tylėjusi, o jei jau ji taip pasakė, tai kad autorius būt negirdėjęs... Silpniausias už kitus yra paskutinysis. Šia knygute autorė pasireiškė kaip pasakotoja moralistė. Kiekvienas apsakymėlis turi savo idėją, kartais net labai kyšančią. Stilius lengvas, gražus. Kartais primena Valančiaus „Vaikų knygelę". Knygelė Švietimo Ministerijos pripažinta tinkama visų mokyklų knygynams.

Juoz. Masilionis

— Kaip paprastai, taip ir šią vasarą mūsų literatūrinis gyvenimas buvo aprimęs. I rudenį vėl žymu aiškus sujudimas. Viena po kitos išeina naujos originalios literatūros knygos. Literatūros ir šiaip žurnaluose spausdinama apsčiai geros poezijos ir beletristikos. Taip pat nemažai knygų baigiama ruošti spausdinimui.

Ant. Miškinis išleis net dvi savo lirikos knygas: vieną sudarys lirika, o kitą — liriškosios poemos.

Vytė Nemunėlis išleidžia iliustruotą eilėraščių rinkinį vaikams — Drugeliai.

Stasius Būdavas greitai išleis knygelę vaikams Našlaičių Kalėdos. Be to, jis redaguos ir griežtos krypties kultūrinį žurnalą Gyvasis lietuvis. Jame, anot laikraščių, bendradarbiaus: M. Lastauskienė, M. Grigonis, K. Zupka, A. Sidabraitė, Myk. Linkevičius ir kit.

Kazys Zupka iki šių metų galo baigs tvarkyti antrąjį eilėraščių rinkinį.

Myk. Linkevičius taip pat tikėjosi išleisti antrąją eilėraščių knygą, tačiau jis vėl grįžta į Kauno kunigų seminariją, iš kurios maždaug prieš porą metų buvo išstojęs, ir, tur būt šio sumanymo neištesės.

Klemensas Dulkė, jau pernai paruošęs eilėraščius Upokšniai šnera, šimet tikisi išspausdinti. Jis redaguos ir Prezidento A. Smetonos garbei (60 metų proga) eilėraščių antologiją. Eilėraščiai tilps tik kūrybiški.

Vyt. Tamulaitis paruošė knygą vaikams Zuikelio užrašai, kurią Švietimo Ministerija rado gana gerą.

Step. Zobarskas išleidžia apsakymėlių rinkinį vaikams Ganyklų vaikai ir eilių knygelę — Mano tėviškė.

VISI ATSAKOME Į ANKETĄ, kuri atspausta šio „Ateities" numerio paskutiniajame lape ir nieko nelaukdami siunčiame ją Redakcijai arba atiduodame platintojui, kad jis persiųstų. Kadangi anketa liečia kai kurių skyrių likimą ir pertvarkymą ir visų spausdinamųjų dalykų autorių parinkimą, tai neatsakydami mes galime greitai netekti savo mėgiamiausio skyriaus arba daugiau nebematyti mylimiausio autoriaus, arba priešingai, nes atminkime, jog kiti — priešingi mūsų nuomonei skaitytojai — gal kaip tik ligi vieno atsakys. Pastaba: anketos lapą iškirpti ir siųsti voke arba banderolėje kaip spausdinį — už 50 gr. 5 ct. Kauniečiai gali asmeniškai užnešti Redakcijon.

Kūno kultūra

P. VAITONIS

BĖGIMAS

Fiziškai išlavintu jaunuoliu laikome ne tą, kurio stiprūs ir darbingi muskulai; kur kas vertingiau yra gerai išlavinti širdį ir plaučius, kaip svarbiausius ir gyvybingiausius mūsų organus. Bėgimas — tinkamiausias sportas širdį išauginti sveiką ir pajėgią, o plaučius talpius ir patvarius. Todėl visai teisūs yra tie, kurie į kūno lavinimo pagrindus stato bėgimą.

Mes stebimės ir gėrimės laisvėje gyvenančių keturkojų naturaliniu judėsių darnumu. Šios judesio formos, kurių grožis mums krinta į akis, atrodo, yra jiems prigimtos, kadangi jie ne išmoksta, o įgyja iš pat mažens. Arčiau prisižiūrėję į tų judesių lankstumą, laisvumą, įtampą ir jėgą, pastebime, kad jų *grožis* sutampa su *tikslingumu.* Civilizuotų kraštų žmogus šį naturalų judėsių tikslingumą pamiršo ir per pradines kūno lavinimo formas (bėgimą, šokimą, mėtimą, plaukimą, kopimą) nori vėl jas įsigyti.

Stebėdami kurio nors išlavinto sportininko judėsių tikslingumą, tuojau pastebėsime, kad jo judėsys vyksta nenutraukiamai, lyg tekėte teka, tuo tarpu kai neišlavintasis savo judesius atlieka su trukčiojimais. Tai kiekvienos sporto šakos svarbiausias dalykas, į kurį mes kaip tik ir norėjome atkreipti mūsų skaitytojų dėmesį.

Antrasis, ypač bėgimui svarbus dalykas, yra išnaudojimas visų savo sąnarių judesio pločio, kas duoda galimybės prie lygaus jėgų išvystymo pasiekti didesnį rezultatą. Dažnokai pasitaikanti bėgiko klaida yra nepilnas stumiančios kojos darbo išnaudojimas. Nepilnas stumiančiosios kojos darbo išnaudojimas bus tada, kai mes pasistumsime ja, pasispirsime, ne visai ištiesta, o kiek sulenkta. Be to, toks kojos sulenkimas labai vargina kojų raumenis.

Bėgimui labai svarbus ir tinkamas rankų darbas. Rankos reikia visados laikyti sulenktos stačiu kampu. Paleistos kaboti rankos labai apsunkina visą darbą ir bėgiko padėtį. Pečiai reikia lengvai aukštyn pakelti. Teisingas ir natūralus rankų darbas visuomet iššauks lengvą, savaimingą mosavimą, kuris ne apsunkina bėgimo, o palengvina. Pečiams esant nejudriems, rankų darbas darosi nelaisvas ir bevertis. Rankų mosavimas turi būti pilnas ir laisvas kaip į užpakalį, taip ir į priekį.

Pagrindinis bėgimo reikalavimas yra šis: pilnu užpakalinės kojos ištiesimu, koordinuotu su teisinga judėjimui kūno padėtimi, kūnas liemens ir kojų tiesimo energija varomas priekin. Nereikia užmiršti, kad žingsnio pradžiai mostą duoda liemuo ir kūno pirmyn varymą atlieka užpakalinė koja.

LGSF 12-os metų šventė

Rugsėjo 1—2 d. Lietuvos Gimnastikos ir Sporto Federacijos Kauno klūbas atšventė savo gyvavimo 12-os metų sukaktį, kaip aktingai dalyvauja sportinėj veikloj.

Per 12 metų kruopštaus darbo LGSF yra pasiekusi daug gražių laimėjimų ir užsitarnavusi pagarbos.

Geriausiai stovi LGSF krepšiasvydininkai. Jau keli metai, kaip LGSF be pertraukos yra Kauno, o tuo pačiu ir visos Lietuvos krepšiasvydžio meisteris.

Stipri LGSF ir ledo rutulio komanda. Praėjusią žiemą, kai Rygoje įvyko tarpvalstybinės ledo rutulio rungtynes Lietuva — Latvija, Lietuvos rinktinę sudarė beveik vieni LGSF-o žaidėjai. Rungtynės baigėsi lygiomis. Šis faktas jau pakankamai parodo, kad LGSF ledo rutulio žaidime yra pasiekusi aukšto laipsnio.

Kiek anksčiau LGSF savo rankose laikė ir lengvąją atletiką. Daugumas rekordų buvo pastatyti jos sportininkų. Tik pastaraisiais metais, kai sportas liko daugiau suvalstybintas ir LGSF pradėjo beveik negauti pašalpos, šią brangiai atsieinančią sporto šaką turėjo bent kiek apleisti.

LGSF futbolininkai visada atlaiko vidurio pozicijas.

Minint 12 metų sukaktį LGSF į savo šventę pasikvietė Estijos aukštosios futbolo lygos komandą Tervis ir tos pat komandos krepšiasvydininkus. Šventėje dalyvavo ir Kauno LFLS futbolo komanda.

Rugsėjo 1 d. Tervis žaidė pirmąsiąs futbolo rungtynes su LFLS. Rungtynės baigėsi 3:0 LFLS naudai. Vakare Tervio krepšiasvydininkai nugalėjo jubilijatą ir Kauno krepšiasvydžio meisterį LGSF-ą rezultatų 18:9. Žinant aukštą Estijos krepšiasvydžio laipsnį kai kas tikėjo didesnio rezultato, bet didelis LGSF ryžtingumas svečiams to pasiekti neleido.

Antrąją dieną Tervis žaidė kitas futbolo rungtynes su LGSF. LGSF parodė energingą ir kombinuotą žaidimą ir rungtynes laimėjo aukštu rezultatu 5:1.

Šiais metais LGSF futbolo komanda aplankė Latviją ir Estiją. Rygoje prieš aukštosios lygos komandą IKS laimėjo net 5:1. Estijoj žaidė dvejas rungtynes, kurių vienas laimėjo su Pernavos rinktine, laimėjo aukštu rezultatu, nors to miesto Terviui ir prakišo. Kaune su užsienio komandomis žaidė 4 rungtynes. Prieš Rygos Hakoach laimėjo 7:1, prieš Talino TIK 5:1 ir prieš Tervis 5:1. Su Rygos IKS sužaidė lygiomis 1:1 Golų santykis 18:4 LGSF naudai.

Apskritai, LGSF per 12 savo gyvavimo metų yra daug pasiekusi ir daug nudirbusi Lietuvos sporte.

Kadangi LGSF Kauno klūbą sudaro daugumoje inteligentinės pajėgos, tai ir iš atvažiuojančių abiturijentų jis susilaukia gražių pajėgų.

Kartu 12 metų žaidimo sukaktį atšventė ir du komandos nariai: centro havas Brazauskas ir bekas Znamenskas. Tai reti tokios tvirtos valios futbolininkai Lietuvoje, kurie visą laiką išbuvo viename klūbe ir niekas nepajėgė jų išvilioti, kai tuo tarpu kiti perėjo visus klūbus.

LGSF-ui vadovauja Finansų D-to direktorius dr. Gr. Valančius, įnešdamas naujo judrumo ir gyvumo. Treningu rūpinasi geriausias Lietuvoje sporto žinovas p. St. Matulevičius. Jo dėka klūbas palaiko artimus santykius su daugeliu užsienio klūbų.

Kodėl šimet Lietuvai sekėsi tarpvalstybinėse futbolo rungtynėse?

Peržvelgus visas priežastis, labai lengva atsakyti. Pirmiausia, kad rinktinių rinkėjai buvo atmušti nuo savo klūbų žaidėjų kišimo į internacijonalus ir leista pasirodyti jaunoms, bet pačioms gerosioms pajėgoms. Tiesa, kai kur tos įtakos dar būta, bet gal jai bus padarytas galas. Mūsų gi kaimynai dar vis senomis žvaigždėmis mėgina. Na, ir pralošė.

V. D. Universitetą baigė

nuo pat įsikūrimo laikų 1.763 asmens. Šįmet — 175.

Bus golas, ar ne?

ANTRASIS FUTBOLO PIRMENYBIŲ RATAS

KSS — K. Š. Sveikata 4:0(2:0)

Antrasis futbolo pirmenybių ratas prasidėjo KSS — K.Š.Šveikatos susitikimu Klaipėdoje per Jūros Dieną. KSS išėjo pilnu sąstatu, Sveikata be centro havo Volfo. KSS visą laiką turėjo didelę persvarą ir rungtynes pelnytai laimėjo 4:0. Golus įmušė Šurkus 2, Vilimavičius I 1 ir Normantas 1.

LFLS — LGSF 2:1 (0:0)

Šios rungtynės baigėsi LGSF-ui gana skaudžiai, juo labiau, kad abu golus įsimušė patys. Pirmasis kėlinys prie vienodo žaidimo baigiasi 0:0. Antrą kėlinį LGSF turėjo persvarą, tačiau 30 minutėj bekas netikėtai sau įsimušė golą. Greit vartininkas išmetęs kamuolį iš rankų padarė 0:2. LGSF naudai golą įmušė Bužinskas.

MSK — K.Š.Sveikata 3:0 (1:0)

Kauno MSK Kybartuose lengvai išlošė iš K.Š. Sveikatos 3:0.

Š.Š.Kovas — KSS 7:1 (1:0)

Rugpiūčio 5 d. Kaune Š. Š. Kovas susitiko su Klaipėdos KSS ir rungtynes laimėjo dideliu rezultatu 7:1. Pirmą kėlinį KSS laikėsi gerai ir turėjo daug progų, kurių neišnaudojo. Antrą kelinį vaizdas žymiai pasikeitė. Kovas visą laiką svečius spaudė ir įmušė net 6 golus. Daugiausiai golų padarė Liutermoza.

LGSF — KSS 2:0 (1:0)

Rugpiūčio 19 d. LGSF Klaipėdoje išlošė iš KSS 2:0, o vieno teisingo golo teisėjas neužskaitė. Pirmą golą pirmo kelinio vidury įmušė Dūda. Antrą — Klimas.

MSK — LFLS (2:1 (0:1)

Šias rungtynes MSK laimėjo tik todėl, kad LFLS puolėjai nesugebėjo išnaudoti progų. Golus įmušė Lapėnas ir Arlauskas. LFLS naudai golą įmušė Baliulevičius.

K.Š.Sveikata — Š.Š.Kovas 2:2(1:2)

K.Š. Sveikata atvažiavusi į Kauną su silpniausiu sąstatu su Š.Š Kovu,

Lietuvos futbolo meisteriu, sužaidė lygiomis 2:2. Tai buvo didelė futbolo sensacija.

LFLS — KSS 7:1 (1:0).

Šios rungtynės įvyko Kaune. Rungtynes dideliu rezultatu laimėjo LFLS. Laimėjimas teisingas, tik per didelis gal todėl, kad KSS žaidė su atsarginiais.

Daugiausiai golų įmušė Speičys — 3, Dirgėla — 2, Baliulevičius ir Čerekas po 1. KSS naudai vienintelį golą įmušė Trumpjonas.

LGSF — MSK 2:2 (2:1).

Šios rungtynės vienos iš gyviausių, kokias esame matę.

Pirmas kelinys atviras. Pavojai tai prie vienų tai prie kitų vartų. 10 m. Klimas su galva muša pirmą golą LGSF naudai. Kiek vėliau Klimas muša ir antrą golą. Keliniui baigiantis Lingis įmuša pirmą golą MSK naudai.

Antrame kelinyje LGSF turi didelę persvarą, bet golų neįmuša. Smarkiai pritrenkiamas LGSF vartininkas ir kiek vėliau vienas puolėjas. Kėliniui baigiantis Dmitrijevas rezultatus išlygina. Pažymėtina, kad MSK žaidė su prisigaudytomis iš kitų klūbų žvaigždėmis, bet, matot, kažko neparodė.

Š.Š.Kovas — LFLS 0:0

Kovo — LFLS rungtynių žiūrėjo apie 1500 žmonių. Visą laiką buvo smarkus tempas ir daug kaustymosi. Rungtynės pasižymėjo dideliu gyvumu, tačiau kombinacijų atžvilgiu buvo prastos. Į vartus smūgių nedaug tepaleista. Prie kiek didesnės LFLS persvaros rungtynės baigėsi 0:0.

LGSF — Š.Š.Kovas 3:1 (1:0)

Tai buvo paskutinės rugsėjo mėn. pirmenybių rungtynės. Aukštos klasės žaidimo pasižiūrėti susirinko virš 2000 žmonių. Tai buvo karščiausios viso meto rungtynės. Kovas žaidė žiauriai ir nedžentelmeniškai, už ką, rodos, metams žadamas sąlyginiai diskvalifikuoti. LGSF priešingai, žaidė švelniai ir puikiai. Golai Dūdos, Klimo, o kiti du koviečių (vienas pats sau). Tuo būdu meisteris susvyravo. Greičiausia juo bus vienas iš tų — LGSF, LFLS, MSK.

Smulkioji sporto kronika.

— Keli aktingi futbolininkai šį rudenį įstojo į aspirantus ir dabar atlieka karinę prievolę. Iš Š.Š.Kovo Talat-Kelpša, nuolatinis valstybinės rinktinės bekas ir puolėjas Liutermoza. Iš LGSF havas Simukaitis ir iš LFLS puolėjas Speičys.

— Per SELL stud. sporto olimpijadą Estijoj Lietuvos studentai iškovojo 3 vietą. Paskutinę vietą užėmė latviai.

Mašina matematikai spręsti

Kalifornijos universitetas turi mašiną, kuri automatiškai ištisas valandas ir net po kelias dienas pati išskaičiuoja matematikos problemą ir pati viena sustoja, kai tik problema išspręsta. Deja, ji negali galvoti ir net pirmosios klasės uždaviniai jai neįkandami. Apie algebrą ir trigonometriją negali nė kalbos būti.

Pūšis — maistas

Rusų mokslininkams pasisekė pagaminti iš pušinės medžiagos C vitaminą. Be to, jau ruošiamasi pradėti dirbti pušinį marmeladą ir likerį, kurie kartu bus ir vaistingi, nes gydys dantų skorbutą. Rusams šitas išradimas itin naudingas, nes jų šiauriniai gyventojai kaip tik šia liga sunkiai gali atsikratyti. Dabar gi galės turėti „malonumo“ ir sveiki būti.

Mašina medžiams sodinti

Kitas rusų išradimas — medžių sodinimo mašina. Per 10 valandų ja galima apsodinti 3 ha ploto. Mašiną traukia traktorius, o aptarnauja tik 2 žmonės. Taigi, šituo išradimu galės būti pavaduojama (viena mašina) keli šimtai žmonių.

Pastabos

KAIP KAS KURIA

Rašytoja Br. Buivydaitė „Atverstų lapų“ romane vaizduoja vieną gimnazistą, kuris, užsikišęs pieštuką už ausies ir pasiėmęs bloknotą, eina kažką šnekėdamas ir rankomis skerečiodamas. Tai poetas, kaip jį draugai vadina. Ką ji tuo norėjo pasakyti? Kad anas gimnazistas gyvena didesnį jausmų gyvenimą ir kad jo vaizuotė daugiau veikia negu kitų. Tiesa, Buivydaitės poetas kiek sukarikatūrintas, bet kad poetai turi, apskritai, daugiau išlavintą vaizduotę ir jausmus — nesiginčyjama. Šis, galima sakyti, yra tik mažytis gemalėlis, iš kurio gal kada nors išaugs neblogas rašytojas — poetas. Ateitis jo rankose.

Įdomu, kaip kuria mūsų suaugę, subrendę rašytojai, kurie per metus „pagamina“ net po vieną kitą tomą savos kūrybos, romanų, ir kaip kūrė didieji pasaulinio garso rašytojai — kūrėjai, kurių darbais ir šiandien dar nenustojome gėrėtis.

Viena didžiausia yda mūsų rašytojų — pernelyg mažas savo darbo kontroliavimas, nerūpestingumas, susmulkėjimas. Greitą darbą — vėjai gaudo. Juk dažnas mūsų rašytojų dar nenudžiūvusį rankraštį neša į redakciją, nespėjęs savo darbo perskaityti. Apie „saepe stilum vertere“ nėra ir kalbos. Jeigu mažą kūrinėlį (eilėraštį, novelę) parašo, tai dar turi kantrybės jį ištaisyti, perrašyti, bet kai susidaro geras pundas popieros — žūsta viskas. Dėl formos nė vienas romanas nebūtų perskaitomas. Šiandieną romanai skaitomi ir jais „grožimasi“ dėl pikantiško turinio. Yra išimčių, bet neperdaugiausia. Mūsų rašytojų romanai taip atrodo: arba pikantiškas turinys stengiamasi paslėpti gražioj formoj, arba gražus turinys apvelkamas bloga forma. Pirmiesiems trūksta kilnių idėjų, antriesiems — sugebėjimo gražų turinį apvilkti meniška forma. Forma iš dalies priklauso teoretinio išsilavinimo. Jeigu genijai jo mažai paiso, tai talentams ir talenčiukams jis yra būtinas. Kad ir su gimnazistais. Juo geriau susipažįsta jie su literatūros teorija, juo geriau parašo. Tai gali paliūdyti kiekvienas bet kokio jaunimo laikraščio redaktorius. Vienas rašo lengvai, bet skystai, o kitas rašo ir lengvai ir sultingai. Lengva pasakyti, katras iš jų talentingesnis kūrėjas.

Kodėl gimnazistai atakuoja redaktorius įvairiais klausimais ir atsakymais? Labai menkas teoretinis nusimanymas verčia juos tai daryti. Jie rašo, nes negali nerašyti, juos gundo į tą darbą nesuprantamas demonas... bet kad laikraščiai nespausdina... Ir klausia, kodėl...

Vieni rašytojai amžinai susirūpinę formos dalykais, bet amžinai užsimiršę apie turinį, kiti kankinasi turiniu, tarsi nežinodami, kad abiejų pusių darnumas daro kūrinį vertingą meno atžvilgiu.

Mes džiaugiamės kai kuriais mūsų lirikais dėl to, kad rūpinasi ir forma ir turiniu. Jie savo kūrinėlius taiso, taisinėja, gražina, perrašinėja.

Paprastai jaunesniuosius moko seniai, — nesvarbu ar jie būtų dar gyvi ar mirę. Kalbėsiu apie pasaulinio garso rašytojų ir kitų kūrėjų kūrybos procesą. Iš žemiau duodamų pavyzdžių paaiškės, kad taip mūsų vertinami menininkai kūrė labai įtemptai ilgus metus, kiek begalėdami stebėjo gyvenimo reiškinius ir žmones. Rūpinosi forma ir turiniu. Kažkas yra pasakęs: „Kas nemoka taisyti, tas nemoka ir rašyti“.

Goethe „Faustą“ rašė ligi pat savo mirties (60 metų), bet kas jo darbo vaisiumi nesidžiaugia!.. Mykolas Angelas paaukojo 4 metus „Paskutiniam Teismui“ ir daugiau kaip 40 metų — „Mozei“. Leonardo da Vinci daug rengdavosi savo kūriniam. „Giokondą“ jis kūrė 4 metus, o „Paskutiniai Vakarienei“ rengėsi ilgais apmąstymais. Dantė „Dieviškąją Komediją“ rašė 20 metų. Jis ir sveikatos neteko perdaug dirbamas, bet paliko žmonėms negendantį turtą.

Menininkų bijografijos ir autobi-

jografijos liudija, kad kūriniai, kuriais grožimasi ištisus amžius, yra rūpestingo prisirengimo ir ilgo ir nenuilstamo darbo vaisiai.

Buvo užsiminta apie vaizduotę ir jausmus kūrybos procese. Bet tai neviskas. Protas čia turi lygios reikšmės. Kai kurie mano, kad didieji kūrėjai buvo savotiški psichopatai. Netiesa. Didelis jausmingumas (dėl jo tokiais jie laikomi) kyla iš didelio galvojimo, iš didelio susirūpinimo savo kūriniais. Trumpai, nervingas net liguistas jausmingumas kyla iš kūrybingumo, o ne atvirkščiai. Juk niekas kitas tiek neprivargsta, kaip kūrėjas, kurs niekados negali persiskirti su savo gyvenamuoju nauju pasauliu, kurį jis nori padaryti vis gražesnį. Jis, tarsi, perkrauna visus geruosius savo išgyvenimus, visa savo būtybe jis ten pasineria. O rezultate — jis vis nepatenkintas, kadangi niekuomet nepasiseka į netobulus formos rėmus įsprausti tobulai sukurtą savo pasaulį. Čia didžiausia kiekvieno kūrėjo tragedija.

Vaizduotė geras tarnas, bet blogas ponas. Ji daug prasimano, bet jos užgaidoms įvykinti reikia stiprios valios ir ištvermės, nes kūrėją vertinam ne už jo žalią vaizduotę, o už realų meniškos vertės kūrinį. Kūrybos vyksme kalbama apie pasingąjį ir aktingąjį suvokimo procesą. Pasingas suvokimas bus — kada kūrėjo sieloj, be jo paties pastangų, grupuosis įvairūs apsupantieji jį įvykiai, kuriais jis kūrybos laiku pasinaudos, ir aktingasis suvokimas bus tada, kai pats kūrėjas savo pastangomis rinks savo veikalui medžiagą.

Abu momentai kūrybos vyksme yra reikšmingi, bet šiuo kartu mums charakteringesnis antrasis. Štai vienas pavyzdys. Alf. Daudet straipsnyje „Iš mano knygų istorijos“ rašo, kaip jis rašęs veikalą — „Karalius ištrėmime“. Jo žodžiai: „Iš kur aš paimsiu romanui veikėjus, kur rasiu tikrų žinių, kaip persikelsiu į sferą taip tolimą manajai, mano papročiams ir pažiūroms?“ „Reikėjo“, — toliau jis pasakoja, „nesigailėti savo kojų, išnaudoti visas pažintis, kurių aš, kaip tikras paryžietis, turėjau nemaža, susitikti su žmonėmis, pačių įvairiausių visuomenės sluogsnių, pradedant dailyde, remontavusiu karaliaus stotį Preisburgo gatvėj, ir baigiant aukštu diplomatu, buvusiu liudytoju karalienei Izabelei atsisakant nuo sosto. Aš turėjau gaudyti visuomenės paslaptis, skaityti policijos užrašus, peržiūrėti teikėjo sąskaitas. Ir kada man pagaliau pasisekė prieiti pačią to gyvenimo esmę, kurią aš norėjau parodyti, kada aš aiškiai įsivaizdavau nuvainikuotus karalius... aš atmečiau savo tyrinėjimus į šalį ir paėmiau iš jų pastebėtas tipingąsias smulkmenas, papročius, bruožus, padėtį ir visą tą bendrą atmosferą, kurioj turės būti vaidinama mano drama“.

Taip stropiai rengėsi Daudet. O kaip mūsų rašytojai? Dažniausiai visai nepažįsta istorinio laikotarpio (rašydami istorinį veikalą) ir vos vos apčiuopia gyvenamąjį momentą. Nesistengdami plačiau patyrinėti reikiamą sritį, nusitveria kokį mizerną faktelį ir jį valkioja, tampo per ištisą savo kūrinį. Rezultate — skaitytojas neturi kantrybės nė iki pusės romano nusikrapštyti. Tokių falsifikatų mes turime gana daug. Labai apsirinka rašytojas, pasitikėdamas savo vaizduotės galingumu. Gyvenimas tiek sudėtingas, kad vienos vaizduotės fiktyvių faktų nepakanka. Jeigu rašytojui padeda pasingas ir aktingas išviršinio gyvenimo stebėjimas, tai savo vidaus gyvenime taip pat nemažai gali apimti kūrybai medžiagos. Todėl, man rodos, vienas mūsų žymus rašytojas labai apsirinka, sakydamas, kad „nuolatinis“ kapstymasis savo širdy ir sąžinėj nėra vaisingas poezijos kūrybos kelias“. Rašytojas užmiršo, kad ir jo trijų tomų romanas yra nuolatinio kapstymosi savo širdy padaras.

Pr. Razminas.

Šachmatai

P. VAITONIS

Partijų pradžių arba debiutų lošimas

Praeituose numeriuose susipažinome su karaliaus gambito vedamosiomis idėjomis. Iš to mums yra pasidarę aišku, kad kiekviename debiute visuomet tenka ieškoti specijalių jo (debiuto) idėjų, kurias pravedus gaunasi mažesnė arba didesnė persvara. Šį kartą mes susipažinsime su taip vadinamuoju škotų gambitu. Supažindindami su juo, duosime ir tuo gambitu suloštą partiją genijaliojo Pauliaus Morfi su Meku iš 1855 metų.

Prisiminsime šachmatų praeitį!

Baltieji: Mekas — Juodieji: Morfi

1. 2—e4, e7—e5 2. Žg1—f3, Žb8—c6 3. *d2—d4, e5:d4*

Paskutinysis ėjimas yra įžanga į škotų gambitą. Kadangi pėstininkas e5 yra puolamas ir kitokiu būdu jį gerai pridengti negalima, tai juodieji neturi jokio kito geresnio ėjimo kaip 3. ..... e5:d4. Baltiesiems paprasčiausias atsakymas būtų ėjimo 4. Žf3:d4, po ko jie savo pėstininko e4 dėka turėtų daugiau ploto centre ir tokiu būdu žymiai laisvesnį lošimą. Ši persvara, pasirodo, tačiau esanti ne labai ilga, jei juodieji planingai lošia pašalinimui pėstininko e4. Jo pašalinimas galimas arba per tiesioginį puolimą arba apkeitimą, kas po tinkamų paruošimų galima atsiekti ėjimu d7—d5. Iš karto jį sulošti negalima dėl 5. Rf1—b5.

Susipažinus su baltųjų persvaros palaikymo (pėstininko e4) ir juodųjų padėties išlyginimo (pravedimo d7—d5) idėjomis, darosi suprantama, kad juodiesiems bus geriausi tie išsivystimo ėjimai, kurie puola laukus e4 ir d5, kadangi tik tokiu būdu spaudžiantįjį pėstininką galima pašalinti arba sulošti d7—d5. Baltieji taip pat stengsis savo tariamąją persvarą paversti į tikrą ir dengti laukus e4 ir d5, kad sutrukdytų d7—d5. Abeji tokiu būdu šioje debiuto kovoje stengsis rasti tokius išsivystymo ėjimus, kurie atiduotų į jų rankas laukus e4 ir d5. Taip gautųsi toks savaime suprantamas partijos tęsinys: 4. Žf3:d4, Žg8—f6 5. Žb1—c3, Rf8—b4 (tęsia toliau puolimą) 6. Žd4:c6 (baltieji neturi nieko geresnio e4-ių dengimui) b7:c6 7. Ff1—d3, d7—d5. Juodieji savo tikslo pasiekė. Pėstininkas e4 sukeičiamas ir gaunasi lygi padėtis. Iš viso to matyti, kad, teisingai supratus debiuto dvasią, tas lošimo kelias, kurį tikrai daugelis pradedančių šachmatininkų iš vadovėlių su dideliu vargu, bet be minties sąryšio išmoko, randamas labai lengvai.

4. Rf1—c4, Rf8—c5 5. Žf3—g5 .....

Šis baltųjų ėjimas yra klaida dėl dviejų priežasčių: 1. Jeigu baltieji atviroje padėtyje antrą kartą vaikšto su jau išvystyta figūra, tai pralošia tempą ir juodieji gauna išvystymo pranašumą. 2. Juodieji užmiršta, kad debiutas yra kova už centrą ir teksto ėjimu atiduoda savo priešininkui persvarą centre.

5. ..... Žg8—h6

Juodieji ginasi vystydamiesi.

6. Žg5:f7, Žh6:f7 7. Rc4:f7, Ke8:f7 8. Vd1—h5+ .....

Baltųjų pravestoji kombinacija pradedantiesiems labai patiks, bet prityręs lošėjas į panašią kombinaciją iš anksto žiūrės su nepasitikėjimu. Visos baltųjų išvestos figūros dingsta nuo lentos ir lieka tik neišvestosios. Taip, žinoma, negali joks puolimas praeiti.

8. ..... g7—g6 9. Vh5:c5, d7—d6 10. Vc5—b5, Bh8—e8

11. Vb5—b3+ .....

Vaikščiodami aplink lentą, baltieji pralošia ir daugiau laiko. Reikėjo daryti rokimotę.

11. ..... d6—d5 12. f2—f3, Žc6—a5 13. Vb3—d3, d5:e4 14. f3:e4, Vd8—h4+ 15. g2—g3, Be8:e4+ 16. Ke1—f2, Vh4—e7 17. Žb1—d2 .....

Dabar seka gražus, lengvai suprantami varijantai, kurie remiasi tuo, kad baltoji valdovė visą laiką turi ginti lauką e2.

17. ..... Be4—e3 18. Vd3—b5, c7—c6 19. Vb5—f1, Rc8—h3 20. Vf1—d1, Ba8—f8

Pradedantieji, kurie kovos karštyje tik su tomis pačiomis figūromis lošia, kurias jie į kovą išstatę yra, dažnai pamiršta pritraukti rezervus ir gali iš šito ėjimo pasimokyti.

21. Žd2—f3, Kf7—e8

Baltieji pasidavė.

Resevskis laimėjo Amerikos pirmenybes

Sirakūzuose įvykusį turnyrą laimėjo Reševskis surinkęs 12 taškų ir palikęs už savęs tokius lošėjus kaip Kašdaną 10½ t. ir Deiką ir Fainą po 10 t.

Įdomi Reševskio šachmatų praeitis. Būdamas 7-rių metų jis jau taip stipriai lošė, kad Berlyne buvo net surengtas jo simultanas (vienkartinis lošimas prieš daugelį lošėjų). Po to jis tačiau jokio tolimesnio progreso neparodė ir kai kurį laiką buvo visai užmirštas. Apleidęs savo tėvynę Lenkiją, iškeliavo į Ameriką, ten prieš porą metų vėl ėmė dalyvauti šachmatų turnyruose ir štai dabar pasiekė niekieno iš jo nelaukto laimėjimo prieš nepaprastai stiprius ir prityrusius lošėjus, Folkestono olimpijados laimėtojus.

Lietuvos Švedijos tarpvalstybinės rungtynės

Tarp Lietuvos ir Švedijos šachmatininkų sąjungų derybos jau baigtos ir spalių mėn. pabaigoje susitarta sulošti pirmąsias tarpvalstybines šachmatų rungtynes Stockholme. Praeitą vasarą Folkestono olimpiadoje Lietuvos komanda susidedanti iš Mikėno, Vaitonio, Vistanecko ir Abramavičiaus sulošė su jais lygiomis 2:2. Visos keturios partijos baigėsi remizais.

Pasiruošti šioms rungtynėms suruoštas turnyras, kuriame dalyvauja 7 mūsų šachmatininkai: Mikėnas, Vaitonis, Luckis, Abramavičius ir Disleris.

Redaktorius — K. Kecioris - Zupka
Vyr., ats. red. ir leid. — Pr. Dovydaitis

Nukirpti

ANKETA, Į KURIĄ ATSAKO VISI „ATEITIES“ SKAITYTOJAI

1. Kurios mokyklos ir klasės esate moksleivis(ė)? .....

.....

2. Kada pradėjote skaityti „Ateitį“? .....

3. Ar patys prenumeruojate, ar gaunate iš kitų paskaityti? .....

4. Kurių metų viršeliai labiausiai patiko ir kurių ne? .....

5. Ar visą numerį skaitote? Jei ne — kuriuos straipsnius? .....

.....

6. Ar pakankamai spausdinama eilėraščių? .....

Kurie spausdinamieji poetai labiausiai patinka? .....

.....

Ko dar norėtumėt matyti „Ateities“ puslapiuose iš Lietuvos poetų?

.....

Ar pageidaujate verstinių eilėraščių ir kuo labiau domitės: klasikais — senesniaisiais ar naująja svetimųjų poezija? .....

.....

7. Ko pageidautumėt iš „Ateity“ spausdinamos beletristikos? .....

.....

Verstinėje beletristikoj norėtumėt matyti senuosius rašytojus (kaip, pav., Gogolis) ar dabartinius garsius naujosios beletristikos atstovus, ar tų ir tų? .....

.....

8. Kas daugiau patinka: novelės, kelionių aprašymai, didžiųjų žmonių bijografijos, feljetonai? .....

9. Ar nebuvo maža didžiųjų žmonių bijografijų? .....

10. Ar visi ideologiniai, religiniai bei doroviniai straipsniai buvo suprantami? .....

11. Kokiomis temomis pageidautumėt lietuvių arba visuotinės literatūros nagrinėjimų? .....

.....

12. Ar reikalinga rašyti lietuvių kalbos dalykais? .....

13. Ar būtų gera supažindinti su mūsų naujausiąja literatūra, menu, muzika, teatro gyvenimu? .....

14. Ar sekate mokslo žinias? .....
Ar skaitote „Gamtos Draugą“, ir kurios sritys labiausiai patinka — matematika, fizika, chemija, bijologija, geografija, kelionių aprašymai (po Lietuvą ar po užsienį?)? .....

.....

15. Ar sekate sporto skyrių? Ar pasinaudojote tais nurodymais, kurių ten buvo? .....

.....

Apie ką dar turėtų būti sporto skyriuje rašoma? .....

.....

16. Ar reikalingas šachmatų skyrius? .....

.....

17. Ar domitės naujai įvestuoju — Mokykloj ir gyvenime — skyriumi, kuris, padedant korespondentams, turės tobulėti ir plėstis? .....

.....

18. Ar norėtumėt būti supažindinti su kitų kraštų moksleivijos judėjimu ir gyvenimu? .....

.....

19. Kokiios iliustracijos daugiausia patiko ir kokių dar norėtumėt matyti: Lietuvos vaizdų, užsienio, meno paveikslų ar asmenų fotografijų? .....

20. Kokių dar turite pageidavimų? .....

.....

21. Kodėl kiti moksleiviai neužsisako „Ateities“ — dėl neturto, apsileidimo ar dėl ko kita? .....

.....

22. Kodėl ne visi laiku atsilygina už „Ateitį“ — dėl jos kainos ar iš nerangumo? .....

„Ateities“ skaitytojams ir platintojams,

kurie nėra dar atsilyginę už pr–tą,

Visus skaitytojus, prašome skubiai atsilyginti, nes tai labai sunkina žurnalo leidimą. Visus platintojus, neatsiuntusius už š. m. I pusm. surinktus pr–tos pinigus, labai prašome kuo skubiausiai atsiųsti, prašome taip pat ilgai nedelsiant siųsti ir š. m. II pusm. pr–tos pinigus.

„Ateities“ Administracija.

Kas yra skaitęs

nors vieną sąsiuvinį **„GAMTOS DRAUGO“**, tas gerai žino, kokių ten įdomių yra aprašymų iš nuostabaus gamtos pasaulio: gyvulių, paukščių, žuvų ir kt. gyvių. **1929, 1930, 1931** ir **1932 m.** šie „Gamtos Draugo“ sąsiuviniai jau surinkti į komplektus. Metinio komplekto kaina Lt. 3.—. Paskubėkite įsigyti, nes jų yra labai nedaug. Komplektai siunčiami tik gavus pinigus ir apmokėjus persiuntimo išlaidas po 30 centų kiekvienam komplektui.

Adr.: „Ateities“ adm-ja, Kaunas, Laisvės Al. 3

MOKYTOJAMS IR MOKINIAMS SVARBU

lietuvių kalbos mokslo reikalui įsigyti šias knygas:

1. *V. Kamantausko* Trumpas kalbos netaisyklingumų ir barbarizmų žodynėlis Kaina Lt. 2,—
2. *P. Būtėno* Trumpas linksnių mokslas. Kaina Lt. 2. —
3. *P. Būtėno* Lietuvių kalbos prielinksnių moksl. Lt. 2,—

Reikalaukite visuose knygynuose.

Ar jau turite

Kun. Liepinio 3 tom. **Katekezių ir Kitų pėdomis** 1000 pavyzdžių rinkinį. Taip pat

Byro **Kelią faktams.** Šios įdomios knygos gaunamos visuose knygynuose ir Panevėžyj „Bangos“ spaustuvėje.

Akc. „Žaibo“ B–vės spaustuvė Kaune, Duonelaičio g–vė 24.

Po vasaros atostogų „SAKALO“ b-vė

jau išleido šias literatūros naujienas:

1. *M. Lastauskienės* GYVENIMO PERLAI. Apsakymėliai jaunimui. Iliustravo D. ir P. Tarabildai. Kaina 2 lt.
2. *J. Mackevičiaus (Nord)* PELIUKĖS MICĖS LAIŠKAI. Iš Kauno ir Amerikos. Iliustravo grafaitė E. Totlebenaitė. Kaina 2,50 lt.
3. *Sigrid Undset* KRISTINA. II—IV d. Lavransas ir Nuodėmės vaisius. Įžymiausias norvegų romanas. Kaina 3 lt.
4. *Dr. E. Kauko* MARCELĖ IR GYDYTOJAS PASAKOJA, II d. Novelės. Kaina 2,50 lt.
5. *B. Prūso* FARAONAS, II t. Iliustruotas istorinis romanas. Kaina 4 lt.
6. *A. Manzoni* SUŽIEDUOTINIAI, II t. Istorinis romanas. Lt. 3,50.
7. *St. Zobarsko* GANYKLŲ VAIKAI. Iliustravo *J. Penčyla* ir *P. Tarabilda.*
8. *Vytės Nemunėlio* DRUGELIAI. Iliustravo A. Kučas. Eilėraščiai vaikams.
9. *Maurice Barrès* SODAS PRIE ORANTO. Įdomus ekzotiškas romanas.
10. *Maurice Bedel* ZULFU. Rytų ir Vakarų kultūros santykių romanas.

Taip pat jau išspausdinta.

J. Ambrazevičiaus ir *Dr. J. Griniaus* VISUOTINĖS LITERATŪROS ISTORIJA, I d. Naujas pataisytas, papildytas leidimas. Kiekvienas skyrius specialiai iliustruotas antikinio, vidurinių amžių, renesanso, baroko meno reprodukcijomis kreidiniame popieriuje. Kaina 6 lt.

Knygos gaunamos visuose knygynuose ir „Sakalo“ b-vėje, Kaunas, Putvinskio g. 14.

„Ateities Spinduliai“ — jaunųjų enciklopedija

Tai yra knyga skiriama Jums, jaunieji moksleiviai; knyga pilna gražiausių aprašymų, nuostabiausių istorijų; knyga kuri teikia Jums naujausių mokslo žinių ir moko taip lengvai, kad niekas negali skųstis mokslo sunkumu.

KAS? KODĖL? KAIP?

tai vis klausimai kurie dažnai Jums neduoda ramybės ir verčia Jus klausinėti tėvelių, mokytojų, vyresniųjų draugų, kad jie paaiškintų. Deja, ne visi turi laiko ir noro visa tai Jums nuodugniai išaiškinti. Dažnai gaunate atsakymą: „Kai užaugsi — sužinosi‘. Nenusimink, jaunasis drauge, o pasiimk į rankas visus „At. Spindulių“ komplektus ir versk lapas po lapo.

RASI ATSAKYMĄ Į VISUS KLAUSIMUS.

Viskas parašyta lengva, paprasta kalba, kuri skaitytoją pagauna nuo pirmo puslapio ir veda jį iš vieno pasaulio krašto į kitą, iš vieno Lietuvos kampelio į antrą, nuo vieno įvykio prie kito.

Imk ir skaityk, o būsi patenkintas!

Adr. „At. Spinduliai“, Kaunas, Laisvės Al. 3.